

STEVE CHANDLER

BEST
SELLER

Sizin Hikâyeniz

[Kendiniz için yeni bir yaşam
yaratmanın yolu]

○
DHARMA®

Sizin Hikâyeniz

**Kendiniz için yeni bir yaşam
yaratmanın yolu**

Steve Chandler

Sizin Hikâyeniz / Steve Chandler
Orijinal Adı: The Story of You

© Steve Chandler, 2006
© Dharma Yayınları, 2006

Yayın hakları Dharma Yayınları'na aittir.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz.
Kaynak göstermek koşuluyla alıntı yapılabilir.

1. Basım: Kasım 2006

Yayıncı: Namık Kemal Atalay
Genel Yayın Yönetmeni: Hasan Öztoprak
Yayına Hazırlayan: Özlem İşbilir
Çeviri: Elif Umar
Kapak Tasarımı: Mithat Çınar
Sayfa Düzeni: Çiğdem Dilbaz

Şefik Matbaası'nda basılmıştır.
Marmara San. Sit. M Blok No: 291
İkitelli - İstanbul
Tel: (0 212) 472 15 00/3 hat

Kütüphane Bilgi Kartı (CIP):
Peter Chandler
Sizin Hikâyeniz
Kişisel Gelişim
İstanbul, Dharma Yayınları, 2006, 192 sayfa

ISBN: 9944-986-58-5

Dharma

Yayınevi: İstiklal Cad. Tütüncü Çıkmazı
No: 3/3-4, Galatasaray/Beyoğlu, İstanbul
Tel: (0 212) 249 10 65-66-67 • Faks: (0 212) 249 10 99
e-posta: editor@dharmacom.tr

Satış ve Dağıtım: Mollafenari Sok.
No: 17 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0 212) 512 81 21 • Faks: (0 212) 512 50 21
e-posta: dharmacom.tr
internet satış adresi: www.dharmacom.tr

Sizin Hikâyeniz

Kendiniz için yeni bir yaşam
yaratmanın yolu

Steve Chandler

Çeviri: Elif Umar

Steve Chandler, Amerika'nın en sevilen konuşmacı ve yazarlarından biridir. Kitapları Avrupa, Çin, Japonya ve Latin Amerika'da 11'den fazla dile çevrilmiştir. Chandler zamanının çoğunu bir konuşmacı olarak geçirmektedir. Bir kere sinde dört Emmy Ödüllü PBS senaryo yazarı Fred Knipe tarafından "Anthony Robbins ve Jerry Seinfeld'in çılgın bir karışımı" olarak adlandırılmıştır. Chandler son olarak, Yaşam Koçluğu hakkındaki Emmy Ödüllü reality show Starting Over'ın bir bölümünde yer aldı. Chandler, Ruh – Odaklı Liderlik programında eğitimlik yapmak üzere geçici olarak Santa Monica Üniversitesi'nde göreve başladı.

Chandler dünya çapında 20'den fazla Fortune 500 listesinde yer alan şirkete koç ve liderlik eğitmeni olarak hizmet verdi. Arizona Üniversitesi'nden Yaratıcı Yazarlık ve Siyasal Bilimler dalında dereceyle mezun oldu ve Amerikan ordusunda, Dil ve Psikolojik Savaş konusunda dört yıl geçirdi. Bir süre gazeteci olarak çalıştı.

Chandler, RelationShift (Michael Bassoff ile birlikte, 2003), *100 Ways to Motivate Yourself* (2001), *Reinventing Yourself* (2005), *50 Ways to Create Great Relationships* (2000), *The Joy of Selling* (2003), *17 Lies That Are Holding You Back* (2001), *Ten Commitments to Your Success* (2005), *100 Ways to Motivate Others* (Scott Richardson ile birlikte, 2004), *Two Guys Read Moby Dick* (Terrence N. Hill ile birlikte, 2006), *9 Lies That Are Holding Your Business Back* (Sam Beckford ile birlikte, 2005) ve *The Small Business Millionaire* (Sam Beckford ile birlikte, 2006) adlı kitapları da kapsayan sayısız kitabın yazarıdır.

Steve Chandler'a www.stevechandler.com'dan ulaşılabilir.

Kathy için

İçindekiler

1. Bölüm:	
Hikâyenizi Nerede Öğrendiniz?.....	11
2. Bölüm:	
Kaos, Düzenin En Yüksek Formu mudur?	19
3. Bölüm:	
Bir Aptal Tarafından Anlatılan Bir Hikâye misiniz?.....	23
4. Bölüm:	
Kafanızdaki Sesi Susturun	31
5. Bölüm:	
Başarınızın Derecesine Karar Verme.....	39
6. Bölüm:	
Başarının Gerçek Sırrı Nedir?	45
7. Bölüm:	
Bir Doz Tatlı İlham.....	51
8. Bölüm:	
Yaşlanmanın Hikâyesi.....	57
9. Bölüm:	
Hikâyenizi Bir Ateşe Dönüştürmek	67

10. Bölüm:	
Bu Şeyi Kazanmak İçin Vakit Var mı?	73
11. Bölüm:	
Özgeçmiş Geliştiricilerin Saldırısı	81
12. Bölüm:	
Yaratıcılığın Gücü	97
13. Bölüm:	
Alma ve Verme Hikâyesi	105
14. Bölüm:	
Sizin Seçiminiz: Zevk mi Mutluluk mu?	113
15. Bölüm:	
Onu Ölümüne Seviyor musun?	123
16. Bölüm:	
Başkalarını Memnun Etmek İçin Anlattığımız Hikâyeler	131
17. Bölüm:	
İrade Gücümüzü Nerden Alıyoruz?	141
18. Bölüm:	
Başarı ve Başarısızlık Bedeni Yavaşlatır	149
19. Bölüm:	
Bir Hikâye Yıkılıyor	155
20. Bölüm:	
Hikâyeniz Nasıl Sona Eriyor?	161
21. Bölüm:	
Şimdi İmkânsız Deneyeceğiz	179

“Dans edenlerin, müziği duyamayanlar
tarafından deli olduğu düşünölmüştü.”

–Friedrich Wilhelm Nietzsche

1. Bölüm

Hikâyenizi Nerede Öğrendiniz?

“Her çocuk bir sanatçı doğar
Önemli olan sanatçı olarak kalabilmektir.”

– Picasso

Her insanın içinde genellikle çocuklukta sık sık ziyaret edilen bir saflık bölgesi vardır, ama bu bölge, genç insanın büyüyüp, topluma uyum sağlamasını isteyen iyi niyetli yetişkinler tarafından unutulmaya zorlanır.

Bu çocuk olduğunuzu hayal edin. Ve bu iyi niyetli yetişkinler sizin hayatınızı şekillendirmekle meşgul olmanızı istesin. Şekillendirmeye çalıştıkları şey gerçekten sizin hayatınız, ya da hikâyeniz miydi? Belki de *sizin hikâyenizi*, arkadaş ve ailelerine anlatmak istediler ve bu yüzden de bir an önce hikâyenizi başlatmanız gerek! Yalnızca *kim olduğunuz* hakkında önemli bir hikâye işe yarar. (Sizi hikâye anlatıcısı olmanız için zorlayanları suçlayamayız; çünkü bunun, hayatta kalmanız için gerekli bir araç olduğunu düşünüyorlar.)

Bu hikâyenin (sizin hikâyenizin), istediğiniz her şeyin önüne geçeceğini bilmiyorlardı. Bunu üstüne basarak söylüyorum: Her şeyin.

Peki, sizin bu (1) şu anda uydurduğunuz ve (2) yolunuza çıkan kıymetli yaşam hikâyeniz hakkında konuşma cüreti bulan ben kimim?

Diyelim ki ben Charlie Lau'yum.

Tabii ki gerçekte Charlie Lau değilim, çünkü o 1994'te öldü ama Charlie, benim kendi hakkımda anlatmak istediğim hikâyede bulunuyor ve benim de anlatmak istediğim bu. Biz her şeyden önce anlatmak istediğimiz hikâyeleriz, daha sonra ise başkalarının bizim hakkımızda anlattığı hikâyeler haline geliriz.

Beyzbolcu Charlie Lau, topa vuramayan bir vuruş koçuydu (Tıpkı benim nasıl yaşanacağını bilmeyen bir “yaşam koçu” olmam gibi).

Charlie Lau, uzun bir zaman süresince gerçekten topa vuramamasına rağmen, daha sonra zamanının en saygı duyulan vuruş koçu haline geldi. 1962'ye kadar averajı 180 olan bir vurucuydu. O zaman vuruş stilini, Baltimore Orioles takımına kabul edilmek için değiştirdi. Ümitsizlik içindeki Charlie, tamamiyle 19. yüzyıldan çıkma bir vurucu duruşu geliştirdi: ayaklar ayırık, sopa nerdeyse yere paralel. Charlie inanılmaz garip görünüyordu. Ama artık topa vurabiliyordu. Nihayet vurabiliyordu. Çünkü bir kere o eski duruşu benimseyince, canlanmıştı. 23 Haziran 1962'de yedek oyuncu olarak girdiği bir oyunda iki atışı ve aynı senenin 13 Temmuz'undaki bir oyunda dört atış yaparak ulusal lig rekoruna erişti. Averajı 294'e fırladı. Nasıl vuracağını öğrenmişti ve hemen sonrasında öğrendiğini öğretmeye hazırды.

Kitabı, *300 averaj nasıl yapılır?* yeni “Vuruş İncili” olarak

Ted Williams'ın *Vuruş Bilimi*'nin yerini aldı. Daha sonra, sayısız kez 400 vuruş averajına ulaşan George Brett'e, topa vurmaya öğretti. Şimdi artık en iyi vuruş koçu olmuştur.

Charlie Lau, doğuştan yetenekli değildi. Beyzbol filmi *The Natural*, asla Charlie Lau'dan ilham alamazdı. Ama o mücadele ederek, topa vurmak konusunda, çaba göstermek zorunda kalmayan sözde "doğal vuruculardan" çok daha fazla şey öğrendi. Belki de, biz insanlar en çok acı ve mücadele içinde büyüyüyoruz. Ve belki de en iyi koçların, genellikle başarısız olmuş koçlar olması bu yüzdendir. Spor dallarındaki en iyi koçlarının nerdeyse hiçbirinin adını oyuncu olarak duymamışsınızdır.

Psikyatrist Dr. Thomas Szasz, *Akıl Hastalığı Efsanesi* adlı kitabında "Bilinçli öğrenmenin her adımı, kişinin öz güveninin yaralanmasına istekli olmasını gerektirir. Bu yüzden, genç çocuklar, kendi önemliliklerinin farkına varmadan önce, çok kolay öğrenir ve yetişkinler, özellikle kendini beğenmiş ya da önemli olduğunu hissedenler – hiçbir şey öğrenemez," demişti.

Yetişkin insanlar nerdeyse her zaman kibirli ve önemlidir. Bunu fark ettiniz mi? Bir şey bilmediklerini itiraf etmek istemezler. Hikâyeleri, önemli olan her şeyi zaten öğrenmiş olmalarına dayanır. Öz güvenlerini, tamamlanmış olma hissi ile bağdaştırırlar – sanki güzelce bitirilmiş bir iş gibi.

Örnek olarak – sizin çok önemli hikâyenizi ele alalım. Sizin hikâyeniz ilk olarak aileniz ya da gözetmenleriniz tarafından size anlatıldı, daha sonra ise size tekrar kendiniz tarafından anlatıldı. Tekrar tekrar.

Ama aileniz sizin bir hikâye olduğunuzu düşünenlerden di. Bu onların, sizin istedikleri gibi olmayacağınızdan kaynaklanan korkuları üzerine kurulmuştur. (Bugünlerde ailelerinin

istediği gibi olan biri var mı, çok merak ediyorum. Hâlâ insanların ailelerinin, çocukları 30’lu yaşlarda olanların bile “Sanırım, durumu iyi. En azından öyle umuyorum,” dediklerini duyuyorum. Bu aileler aslında ne diyorlar? “Umarım seri katil olup, ulusal televizyona çıkıp beni rezil etmez!” Bu onların –kendi– hikâyeleri için çok kötü bir son olur. Onlar oldukları kişiler değildir, kim olduklarının bir hikâyesidir.)

Hikâyenizin ne kadar da gerçek dışı olduğu gerçeği, genellikle çok büyük bir probleminiz olduğu zaman ortaya çıkar. Eğer, şu anda küçük ya da büyük bir probleminiz varsa, aklınıza getirseniz iyi olur. Size onu nasıl çabucak çözebileceğinizi göstereceğim. Çünkü onu çözmenize izin vermeyen şeyin hikâyeniz olduğunu düşünüyorum.

Arkadaşım Marianne ile konuşurken, çok büyük bir sorun karşısında endişelendiğini keşfettim. Büyük bir dava üzerinde çalışması gereken bir avukattı ve yapılması gereken tüm o araştırmayı ve ilk iletişim çalışmalarını üstelenecek “iradeyi – isteği” kendisinde bulamıyordu. Hikâyesi bunu yapmasına izin vermiyordu. Hikâyesi onun bir “işten kaçınan” olduğunu, onun hiç de yetişkin, gerçek, güvenilir bir avukat olmadığını; aslında bir çeşit sahtekâr olduğunu söylüyordu. Bu onun günden güne yaşadığı kendisi hakkındaki iç hikâyesiydi.

Marianne’in koçuydum ve daha önceki topa vurma beceriksizliğim üzerine kurmuş olduğum yeni duruşu öğrenme açısından, Charlie Lau ile çok benzer bir pozisyondaydım. Yaşam oyununda, yıllardır, 180 atış averajına sahiptim. Ama yeni vuruş pozisyonum bana vuruş yapma yeteneği kazandırmıştı.

Marianne’e, “Senin şu işten kaçınma hikâyen doğru değil,” dedim.

Marianne, “Doğru,” diye cevap verdi. “Ben buyum.”

“Bu bir hikâye.”

“Bana göre benim gerçek kimliğim bu.”

“Şu andaki problemini çözmek istiyor musun?”

“Evet. Bu yüzden birlikte çalışıyoruz. Nasıl çözülebileceğini biliyor musun?”

“Evet, senin bunu nasıl çözebileceğini biliyorum.”

“Nasıl?”

“Ez onu.”

“Ne?”

“Ez onu.”

“Bununla tam olarak ne demek istiyorsun?”

“Problemi küçülten ve ezen çılgın, yüksek enerjili dev bir aksiyon uygula. Probleme uygunsuz davran.”

“Uygunsuz davranmamı mı istiyorsun?”

“Evet.”

“Ne şekilde?”

“Uygun davranışı sergileme. Problem için saçma derecede uygunsuz davranışı benimse. Problemi utandır. Tekmele. Ez, parçalara ayır, ezerek atomlarına ayır. Çılgına dön ve onun yüzünü gözünü dağıt. Tavsiyem bu.”

Marianne gülmeye başladı. Ama aynı zamanda ilgilenmeye de başlamıştı.

Ümitli bir şekilde, “Bunu yapabilirim,” dedi.

“Tabii ki yapabilirsin,” dedim.

“Bu ben olamam ama.”

“İşte yine başladık.”

“Ne? Ne yapıyorum ki?” diye sordu

“Kendini hikâyenle karıştırıyorsun. Sen hikâyen değilsin. Hikâyen uydurma.”

“Kimim ben?”

“Bu durumda mı? Karşı konulamaz olacaksın. Olacağın kişi bu.”

“Bunu yapabilirim değil mi? Tamam. Bunu yapabilirim.”

Gerçekten de yaptı. Marianne güverteyi temizledi. Ofisini aksiyon için organize etti. İşe erken geldi ve bu projeye ne kadar enerji ayırması gerektiğini düşünüp, kuralına göre davranmak, enerjisini gerekli şekilde ve tam olarak elindeki işe göre uyarlamak yerine, problemi ezdi. Çılgına döndü. Durmadan. Saatlerce ve saatlerce, çılgınca bir aşırıya kaçışla çalıştı. Problemden nefret ediyordu ve onu yok etmek için saf enerji kullanıyordu.

Burada da durmadı. Diğerlerini de yardıma çağırdı. Diğer insanların enerjisini harekete geçirmek için inanılmaz telefon görüşmeleri yaptı. Yardım istedi ve yardım aldı. Problemi çözdükçe, güldü ve güldü. Problemin hiç şansı yoktu. Problem konuşmaya çalıştı. “Ama, ama, ama, ama..” dedi ama Marianne gürültülü bir, “Kapa çeneni ve al şunu!” ile kükre-di ve sonra probleme 100 tane daha şamar indirdi.

Birkaç hafta sonra Marianne ile karşılaştığımda ona davanın nasıl gittiğini sordum ve, “Kazandım,” dedi, “hem de ezi-ci bir şekilde. Herkes şok oldu. Diğer taraf resmen vazgeçti. Bu durumda benden daha tehlikelisi yoktur, sanırım.”

“Daha tehlikelisi yok mu? Bununla ne demek istiyorsun?”

“Kızgın bir kadından daha tehlikelisi yoktur.”

“Nasıl kızdırıldığını düşünüyorsun?”

“Problem beni kızdırıyordu. Onun tarafından alaya alınıyor ve küçük düşürülüyordum. Olduğumdan daha değersiz

hissettiriliyordum. İçimde dikkate alınmayan küçük bir kız vardı ve bu küçük kızın kendisi hakkındaki tüm negatif şeylere inanmasına izin veriyordum, sanki yetişkinlerin dünyasına ait değilmiş ve sanki yetersizmiş, işten kaçan biriymiş gibi.”

“Bunlar sadece hikâyeler.”

“Doğru!”

“Peki, yeni hikâyen nedir?”

“İçsel olarak mı?”

“Evet. Oradan başla.”

“Bir hikâye istemiyorum, ihtiyacım da yok. Doğrudan eyleme geçebilmeyi istiyorum. Kendi seçtiğim amaç üzerine kurulmuş, hikâyesiz bir eyleme.”

“Mükemmel. Peki ya dış hikâye?”

“Şehirdeki en gerçekçi ve en iyi hazırlanmış avukat benim.”

“İşte bu!”

“Ama gerçek bu mu?”

“Sen söyle.”

“Öyle ama bir taraftan da öyle değil. Peki, eğer doğru değilse, nasıl başarılı oldum?”

“Harekete geçtiğin anda onu gerçeğe dönüştürdün. Ve o anda her şeyi gerçeğe dönüştürebilirsin. Sadece o saflık ve güç noktasına gitmelisin. Bunu unutma. Ama o ana girmeli ve hikâyenden çıkmalısın.”

Dr. Thomas, daha önce burada geçen sözlerinde, “Yeni bir şey öğrenmek için öz güveninizin yaralanmasına razı olmalısınız,” dediğinde haklıdır. Ve bunun yetişkinlerin yeni bir şey öğrenmekten nefret etmelerinin sebebi olduğunu söy-

lediğinde de haklıdır, çünkü yetişkinler bilinçaltılarında yeni bir şeyler öğrenmek için kendilerine zarar vereceklerini ya da başka türlü söylersek, hikâyelerinden vazgeçmeleri gerektiğini bilirler.

2. Bölüm

Kaos, Düzenin En Yüksek Formu mudur?

“Kaosu kabul ediyorum.
Onun beni kabul ettiğine ise emin değilim.”

– Bob Dylan

Harika ve güçlü bir koçtan, koçluk hizmeti almak için özgüvenimin yaralanması riskini göze alıyorum. Böylece her seferinde yeni bir şey öğreniyorum. Eski hikâyelerden vazgeçiyorum. Onları yenileriyle değiştiriyorum. Ne kadar hızlı olursa, o kadar iyi.

Tıpkı hakkımda anlatmayı adet edindiğim düzensizlik hikâyesi gibi. Hikâye, nereye gidersem gideyim kargaşa yarattığımı söylüyordu. Düzensiz olduğumu söylüyordu. Değişmem gerektiğini söylüyordu. Organize yetişkinlerle yarışamayacak olduğumu söylüyordu. Yeterli olmadığımı söylüyordu.

Her zaman aynı şey, öyle değil mi? Benim hikâyem de,

Marianne'in hikâyesiyle aynı. Ya da sizin hikâyenizle. Hikâye bizim olduğumuz gibi yeterli olmadığımızı söylüyor. Kim olduğumuz yeterli değil. Bu sizin de hikâyeniz değil mi? Deneyin. Tekrar tekrar, "Sadece kim olduğum yeterli değil" deyin. Sonra bu beyanı değiştirmeyi deneyin. Şimdi "Gerçek Hikâye: Kim olduğum," deyin ve bu oturumu, "Bu benim yeni hikâyem olup hayatım bunu şu anda gerçek hale getirmek hakkında," şeklinde bitirin.

Benim hikâyem kaostu.

İş danışmanım, muhteşem Bay Steve Hardison, "Kaosun nesi var?" diye sordu.

"Olmamalı," dedim. "Kaos kötü bir şey öyle değil mi?, Ofisini gördün mü?"

Hardison, "Bir keresinde iş için Japonya'ya gitmiştim," dedi. "Çok büyük bir işadının ofisine girdiğimde, ofisin içinden sanki bir kasırga geçmiş gibi olduğunu gördüm ve ne kadar düzensiz olduğuna inanmadım, ta ki ondan bir belge istediğimde, istediğim şeyi yanındaki bir kağıt yığınının bulup, çekip çıkarıncaya kadar. O zaman gördüm ki, mükemmel bir şekilde organizeydi ve her şeyinin nerde olduğunu tam anlamıyla biliyordu. Birçok insan böyle bir durumda bir yerlerdeki dosyaya gitmek ve bir süre aramak zorunda kalır. O belgeyi benim için anında bulup çıkardı. Hayatımda karşılaştığım en becerikli insandı."

Kendi büromu düşündüm, doğrudu. Her şeyin nerede olduğunu biliyordum ve hiçbir şey bulmak için dosyalama sistemlerini taramak zorunda değildim. İstediğim şeyi hemen elimin altında bulabilirdim. Her şey tam etrafımdaydı. Yığınlar halinde belki ama, anında ulaşılabilir. İyi organize edilmiş bir dosyayı aramak için geçen zamana gerek yoktu.

Hardison, "Kaos Teorisini bilir misin?" diye sordu.

“Evet,” dedim, “ya da en azından evrenin kaosunun sadece başlangıçta düzensiz olarak görüldüğünü söyleyen bir kitap okudum.”

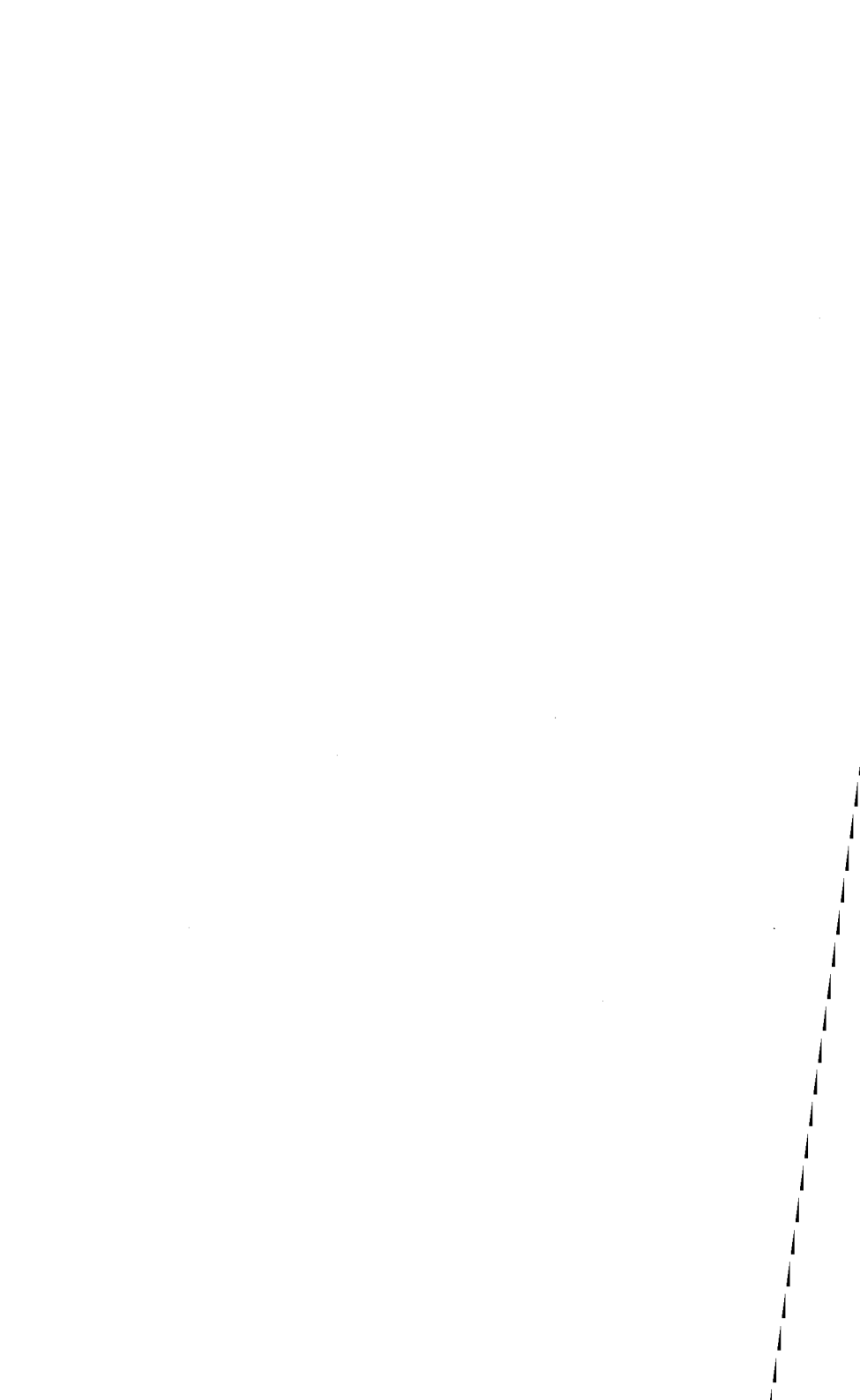
“Doğru! Kaos, düzenin en üst formudur. Bildiğimiz normal, günlük düzenden çok daha karmaşık formda bir düzendir.”

Anında ofisime, “Kaos, düzenin en üst formudur,” yazan bir levha koymak istedim.

Hardison, “Daha organize olabilirsiniz,” dedi. “Ama kaosun yanlış olduğuna inanma. Onunla arkadaş ol. Onu kucak aç. Ancak o zaman onu daha iyi kontrol altına alabilirsiniz.”

Diğer kelimelerle, “düzensiz” kelimesinin kötü hikâyemin bir parçası olmasına izin vermeyip, sadece gerçekleştirmek istediğim eylemlere neyin hizmet edeceğini bulmalıydım. Bunda bir hikâye yoktu.

Ofisimi ve işimi daha farklı düzenlemeye başladım. Şimdi, “Şu dağınıklığa bak” deyip, derin bir iç çekip, neden bu kadar işlevsiz olduğumu düşünmektense, artık etrafımdakilere hayranlık duyuyorum. Onlara hayranlık ve mutluluk ile bakıyorum. Şu bolluk girdabına bakın. Etrafımda dönüp duran, diğer insanlarla iletişime geçme fırsatına bakın. Bu girdabın bir kısmına rehberlik etmeme izin verin. Tıpkı bir cam üfleycinin sıcak sıvıya dönerken rehberlik etmesi gibi, bu karmaşayı görevime uydurmak için şekillendirmeme izin verdi. Eski hikâyem uçup kayboldu.

3. Bölüm

Bir Aptal Tarafından Anlatılan Bir Hikâye misiniz?

“Hikâyeler, yaşamak için gerekli olan araçlardır.”

– Kenneth Burke

Şimdi de, benim kahramanı olduğum bir hikâye. İzin verin bunu anlatayım. Diğer kitaplarım, benim bazen zavallı, sık sık kaybeden, korkak, bağımlı, iflas eden bir başarısız ve bunun benzeri olduğum durumlarla doluydu. O yüzden, pek rastlanmayacak şekilde güçlü olduğum bir tanesinin yer alması da doğru olur diye düşünüyorum.

Tam 11 Eylül sonrasıydı ve eğer hatırlarsanız, bu birçok insan için ekonomik olarak korkunç bir zamandı. Uçaklar havalanmıyordu ve işler durma noktasına gelecek kadar yavaşlamıştı.

Yaşamını bizim gibi seminerler vererek kazanan insanlar

için durum özellikle kötüydü çünkü biz toplantılar ve kongrelere katılmak için seyahat eden bir gruptuk ve etkinliklerin çoğu iptal edilmişti.

Nakit akışının kesilmesini karşılayamayacağım bir zamandı, o yüzden eski, güvenilir düşünce aracımı kullandım: “BUNDAN NE GİBİ İYİ BİR SONUÇ ÇIKABİLİR?” Kullanması gerçekten muhteşem bir araçtır ama nerdeyse kimse, kullanmayı akıl etmez –onlara bunu öğrettikten sonra bile (Ben bile kullanmam gerektiği kadar sık kullanmıyorum.). Ama etkili bir hikâye, insanı değiştirebilir. Genellikle, koşulların üstesinden gelmem gerektiği zaman kullanırım. Düşünme aracının nasıl çalıştığına gelince: Kötü gitmiş bir olayın şokunun etkisi biraz azalınca, kendinize sorarsınız: “Tamam, bundan ne gibi iyi bir şey çıkabilir?” Bir sonraki sorunuz ise, “Bu olaydaki hediye nedir?” olur.

Böylece kendime, tüm Amerika’da toplantı ve seminerlerin iptal edilmesiyle ilgili bu soruyu sormaya başladım. Hemen sonra, büyük satış toplantıları ve seminerlerini iptal etmek zorunda kalan tüm organizasyonları aramaya başladım. Onlara basitçe, “Şu anda istediğiniz gibi ulusal satış toplantılarınızı gerçekleştiremediğinizi biliyorum,” dedim. “Aynı zamanda da biliyorum ki, 9/11’in etkileriyle, moraller de çok iyi değil. Bu yüzden, bu tam da canlandırıcı bir iğneye ihtiyaç duyabilecekleri bir zaman. Ben sizin çözümünüz olmak istiyorum. Toplantınızı kapınıza ve insanlarınize, araba kullanırken dinleyecekleri ısmarlama CD’ler yaratarak, benden koçluk ve düzenli motivasyonel mesajlar alabilecekleri e-motivatör / e-koçluk programı yaratarak ve aynı zamanda herkesi 50 dakikalık bir telekonferansa bağlayıp, organizasyonunuzdaki herkese her ay onların moralini düzeltmek için yeni kitaplar yollayarak, getirmek istiyorum.”

Şirketler, teklifim karşısında büyülendi ve daha önce hiç

yapmadığım kadar iş yapmış oldum. 11 Eylül sonrası iş krizini, rüzgârı kullanan bir uçurtma gibi kullanıyordum.

Ama işin bir de komik yanı var.

Yeni giriştiğim bu işin tam ortasında, bir gün, iş konuşmak ve konuşmalarımız için anekdot paylaşmak amacıyla bir grup profesyonel konuşmacıyla öğle yemeğinde buluştum. 11 Eylül'ün işlerine nasıl da zarar verdiğinden şikâyet ediyorlardı. İşte bundaki komiklik ve ironi: Bunlar, kendilerine konuşma fırsatı verildiğinde dinleyicilerine, güçlü, güzel sözlerle, koşulların üstesinden gelmenin bilgeliği hakkında haykırarak olan konuşmacılardı. “Yolu tıkayan blokları merdiven taşlarına dönüştürme” hakkında bütün o motivasyonel konuşmaları yapıyorlardı. Ama kendileri 11 Eylül’le karşılaşınca donup kalmışlardı. Boğulmuşlardı. Sonra sızlanıp, inlemeye başlamışlardı. Yıllarca sonra bile! Ne kadar zavallı olduklarını fark etmeden!

Bunu anlamıyorlardı, çünkü hikâyeleri onlara göre doğruduydu. Zayıf performanslarını açıklamak için hikâyelerine ihtiyaçları vardı. Hikâyeler gerçekten de yaşamak ve aynı zamanda dış etkenlerin bunaltıcı olduğu bir hayatı açıklamak için de araçtır.

Son dönemde, kendisi de bir motivasyonel konuşmacı, yazar ve seminer lideri (biraz şöhreti olan) bir yaşam koçu müşterim oldu. Onu, kendimi eğlendirmek ve gizliliğini korumak için “Mack” diye adlandıracağım. İşini büyütme üzerine koçluk hizmeti almak isteyen Mack, ilk buluşmamızda, bana geçmiş birkaç yıldaki finansal hikâyesini anlattı ve 11 Eylül’ün ona, bu işteki herkese olduğu gibi, finansal açıdan zarar verdiği fikrini ortaya attı.

“Bana zarar vermedi,” dedim. “Ve ben de bu isteyim. Tıpkı senin olduğun gibi. Aslına bakarsan, 11 Eylül bana çok yardımcı oldu.”

“Şey, neden bahsettiğini bilmiyorum, çünkü 11 Eylül beni dibe vurdurdu. Onun yüzünden kötü bir sene geçirdim. Aslında iki kötü sene.”

“Bu senin hikâyen, sanırım,” dedim. “Ama gerçek bu değil.”

“Gerçek bu değil mi? Hey! Bu işteki herkesle konuşabilirsin”

“Bu onların da hikâyesi. Biliyorum”

“11 Eylül’ün işime zarar vermediğini mi söylüyorsun?”

“Aynen öyle”

“11 Eylül oldu. Benim işim de başaşağı gitti. Başka ne bunu yapabiliirdi?”

“Sen. Sen ve senin 11 Eylül’e yaklaşımın.”

“Nasıl yani?”

“11 Eylül’e karşı yenilgiyi kabullenmiş, yetersiz bir yaklaşım yarattın.”

“Gerçekten mi?”

“Gerçekten. Ve sen bunu görene kadar, biz bu koçluk işinde fazla ilerleyemeyeceğiz.”

Mack hiçbir şey söylemedi. Haklı olup olmadığıma karar vermeye çalıştığını görebiliyordum. Nihayet, 11 Eylül sonrası kariyeri hakkındaki hikâyeyi tekrar ele alma konusunda daha açık olabileceğini gördüm.

Mack “Pekala,” dedi. “Diyelim ki, bu doğru. Belki de benim 11 Eylül’e olan zayıf yaklaşımım işimi mahvetti. Peki, bende ne değişmesi gerekiyor?”

“Değişmesi gereken tek şey hikâyen. Şu andaki hikâyen diyor ki, 11 Eylül geldi ve 11 Eylül’ün gücü vardı ama senin hiç yoktu, bu yüzden para kaybettin. Bu hikâyeyi sen yarattın, tıpkı bir gece çocuklarından birine bir ejderha, bir şövalye ve

bir genç kız hakkında bir hikâye yaratmış olabileceğin gibi. Tamamen fabrikasyon. 11 Eylül'e karşı cevabım bana iş getirdi çünkü, kendim için çok daha yararlı bir hikâye yarattım."

"Ne yarattın?"

"11 Eylül'ün benim için dibe çökmüş müşterilere yardım etmek ve onları canlandırmak adına harika bir fırsat olduğu hikâyesini... Bunu yarattım çünkü o kadar çok eğitim iptal edildi ki, önceye göre daha da fazla bir eğitim ihtiyacı doğdu. 11 Eylül'ün şirket toplantılarını iptal ederek demoralize olmuş organizasyonlarda dev fırsatlara açılan bir kapı olduğunu kurguladım. Senin hikâyen yerine bu hikâyeyi kullanarak, 11 Eylül sonrası coştum."

"Yani, benim hikâyem pek iyi bir hikâye değildi."

"Pek yararlı değildi. Bir açıdan iyiydi. Sana mazeret olarak hizmet etti. Hikâyeler her zaman bir parçamıza hizmet eder. Mazeretlere ihtiyacımız olduğunu düşünürüz. Ama zayıf tarafımıza mı, yoksa güçlü tarafımıza mı hizmet ettiklerini bulmak bize kalmış."

"Demek hikâyem zayıftı."

"Seni zayıf, 11 Eylül'ü de güçlü olarak gösterdi. Hikâyen-deki şövalye sen değildin. Bu yüzden aslında hikâyen biraz kasvetliydi. Bir filme gidip, film-den, iç sıkıcı olduğunu düşünerek erken çıktın mı hiç? Senin ve 11 Eylül'ün hikâyesini dinliyorum ve sadece dinlerken bile kendimi kasvetli hissediyorum."

Mack hayatını diğer insanlara felaketlerde güç vermek ve her sorunda bir ders aramayı öğretmekle kazanıyorsa da, kendi konuşmalarından bir şey öğrenmiyordu. Onun için, kendisini Osama Bin Laden'in kurbanlarından biri daha yapan bir hikâyenin içinde yaşamak daha kolaydı.

Bugün bile, Mack gibi bazı konuşmacıların 9/11'in onlara

ne yaptığını anlattığını duyarsınız. Diğer iş adamları da keza. Bunu ben de zaman zaman duyuyorum. Ve duyduğum zaman onların, Shakespeare'in, haklarında yazdığı aptallar olduklarını düşünüyorum. Ve bunu negatif bir anlamda söylemiyorum. Çünkü onlar "aptal" aptallar değiller, Shakespeare'in sözleriyle, bir aptal tarafından anlatılan bir hikâyede ses ve öfkeyle dolu (Uçaklar kulelere ÇARPTI, ve ben o kadar KIZGINDIM Kİ, ama bir SÜRÜ iş kaybettim) hikâyelerde yaşayan bilinçsiz insanlar.

*Hayat, zavallı bir oyuncunun sahnede yürüyerek
saatini doldurduğu
ve sonra bir daha da görülmediği,
yürüyen bir gölgeden başka bir şey değildir.
Hayat, bir aptal tarafından anlatılan, ses ve öfke dolu,
hiçbir anlamı olmayan bir hikâyedir.*

– Macbeth

Mack, ona hayat hikâyesini tekrar ele almasını ve bu sayede içinde daha aktif bir rol alacağını söylememden sonra kasılıp, içi içini yemekte, kendini, ona olan şeylerin bir kurbanı olarak göstermek istemektedir.

Eğer onunla çalışacaksam, onu gücünün kaynağına döndürmeliyim. Anlattığı hikâyeleri görmemesini kabul edemem. Çünkü bir kere hikâyeleri ve onların onu sınırlama gücünü görünce, yenilerini anlatabilir. Kendi değerimizi hikâyeler yoluyla gösteririz, iddialar ya da satışlar aracılığıyla değil. Mack bunu göremiyordu. 11 Eylül gibi bir hikâye yaratıp, sonra bunu gerçekmiş gibi anlatıyordu.

Ama bu sadece bir hikâyeydi.

Hikâyelerin dünyayı değiştirmede çok büyük güçleri vardır. İsa ve Lazarus'un hikâyesine bakın. Dünya üzerinde

unutulmayacak bir etki bırakan şey Lazarus'u canlandırmak değil (Gerçekten de şimdi bir grup bilgin hikâyenin şüpheli bir metin olduğunu kanıtlamaya çalışıyor.), hikâyenin kendisiydi. Lazarus'un hikâyesi dünyaya yayıldı ve dünyayı değiştirdi.

Hepimizin bunu bilinçaltımızda zaten bildiğimizi fark ettiniz mi? İçimizde, bir seviyede, hikâyelerin, insanların bizim kim olduğumuzu düşünmesini yaratacak güce sahip olduğunu biliyoruz. İnsanlar birinin adını ortaya atar ve sorar “Bu adamın hikâyesi nedir?”

Ya da bu senaryo size tanıdık geliyor mu bakalım?

“Yeni bölüm müdürümüzle karşılaştın mı?”

“Evet, dün tanıştım, ya sen?”

“Hayır, henüz değil. Hikâyesi neymiş?”

Ve sonra duyduklarınıza güvenecek misiniz? Bazen hikâyelerimiz gerçekten birbirinden o kadar ayrılır ki, komik hale gelir. Aynı ailede büyümüş dört çocuktan, aile tarihindeki büyük bir olayı ayrı ayrı anlatmalarını isteyin. Herkesin hatırlaması gereken travmatik bir anı. Şaşırtıcı şekilde, tamamen farklı dört hikâye dinleyeceksiniz. 4 ayrı yoruma dayanan dört ayrı algılama dört hikâye yaratır, bir tane değil.

Bu hikâyelerin önemi nedir? Neyi belirtir? Dış gerçeklik mi? Babamız gerçekten de bize o kadar uzak ve soğuk muydu? Buna gerçek denemez, sadece aptallar tarafından anlatılan garip bir hikâye ve öykü karışımıdır. Hikâyeler, dış davranışlardan çok, anlatıcının iç korkuları ve incinmeleri hakkında bilgi verir. Bu hikâyeleri dış dünyaya yansıtırız ve dünyanın da iç duygularımızı yansıtmasını sağlarız.

Önceden varolan inançlarımıza uydurmak için hikâyeler, dış gerçekliği değiştirir.

Ama bunu anladığımız ve gördüğümüz zaman çok eğleniriz. Çünkü o zaman, sanki çıkırıktaki ıslak kille çalışan bir sanatçı gibi, o sahip olduğumuz şekillendirme gücüyle bağlantıya geçeriz. Bugün babamı hangi role sokacağım? Ve ben kendimin kim olmasını istiyorum?

4. Bölüm

Kafanızdaki Sesi Susturun

“Eğer içinizde ‘Ben ressam değilim,’
diyen bir ses duyarsanız,
O zaman kesinlikle, resim yapın...
Ve o ses susacaktır.”

– Vincent Van Gogh

Van Gogh’la ilgili bu cümleyi ilk okuduğum zaman aklıma birçok soru gelmişti. İlk olarak, benim ressam (ya da öğretmen, anne, yazar, organizatör, golfçü, âşık, iyi baba, herhangi bir şey) olmadığımı söyleyen bu ses kimdi?

Eğer içinizden, size negatif bir şeyler söyleyen bir ses duyuyorsanız, o ses kimindir? Sizin mi? Ama o zaman dinleyen siz, kimsiniz? O ses kimin? İnsanlar kendine birşeyler söyleyen bir ses duyuyor ve o yüzden “Bana ‘sen bir ressam değilsin’ diyen bir ses duydum,” diyor. Ama merak ediyorum, bu sesi kim duyuyor? Eğer o ses bensem, o zaman beni kim duyuyor?

Hepimiz böyle bir ses duymaz mıyız? Birçok defa bize “Kim oluyor da o kadar parayı alıyorsun?” ya da “sen kimsin ki insanlar senin söylediklerinle ilgilensin?” der. Bazen “Bu çok bencilce!” ya da “asla organize olamıyorsun; bu konularda hiç yetişkin değilsin!” diye azarlar.

Ama eğer sesi duyabiliyorsam, o zaman o ses ben değilim, öyle değil mi? Eğer Van Gogh ona ressam olmadığını söyleyen sesi duyuyorsa, o zaman kendisi o ses olamazdı. Eğer koridorda şarkı söyleyen bir ses duyuyorsanız, şarkı söyleyen siz değilsinizdir.

Bunun dairesel bir düşünce çizgisi gibi geldiğini biliyorum, ama takip edeceğim en önemli düşünce çizgisi olabilir. Bu çizgiyi, nereye giderse izlemek istiyorum. Çünkü bu ses beni tüm hayatım boyunca tek ve yegâne geride tutan şey oldu. Eğer o gerçekten ben değilsem, bunu bilmek istiyorum. Her zaman ben olduğunu, en azından benim bilincim olduğunu, benimle konuştuğunu düşünmüştüm.

Ama Van Gogh, onun sadece görmezden gelebileceğiniz, hatta karşı çıkabileceğiniz bir ses olduğunu söylüyor.

Bu ses her zaman size ne kadar sınırlı olduğunuzun hikâyesini, ne kadar değersiz olduğunuzu anlatır.

Ama sonra hayatlarımızdan bir şeyler eksilir. Eğer bu sesi dinlersek, hayatımız ümidini yitirir.

Sanırım bu ses çocukluğumuzda bizimle ilgilenen kişiden kaynaklanabilir (Anne ve babamızı, “bizimle ilgilenen kişi” olarak adlandıracamız, çünkü birçok kişinin anne ve babası yoktur ya da yetişme çağının çeşitli aşamalarında bulunmayabilirler. Yetişkin otorite figürü her kimse, o en iyisini bilendir. Bizimle ilgilenen kişi en iyisini bilir. O anda tanrı rolünü her kim oynuyorsa...).

Sizinle ilgilenen kişi size en önemlisi de dâhil olmak üze-

re ilk hikâyelerinizi anlattı: Sizin hikâyeniz. Sizi kolladı. Bu da, sizin için endişelendi ve doğru düzgün yetişemeyeceksiniz diye korktu anlamına gelir. O yüzden bu korkular bir hikâyeye dönüştü ve size, bu “ses” tarafından anlatılan kendi hikâyeniz haline geldi. İlk başta bu otoritenin sesiydi. Ama kısa zamanda otoritenin sesi içselleşti ve Van Gogh’un bahsettiği ve benim bu kitabı yazmamam gerektiğini, çünkü şahsi olarak çok şey açığa çıkarabileceğini ve potansiyel olarak küçültücü olabileceğini söyleyen o ses haline geldi.

Van Gogh eğer resim yapmak istiyorsanız sesi görmezden gelmenizi söyledi. Resim yaparak sesi susturabilirsiniz.

Ama bu tehlikeli olmaz mı? Öyle dışarı çıkıp her şeyi yapamazsınız değil mi? Bir bakalım. Hayatımıza bir göz atıp neler başardığımızı ve şu anda neler yapabileceğimizi görelim. Şu anda gerçekten ne yapmak için gücümüz var?

O zaman buradan başlayalım: Yapabileceğimize inandığımız şeyleri yaparız...

Bu doğru değil mi?

Hergün uyanıp yapılması mümkün olduğuna inandığımız şeyleri yapmıyor muyuz? Eğer bunun mümkün olduğuna inanmasak, neden yapmak için vakit harcayalım? Ya da yapmayı bile düşünelim? Eğer Phoenix Suns’ta oynamamın mümkün olmadığına inanıyorsam, o zaman günlük takvimimde denemelere katılmak için gün işaretlemem. Bunun hakkında düşünmem bile. Mümkün olmadığını düşündüğümüz şeyleri basitçe görmezden geliriz.

Bu yüzden insan varlığının potansiyeline ulaşmasındaki başarısızlığın ilk adımı, insanın sadece yapabileceğine inandığı şeyi yapmasıdır.

İkinci başarısızlık adımı ise: sadece daha önce yaptığımız şeyleri yapabileceğimize inanmamızdır.

Bu doğru değil mi? Başka bir şeyi gerçekten yapabileceğime nasıl inanırım? En kesin ve en genel yol bu işi daha önce de yaptığımı hatırlamaktır. O yüzden kendime: “Bunu yapabilirim. Daha önce de yaptım,” derim.

Ama bu iki adım, büyüme için fazla yer bırakmaz. Eğer sadece yapabileceğime inandığım şeyleri yapıyorsam ve sadece daha önce yaptığım şeyleri yapabileceğimi inanıyorsam – o zaman bir şekilde sıkışıp kalmışımdır, öyle değil mi? Bugün için tek olasılığım, daha önce yaptıklarımı yapmaktır.

İnsanlar bu yüzden, gün ve gün alışkanlıklarının tekrarlayıp durmazlar mı? Arabalarına binerler. Ortalıkta gezinirler. Yavaş dönen kutsal dairelerinde yerlerini alırlar. Ses onları döndürmeye devam eder. Tıpkı kürek mahkûmlarına ne zaman kürek sallayacaklarını söyleyen ses gibi.

İnsanların çoğu bunu yapmıyor mu? Onlara bakın! Tekrar eden hayatlarını tıpkı Ben Hur’daki kürek mahkûmları gibi çekiyorlar. İşe gidiyorlar ve daha önce yaptıklarının aynısını yapıyorlar. Düşünceleri bile daha önce düşündükleri şeyler. Böylece bu onların her biri için tekrarlanan bir gün gibi. Tekrar tekrar aynı günü yaşıyorlar. Ve sonra gün bittiğinde? Eşle aynı kavgalar. Çocuklarla aynı hayal kırıklığı yaratan konuşmalar. Patron hakkında aynı alaycı söylemler. Tekrar ve tekrar, sonsuz bir dünya, daire üzerine daire, mezara kadar...

Van Gogh nasıl oldu da bu yaşamın kısır döngüsünden kurtuldu? Resim yaptı. Sese karşı geldi ve resim yaptı. Biz bunu yaptığına çok memnunuz. Bizim için resim yaptı ve bize bunun karşılığında yıldızlı bir gece verildi.

Ondan ilham alabilir miyiz? Ya da başka birinden? Bir akıl hocası belki? Bir ruh rehberi ya da bir koç? Evet. İlham, o kısır döngüden inmenin doğru yolu. Püf noktası ise bir kahraman bulmak. Gelip, ilham vererek bizi hikâyemizden uyandı-

racak bir kişi. Bizi kötü rüyadan uyandıracak, hikâyenin hipnozunu kıracak ve “YENİ VE KORKUTUCU BİR ŞEY YAPABI-LİRSİN!” diyecek.

Sonra daha ne yaptığımızı anlayamadan, onu yapıyor olacağız. Eski, sınırlandırıcı ses duyulmadan, yapıyor olacağız. Bu cesur hareket, kendi hakkımızdaki hikâyemizle eşleşiyor mu diye kontrol edemeden, sadece yapacağız.

Sadece yapacağız.

Sese kendini seslendirme fırsatı vermeden, çoktan yapmış olacağız. Van Gogh’un sesi konuşmaya çalışabilir, ama onun soluk sesi çok uzaklardadır ve Van Gogh’un emrinde “KES SESİNİ! BEN BUNU YAPIYORUM!” diyen başka bir ses vardır. Ve resim yapar.

İnsanlar, yapabileceklerine inanmadıkları şeyler için onlara fiziksel ilham versinler diye kişisel eğitmenler tutarlar; bunlar sizin hikâyemizle değil, vücut enerjinizle çalışan hikâye bozuculardır. Sizin potansiyelinizle! İnsanlar onların potansiyelini gören ve daha önce şovun patronu olan hikâyeyle hiç ilgilenmeyen koçlar, danışmanlar ve eğitmenler tutarlar.

Arkadaşım Terry Hill, sanatçı, yazar veya şair ya da başka bir yüceltilmiş meslek sahibi olabilecekken, hayatını reklamcılıkta harcadığını söyleyen kendi negatif Van Gogh sesine sahipti. Artık çok geçti. Ses “Çok geç,” diyordu. “Artık senin için çok geç”. Ve sonra Terry sese karşı çıktı. Yazmaya başladı. Sesi aşacak bir disiplin yarattı. Her gün minimum bir saat yazacaktı. Bazen daha fazla, bazen çok daha fazla ama asla az değil, ne olursa olsun.

Onunla California’da bir akşam yemeği yediğimizi hatırlıyorum, yakın zamanda gecenin ileri saatlerine kadar süren bir düğün partisinde bulunmuştu ve o gece bir saat kuralını

gerçekleştirmenin kolay olmadığını anlattı. Söz verilmiş saati. Ama disiplini meyvelerini verdi.

Terry yalnızca ilk kitabını bitirmekle kalmayıp aynı zamanda büyük bir oyun yarışmasını kazanan ve New England'a çok iyi eleştiriler alarak sahneye koyulan bir oyun yazdı. Çabucak ikinci kitabına ve diğer başka birkaç yazı projesine girdi. Kısa bir süre sonra, hareketleri Terry'nin hikâyesini yeniden yazıyordu. Tüm yaratıcı direktör ve metin yazarı olarak geçirilen yıllar belki de boşa değildi. Gerçekte, belki de tüm o reklamlar gerçekte -Terry'nin onları adlandırmaya başladığı gibi- küçük, 30 ve 60 saniyelik oyunlardı. Gerçekte belki de emekliliğine kadar olan tüm hayatı daha sonraki yazarlık ve sanatçılık yılları için mükemmel bir geçiş dönemi idi. Şimdi artık her şeyi doğru yapacak finansal özgürlüğe sahipti. Yeni hikâye: Yeni Hayat.

17 Yalan adında bir kitap yazdığımda, o kendi kendini kısıtlayan ses ve inançların ne kadar yanlış olduğunu açıklamak istedim. Kitap için fikir nerdeyse kazara, danışmanlık ettiğim bir kişinin bana, sahip olduğu bir kusur hakkındaki gerçekleri anlatmaya başladığı zaman ortaya çıktı. "...da pekiyi değilim" "...de hiçbir zaman iyi olmadım." O gün çok yorgundum ve olumlu destek verecek enerjim kalmamıştı, o yüzden sadece "Yalan söylüyorsun," dedim.

O şaşırmıştı. Ben de rahatsız olmuşum.

Ona "iyi olmadığı şeyler" hakkında yalan söylediğini söyledim. İyi olmadığı doğru değildi, o konularda iyi olup olmadığı hakkında hiçbir fikri yoktu, çünkü daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı. Ona orada oturup, benim zamanını ve kendi parasını yalan söyleyerek ve benim de bu yalanlara inanmamı bekleyerek harcamamasını söyledim. Bir doktora gidip, belirtileriniz hakkında yalan söyler miydiniz?

Müşterim şok olmuştu ama derinlerde bir yere hedefe isabet ettiğimi biliyordum. Sonra gülümsemeye başladı. En sonunda “Haklısın,” dedi, “gerçeği söylemiyorum.”

Böylece bu konuşma, insanların kendileri hakkında söyledikleri yalanlarla ilgili bir kitap yazma fikrimi başlattı. Kendi hayatıma baktım ve oldukça fazla sayıda yalan buldum (Ne kadar utanç verici! Ama onları da yaz ve sesi unut...). Birlikte yaşadığım ve çalıştığım kişilerin hayatlarına baktım ve daha fazla yalan buldum ve en sonunda 17 tane yalan topladım.

Her yalanın altında yatan ve her yalanı motive eden şeydu: “Ben güçsüzüm.” Çünkü öyle değiliz. Çünkü hikâye her zaman aynı zamanda “Ben inanılmayacak kadar güçlüyüm.” şeklinde de anlatılabilir. Tıpkı avukat Marianne’nin keşfettiği gibi.

Bu da anahtardır: İnanılmazın ötesine geçmeyi öğrenmek. İçindeki o inanılmazın ötesinde bulunan yere gitmek. Çünkü içinizdeki kendini ifade etmek isteyen gücü boğan o inançtır. Müşterimi bir yalancı olarak çağırmanın tüm amacı onu inancının ötesine götürmektir. Tüm o yaratıcı enerjinin geldiği o hikâyesiz yere.

5. Bölüm

Başarınızın Derecesine Karar Verme

“Kendinize dünyanın neye ihtiyacı olduğunu sormayın.
Kendinize,
Sizi neyin canlandırdığını sorun.
Ve gidip onu yapın.
Çünkü dünyanın ihtiyacı olan şey
Canlı insanlardır.”

– Harold Thurman Whitman

İnsanlar bir oyunu kaybedebilir, para kaybedebilir, bir satış anlaşmasını kaybedebilir ve boşanmayla eşini kaybedebilir, ama bu onu bir kaybeden yapmaz.

Birşeyde yenilmek, kaybetmek, o olayın etrafında bir “kaybeden” hikâyesi geliştirmemizi gerektirmez. Onun yerine, “Cesur, gözü kara ve kaybetmekten korkmayan biriyim. Yenilgi karşısında bile gülebilirim,” diyen bir hikâyeye yaratabiliriz.

Bunu yapabiliriz ama çok nadir yaparız.

Bunun yerine, bir şeyler yanlış gitmeye başladığı zaman kendimiz hakkında bir takım sonuçlara varır, bu sonuçlar hakkında hikâyeler geliştirir ve sonuçta gerçekten acı verici bir hikâyenin içinde yaşamaya başlarız.

Bu fabrikasyon efsaneye bir örnek, “Mart Çılgınlığı” olarak bilinen NCAA kolej basketbol turnuvasından hemen sonra 2004’te ortaya çıktı. Turnuvanın en önemli maçlarından birinin son anlarında, Memphis, Louisville’e karşı iki sayı gerideydi ve artık fazla zaman kalmamıştı. Ama Memphis için henüz her şey bitmemişti çünkü en iyi atıcılarından biri Darius Washington, üç atışlık serbest atış hakkını kullanacaktı. Eğer üç atışı da basket yaparsa, Memphis takımı oyunu kazanacaktı. Eğer iki tanesini atarsa, o zaman uzatmaya gidilecekti ve kazanma şansları yüksekti. Eğer sadece bir tane atar ya da hiç atamazsa, o zaman oyunu kaybedeceklerdi.

Washington yüzde 72’lik bir yüzdeye sahip serbest atışçıydı o yüzden Memphis taraftarları nefeslerini tutmalarına rağmen, en azından iki atışın basket olmasına garanti gözüyle bakıyorlardı. Bu da uzatmayı garantilerdi. 3 atış ise bir cennet, bir zafer olurdu. Darius Washington çizgiye güvenle geldi ve ilk atışını basket yaptı. Kalabalık çılgına dönmüştü. Şimdi tek ihtiyacı olan şey uzatmayı garantilemek için diğer iki atıştan birisini basket yapmaktı. Eğer ikisini birden atarsa, Memphis kazanacaktı. Tekrar çizgiye geldi ama bu defa atışı kaçırdı. Hayır! Şimdi artık tansiyon doruktaydı. Bir atış kalmıştı. Eğer başarırsa, uzatma. Eğer kaçırsa: Yenilgi. Darius kollarını salladı ve kendini o an içinde odaklamak için topu bir iki kere zıplatı. Sonra topu mükemmel bir şekilde fırlattı. Top güzel bir şekilde ve yumuşakça basket potasının kenarına çıktı, etrafında döndü ve kenardan yere indi. Kaçırılmış bir atış! Memphis için şok edici bir yenilgi! Louisville 75, Memphis 74.

Darius Washington dizlerinin üzerine çöktü, formasını kavradı ve hıçkırırken yüzüne çekti. Spikerler dilini yutmuştu ve tüm dünya, yerdeki çökmüş acı dolu figürü izliyordu: Televizyon kameraları acı verici görüntüyü yakalamak için zum yaparken, basketbol sahasının ortasında, gözyaşı dökten yalnız bir genç adam. Yenilginin draması şimdi bu genç adamın sefaletiyle bastırılmıştı. Takımı için oyunu kaybetmişti. Kaybetmişti.

Hayret verici bir şekilde, bir insanın bu iç parçalayan acısının görüntüsü, bu görüntüleri izleyenlerin içine dokundu. Memphis hayranları genç Darius'un ne kadar acı içinde olduğunu görünce yenilgiyi çabucak unuttu. Oyundan sonra, hayranlar yerel radyo talk showlarına genç Washington'a destek vermek için üşüştü.

Aktör Tyrese Gibson, bu oyun dramasını, kaçan atışları ve Darius'un yerdeki ümitsiz acısını TV'de gördüğü zaman Toronto'da "Dört Kardeşler" filmini çekiyordu. Bunun Tyrese'deki etkisi çok büyük oldu. Olayla bağlantı kurdu ve Washington'ın bariz acısı karşısında duygusal olarak etkilendi. Bu genç adamlarla iletişim kurmak için bir şeyler yapması gerektiğini biliyordu, o yüzden sporcuyu takip edip, günler sonra onunla telefonda konuştu.

Tyrese, Darius Washington'ın hayatın devam edeceğini, iniş çıkışların onun bir parçası olduğunu ve kendisinin toparlanacak olan iyi bir basketbol oyuncusu olduğunu bilmesini istiyordu. Tyrese, *Sports Illustrated* dergisinde Grant Wahl tarafından aktarılan harika bir hikâyede belirtildiği gibi "Onun acısını hissettim," dedi ve "onu böyle davranmaya iten şey tutkuydu," diye ekledi.

Tyrese Gibson tutkunun değerini biliyordu. Los Angeles'in kötü şöhretli sert bir bölgesi olan Watts'da büyüyen,

yakışıklı Afrika-Amerikalı şarkıcı-aktör-modelin aklında hiçbir zaman bir yıldız olmak yoktu. Aslında, çocukluk çağındaki en büyük düşü, büyüdüğünde çöpçü olmaktı. Ama 14 yaşında şarkı söyleme yeteneği keşfedildi ve kısa süre sonra temizlik işinde kariyer yapmakla ilgili tüm planları, eğlence sektöründe kariyer yapmaya başlamasıyla sonra erdi. Küçük bir çocukken babası tarafından terkedilen Tyrese, müzik ve oyunculuk için tutkusu yeni yolculuğunu şekillendirmeden önce Watts'ın sert sokaklarında bocalamıştı.

Tyrese, nihayet genç Darius Washington'a telefonla ulaştı. Ona televizyonda oyunu seyrettiğini ve onun için üzüldüğünü ve ona milyonların önünde baskı altında performans sergileme ile ilgili kendi deneyimlerini anlattı. Nihayet Darius'a onun için değerli bir şey verdi. Bu elle tutulur bir şey değildi. Sadece birkaç kelimeydi - Kendi kendini günlük olarak motive etmek için kullandığı bir cümle - "Çabanın derinliği başarının zirvesini belirler."

Bugün, genç Darius Washington tekrar o parlak, neşeli, enerjik oyuncu olarak geri döndü. Geçmiş, tarihte kaldı. Takımı o uzakta kalmış günde kaybetmiş olabilir ama Darius'un kendisi bir kaybeden değil. Niçin? Çünkü bu basitçe onun hikâyesi değil.

Birçok insan başına "kötü" şeyin geldiğini düşünür. Sonra onların üstesinden gelmek için çaba göstermek zorunda kalır. Tüm bunlar çok kötüdür. Kısa zamanda hikâyeye tıpkı bir koza gibi "asla olmaması gereken" hikâyenin etrafında budaklanmaya başlar. Ya da olması "gerçekten çok kötü olan" hikâyenin etrafında. Çok kısa süre içinde, kişinin hikâyesi "Başıma çok şey geldi. Hayatımda çok talihsizlikler oldu,"ya dönüşür.

Bu hikâyeler bize hizmet etmez, bizi boğar, bizi sıkar. Hikâye anlatıcının etrafında ipekten ağlar öreri ki, hikâyeye anlatı-

cı mumyalanmış bir koza haline gelsin, hareket etmeye yeri olmayan hikâye kalınlığında bir yumruya dönüşsün. Eyleme geçmeye ya da zarafete fırsatı olmadan, ya da yetenekli bir balet sıçrayışıyla havaya sıçramamıza bile izin vermeden.

Tyrese Gibson'ın genç Darius'un sert basketbol zemininin ortasında yere çöküp hıçkırırken, kimse onu teselli etmez ve milyonlar TV'de onu seyrederken, etrafını sarmaya başlayan koza ipliklerini görmesi etkileyicidir. Tyrese kendi günlük mantrası "Çabanın derinliği başarının zirvesini belirler"ın Darius'la hikâyeyi tanımayan bir yerde buluşacağı konusunda doğru bir önsezi üretmiştir.

6. Bölüm

Başarının Gerçek Sırrı Nedir?

“Rüzgârın hangi taraftan estiğini bilmek için bir metoro-
loji uzmanına ihtiyacın yok.”

– Bob Dylan

Büyük otomobil yapımcısı Walter Chrysler “Başarının gerçek sırrı coşkudur,” demişti. “Evet, coşkudan da çok, heyecan diyebilirim. İnsanları heyecanlanmış görmeyi seviyorum. Heyecanlandıkları zaman, hayatlarını bir başarı haline getiriyorlar.”

Birçok insan heyecan için bekler. Bir bilet alır ve bekler. Bir şeyler için. Birisi için. Oturup kendileri dışındaki bir faktörün onları bulup, heyecanlandırmaları için biletlerine bakarlar. Bir gün prensim gelecek. Şansım dönecek. Başıma talih kuşu konacak. Şirketim bana üzerinde çalışacağım heyecanlı bir şey verebilir...

Ama heyecan mekanizması böyle işlemez. Heyecan bir iç fenomendir. Dışta değil, içte başlar. Hücre hapsinden çıkarıl-

miş insanlar, güneşin parlamasını ya da ağaçtaki bir kuşu görerek heyecanlanır. Yeni bir iş bulan insanlar ilk günlerinde işe giderken, araba kullanırken heyecanlanır. Sadece araba kullanmak bile onları heyecandırır. Heyecanları bakış açıları tarafından yaratılır. Heyecanları etraflarındakileri nasıl gördükleri üzerine dayanır. Ve etraflarındakileri nasıl gördükleri, hikâyeleri olarak adlandırılan lenslere bağlıdır.

Katrina kasırgası Louisiana'yı vurduktan iki ay sonra, *The Carroll County Times*, Westminster, Maryland'e bir ev ya da gelecekleri olmadan varan 9 kişilik bir aile hakkında bir makale yayınladı.

Firm Foundation Worship Center adındaki bir kilise, ailenin ümitsiz durumunu duymuş ve onlara yardım etmek için heveslenmişti. Kilise'nin yardımcı rahibi Marge DiMaggio bu fakir insanlara yardım etmek amacıyla heyecanlanmıştı. "Buraya hiçbir şeyleri olmadan geldiler," dedi.

Marge ve diğer kilise üyeleri hemen kilise mülkü olan bir evi alıp onu gerçek sıcak bir yuva gibi görünüp öyle hissettirecek bir şeye dönüştürdüler. Ailenin ilk gecesi rahat geçsin diye kendi yastıklarını bile getirdiler. Yerel bir inşaat firması tarafından hibe edilen yeni bir halıyı çabucak serdiler, güzel perdeler astılar, aksesuarlar buldular ve eski moda beyaz çerçeveli ev üzerinde, yerlerinden olmuş Brown ailesi için tam bir dönüşüm uyguladılar.

Yeteri kadar cömertlik ve yardımseverlik göstermemişler gibi, yiyecek ve elbise de bağışladılar. Hepsi, her şeylerini kasırga ve sellerde kaybeden Brown ailesi içindi. Brownlardan ev için kira ve fatura ödememeleri istendi.

Brown ailesi iki ay kaldıktan sonra kalkıp evlerini terketti. Bir pazar sabahı kilise ayini sırasında ayrıldılar. Beklenmedik şekilde, sonsuza kadar gittiler. Kilise üyeleri Brownların geri-

de bıraktığı eve bakmaya gittiğinde, evi harabe halinde buldular.

The Carrol County Times raporunda şöyle diyordu: Bir lamba yerde parçalanmış, abajurun üzerine çıkmıştı. Telli kapı menteşelerinden çıkarılmış ve arka tarafa fırlatılmıştı. Biri, Joann DiMaggio'nun çocuklarına ait olan trampolinde bir delik açmıştı. Perde rayları duvardan sökülmüş, bükülmüş ve bir vidadan sarkar vaziyette bırakılmıştı. Kıyafetler, patates cipsi torbaları, kola tutuları, çoraplar ve boş torbalar tüm eve dağılmıştı. Banyo duvarına bir delik açılmıştı. Başka bir banyoda tuvalet masasına kurumuş diş macunu sürülmüştü, üstteki pencere kenarında kapaksız bir diş macunu tüpü duruyordu. Büyük, kırık pembe bir plastik araba evin dışındaki tepede bırakılmıştı. Yukardaki kirli buzdolabında, birisi bir kahve fincanının dibinde bir ya da iki santim kahve tortusu bırakmıştı. Kirli tabaklar lavaboda tezgahta yığılmıştı. Ama belki de en büyük hakaret, evin yan tarafında siyah spreyle boyanmış "MD iğrenç!" sözleriydi. Marge Di Maggio "Bunu gördüğümüz zaman hepimiz orada öylece donakaldık," dedi.

Karısı ve çocuklarıyla, Louisiana yolunu yarılamış olan 42 yaşındaki Keith Brown'a göre ise mülk o kadar da kötü kullanılmış değildi. "Evi elimizden geldiği kadar temizledik," dedi. Daha sonra Brown, ailenin hiçbir zaman, kilisenin onlara eve dönmeleri için ödemesi gereken ekstra parayı almadığını söyleyecekti. Brown "Eğer el altından iş yapmıyor olsaydım, asla eve dönecek parayı bulamazdım," diyordu.

Böylece Mr. Brown'a göre kilise çok şey yapmıştı ama yeterli kadar şey yapmamıştı. En azından evin altının üstüne getirilmesini ya da TIMES'ın da fotoğrafını yayınladığı evin yanına spreyle boyanmış "MD iğrenç!" yazılmasını engelleyecek kadar.

Artık bu hikâye ve içindeki insanlar hakkında bir fikir oluşturmuş olmalısınız. Eğer fikriniz benimkine yakınsa, Mr. Brown ve ailesine karşı pek de yakın durulmamalı. Ama bu fikir herkes tarafından paylaşılmıyor. Biz, kahramanlardan çok kurbanları şereflendiren bir medya çağında yaşadığımız için, bu gazetedeki hikâyenin sonu değildi. Hayır. Gazete bu hikâyeyi ev yıkıcılar çok fazla kötü gözükmesinler diye başka türlü şekillendirmeyi tercih etti. Bu yüzden Confidential Counselling of Westminster'dan Harald Graning adında bir psikolog getirdiler ki bu hikâye grafitti yazarlarını biraz daha şereflendirecek duruma gelsin.

Graning, kilise evini yakıp yıkan ailenin aslında çok normal ve doğal davrandığını söyledi. Nerdeyse sizin ve benim aynı durumda davranacağımız gibi. Psikolog Graning'in mantığına göre siz ve ben de büyük bir ihtimalle konuk evimizin duvarına spreyle boyayla "MD iğrenç!" yazarmışız.

"Hayatınızı yaşadığınızı düşünün," diyordu Graning. "Ve aniden Tanrı gelip evinizi yok etsin. Herhalde kızgın olurdunuz."

Graning'e göre böyle bir öfke bir çıkış yolu arıyordu. Çünkü bunu içinde tutamazsınız. Bu sağlıksız. Bu sahte. O zaman bu öfkeyi kime yansıtıyorsunuz? Tanrıya? Tabii ki Tanrıya direkt ulaşma şansınız yok. O zaman başka kime? Size yardım eden insanlara ne dersiniz? Siz ve biz bu kilise üyelerini hikâyedeki kahramanlar olarak görme eğiliminde olsak bile Graning, ileri psikoloji eğitimiyle yanlışımızı düzeltmeye hazır:

"Bağış kabul etmek zorunda kalmak, küçültücü bir durumdur."

Graning iyilik yapmanın yardım edilen insanı değil, sadece iyilik sahibini iyi hissettirdiğini de söyledi. Alıcı taraf iyiliğe karşılık veremezse ve kendini minnettar hissetmeye zo-

runlu hissederse, o zaman inanılmaz derecede öfkelenebilir. Hatta öfkeyi dışa vurabilir. Buna karşı koyamazsınız.

Gazetenin hikâyesi böyle sona eriyordu. Kilise üyeleri Brown ailesine küçültücü şeyler yapmıştır. Ev parçalara ayrıldığında, bu tahliye sakinleri içlerinde başka çıkış yolu bulamayan bir şeyi yansıtıyordu.

Hikâyenin sonu.

Ama öyle değil. Çünkü psikoloğun insan iyiliği eylemini “küçültücü” ve mülke zarar vermeyi “anlaşılır” kılmak için hikâyeyi kıvrması o kadar inanılmazdı ki, sanki kendi kendiyile dalga geçiyordu. Hikâye internette dolaştı ve birçok kişi onu bir parodi zannetti. Bir taşlama. Onun bir mizah sitesinden şaka makalesi olduğunu düşündüler.

Bazı insanlar “Bu doğru olamaz,” dedi. “Hikâyeyi böyle yayınlayıp, psikoloğa da son sözü verdiklerine inanamıyorum.”

Ama gerçektir. Ve aynen öyle yapmışlardı.

Bölüm başındaki Walter Chrysler’a ait heyecanla ilgili alıntı – tüm zamanların en favori gözlemlerimden biri – ve sonra Chrysler’ın hayat hikâyesinin kısa versiyonunu internette okuyunca (Chrysler Binası, her şeye rağmen Chrysler Motorlarının başarılı kurucusu olmayı başaran onun için ve onun tarafından kurulmuştu), bir hikâyenin kulağa doğru gelmesinin ne kadar önemli olduğu beynime kazındı. Hikâyenin içine girebilmek için, o hikâyenin kulağa doğru gelmesi lazım. Tıpkı Walter Chrysler da olduğu gibi. Fakir, yanlış anlaşılmış ev yıkıcılarınsı gibi olduğu gibi değil.

Hikâyelerin gerçek güçle bağlantı kurmaları için, kendi gerçekliklerine sahip olmaları gerek. Daha derin bir gerçek. Şahsen, eğer gerçekten olmasaydı, Lazarus’un hikâyesinin bugüne kadar geleceğine inanmıyorum.

Maryland'deki mahvedilmiş ve tahrif edilmiş evin hikâyesini okuyan birçok kişi, psikoloğun vardığı yanlış sonuçtan aldıkları güç ve öfkeyi, bir evi yeni bir yuvaya dönüştüren insanların ilham verici davranışlarından da aldılar. Tahliye sakinlerinin böyle davranmaları gerektiğinin yanlış bir sonuç olduğunu biliyorlardı.

Çünkü Katrina kasırgasında ortaya çıkan diğer, daha güçlü hikâyeler de vardı. Arizona'da benimkine yakın bir şehre yerleşen tanıdığım bir aile, Katrina kasırgasını hayatlarını tamamen yeniden yaratmak için kullandı. İnsanların cömertliğini ve bağışlarını yepyeni, kutsanmış, odaklanmış bir hayat için fırsat olarak kabul ettiler. Katrina'nın rüzgârları ve suları, New Orleans'taki acı ve sefalet dolu bir hayatı sürükleyip götüren iyi bir şans fırtınası olarak kabul ettiler.

Bu da sadece bir hikâye ama ilham verilmiş bir hayatın hizmet ettiği insanların zihninde yaratıldı. Bir rüzgârın kötü mü yoksa iyi yönde mi estiği, havanın kendisinden çok sizin anlattığınız hikâye ile alakalıdır.

Fırtına evinizi elinizden aldıktan sonra birisi size yaşayacağınız yeni bir ev veriyorsa, iki seçeneğiniz vardır. Yapılanın “yeterli olmadığını” düşünerek öfke ve acı ile karşılık verebilirsiniz. Ya da heyecanlanabilirsiniz. Ve bu heyecanı hayatınızı tersine çevirmek için kullanabilirsiniz.

7. Bölüm

Bir Doz Tatlı İlham

“Evliliğinizin aşk kadehinde aşkla
kaynamasını istiyorsanız,
Hatalı olduğunuz zaman, itiraf edin;
Haklı olduğunuz zaman, sesinizi kesin.”

– Ogden Nash

Morey adındaki öğretmen bir arkadaşım dün “Yeni bir eğilim keşfettim. Etrafımda, şevk ve sevgi yaymaktansa, öğrenciler üzerinde güç ve kontrol uygulamayı tercih eden çok sayıda olumsuz tavırlı öğretmen var,” demek için aradı.

Sanırım Morey benim de, onun bu diğer öğretmenleri kınama hareketine katılmamı istiyordu. Ya da en azından onların hareketlerini nasıl değiştirebileceğini söylememi.

Ama bana öyle geliyor ki, Morey gibi birisi diğer insanların hareketlerini değerlendirmeye başladığında, her ne kadar hareket ilk olarak tarafsız bir şekilde – mesela bir eğilim gibi – tanımlansa da, olay hakkında negatif yargı çoktan verilmiş-

tir. Negatif hikâye zaten oradadır. Morey, bu eğilimin onu üzdüğünü düşünmesine rağmen aslında onu üzen bu eğilim hakkındaki hikâyesiydi.

Eğilimler bizi üzmez. Onlar hakkındaki hikâyelerimiz bizi üzer.

Problem hiçbir zaman etrafınızda olan bitenle ilgili değildir. Problem olayların tetiklediği iç duygulardadır. Hiçbir dış olay ya da davranış kendi başına “üzüntü” yaratmaz. Sizi üzme için sisteminizde bağlantı kuracak bir anı bulmalıdır. Sizi üzen, olan biten değildir; olan biten hakkındaki iç hikâyeyinizdir.

Morey etrafındaki insanlar yüzünden bir problemi olduğunu düşünüyor. Ama aslında onun problemi, etrafındaki insanları yargıladığı zaman içindeki bir şeylerin tetiklenmesi. Buna, onlar hakkında hikâyeler uydurduğu zaman da denilebilir.

Morey’nin etrafındaki olumsuz öğretmenler hakkındaki hikâyesi, onların olduğu gibi hatalı olması ve kendisinin olduğu gibi haklı olduğu üzerine kurulu. Bu onun hikâyesi. Bu tür hikâyelerdeki sorun (Ben haklıyım, sen haksızsın) onların bizi üzmesidir. Şimdi Morey diğer öğretmenlerle konuştuktan sonra üzüntü içinde kendi sınıfına gidecek ve öğrencileriyle bağlantı kurmak için savaşmak zorunda kalacak. Bu kolay olmayacak. Hepimizin bildiği gibi, başka bir insanla, kendinizi üzgün hissettiğiniz zamanlarda bağlantı kurmak kolay değildir. Tüm bedenimiz diğer insanlara “Çek git” diye bağırır. Üzüntümüzü yaşama sürecinde bağlantı kurmak istemeyiz.

“Kesin sesinizi çocuklar. Oturun. Beni duymuyor musunuz? Şu anda sizinle konuşmak istemiyorum. Çocukları benim gibi sevip kucaklamayan ve öğretmenlik hakkında pozitif ve neşeli tavırları olmayan o öğretmenlerle uğraşmaktan

dolayı çok üzgünüm. Oturun yerinize yoksa size ceza veririm!”

Böylece yargı döngüsü çocuklara geçmiştir. Zehir yüklenmeye devam eder. “Ben haklıyım ve sen haksızsın,” diyen hikâyenin sonu hep kötü biter.

Gandhi diğer insanları değiştiremeyeceğinizi ama sizin kendinizin diğerlerinde görmek istediğiniz değişikliğin olabileceğinizi söylediğinde, bu cümlede büyük bir pratik bilgelik vardı. Birçok insan bunun bir çeşit soyut bilgelik olduğunu düşünür. Gandhi’nin bu sözünü duyan ya da okuyan birçok kişi “İyi ama o Gandhi’ydi ve bir azizdi. O oruç tutan bir şehitti. Ben? Ben şahsen karnımı doyurmak zorundayım. Üstelik ben bir aziz değilim. Bu durumda, bu sözlerin benimle ne ilgisi olabilir?” diyecektir.

Ama Gandhi’nin sözleri çok pratiktir (Bize kullanmamız için bir araç veriyordu, kendini iyi göstermek için bir cümle değil). Öğretmeye hevesli ve yaratıcı yaklaşımlarıyla tüm öğrencilerine ve fakültelere ilham veren öğretmenlerin hikâyelerini okuduğunuzda, onların asla diğer öğretmenleri eleştirmek için bir an bile ayırmadıklarını göreceksiniz. Tıpkı Robin Williams’ın Ölü Ozanlar Derneği’ndeki karakteri gibi, diğer öğretmenlerin ne yaptığına aldırmayacak kadar öğretme aşkı içindeydiler. Onların örneğinden diğerleri de ilham aldı. Yargılarından değil, örneklerinden. İnsanlar ilham almayı sever. Gerçekte her gün gizlice, bilinçaltında birileri tarafından ilham verilme isteğiyle uyanırlar. Birilerinin gelip onları olumsuzluğun, onlara “Hayat bundan ibaret mi? Bundan iyisi olamaz mı?” diye sorup duran depresif kötü rüyalarından çıkaracaklarını umarlar.

Bazen, bir film seyrederken, güzel bir şey olduğunda ağlırım. Birinin bir engelin üstesinden gelmesi ve her şeye rağmen

men kazanması gibi. Neden ağlıyorum? Manası var mı? Ama belki ben sevinç ve üzüntü gözyaşlarını aynı anda döküyorum. Sevinç gözyaşları döküyorum, çünkü ilham alıyorum (Ben de ilham alma açısından diğer tüm insanlar gibiyim. Düzeltilmekten nefret ederim ama ilham almayı severim.). Üzüntü gözyaşları döküyorum, çünkü kendimin, ekrandaki kişi gibi bir şeyin üstesinden gelemediğini biliyorum. Kendi engellerimi kendim besliyorum. Onlardan sempati kazanıyorum. Ağlıyorum, çünkü kayıp yaşamım için yas tutuyorum. Mutlu bir eylem olabilecekken kendine acımaya kurban edilmiş bir yaşam için.

Karım Kathy spor yapmaya başladı. Kilolu olan bendim ama klübe gidip spor yapan oydu. Bazen onunla gidiyordum, bazen gitmiyordum. Programı kolay değildi. Bir gün onunla aynı tür bir makineye çıktım. Onun yanında kol ve bacaklarımı çalıştırarak tam 40 dakika dayanmaya çalışacaktım. 10 dakika kadar sonra. “Bu kadar çılgınlık yeter,” diye düşündüm.

Onu beni yargılaması için kandırmaya çalıştım. Ona benim ondan daha fazla spora ihtiyacım olduğunu söyletmeye çalıştım. Ama asla yemi yutmadı.

“Tabii ki senin sağlıklı ve mutlu olmanı istiyorum, ama bence harika görünüyorsun,” dedi. “Ne istiyorsan onu yap ve kendini zorlama.”

Kendisi her gün alarmı kurdu, erken kalktı ve bana hiçbir yorum ya da yargılama yapmadan, sadece şahit olunacak katıksız bir örnek olarak istese de istemese de spor yaptı. Nihayet onun örneği benim için ilham verici olmaya başladı ve bu konuda gittikçe daha da ciddi olmaya başladım. Daha çok ve daha sık spor yapmaya ve kilo kaybetmeye başladım, böylece hayatıma çok ihtiyacım olan fiziksel gurur ve enerjiyi ekledim.

Gerçek şu ki, Kathy beni asla eleştirip yargılayarak değiş-tiremezdi. Tıpkı Morey'nin de asla etrafındaki öğretmenleri yargılayarak öğrencilerini sevmelerini sağlayamayacağı gibi. Çünkü yargılama her iki taraf için de zehirlidir: hem yargıç hem de yargılanan için.

Kathy'nin spor yapması Gandhi'nin "Sen kendin değişiklik ol," demesiydi. Diğerlerini unut. Onları değiştirmeye çalışmaktan vazgeç. Senin problemin onlar değil. Sen kendi kendinin problemin. Kendini değiştir. Sonra diğerlerinin gözüne ne kadar daha iyi göründüğünü fark et.

8. Bölüm

Yaşlanmanın Hikâyesi

“Hayat bir büyü, bir cazibe, bir harikalık, öylesine büyüleyici bir ritmin karmaşası ve öylesine ilgi çekici bir konu ki, onun ağına, bir oyun olduğunu unutacak derecede bağlanacak şekilde düşünüyoruz.”

– Alan Watts

Birkaç gün önce Dr. Andrew Weil’in “Sağlıklı Yaşlanma” konusunda verdiği konuşmaya gittim ve onu dinlerken umduğum şeylerden biri de toplumumuzun yaşlı insanlar hakkındaki hikâyelerini değiştirmesiydi.

Tüm gençlik kültürü, modern filmleri kaba saba yarışmalara ve modern müziği de yakası açılmadık konuşmalara dönüştürdü. Gençlere yönelik TV reklamlarında bile kültür, dayanılması zor derecede, nerdeyse iğrençleşti. Elimde uzaktan kumanda, değiştirmeye hazır seyrediyorum. Zap! Bu reklamın beynime girmesine izin veremem. Zap!

Sanki günümüzdeki TV reklamları ve filmler, ümitsizce

dikkat çekmeye çalışan yaramaz çocuklar tarafından yazılmış gibi. Reytingler düşüp, Hollywood gişe hasılatı düşüşleri yaşıırken, TV reklamları ve yaz filmlerinin yapımcıları daha fazla şok yaratma derdine düşüyor. Genç insanları tavlayacak herhangi bir şey...

Dr. Weil, her yaşlı aktris ya da TV şahsiyetini, sanki yaşlanmak yanlış ve kötü bir şeymiş gibi radikal plastik yüz operasyonlarından geçmiş olarak görmenin çılgınlığından bahsetti. Bu aktrislerden bazıları, onları yeni şişirilmiş dudaklarıyla gördüğüm zaman, sanki yüzlerine küçük bir beyzbol sopasıyla vurulmuş gibi görünüyorlar.

Her şey yaşlanmayı önlemek için. Sanki yaşlanmak korkunç bir şeymiş gibi.

Weil bunun yakında değişeceğini öngörüyor. Bize İkinci Dünya Savaşı sonrası neslinin artık orta yaşlı statüsüne girdiklerini ve yaşlanmaya odaklanma ve saygınlığı geri getireceklerini söyledi.

Kendimi onun haklı olmasını umarken buldum, çünkü gencin yaşlıdan daha iyi olduğunu söylemek fabrikasyon bir hikâye. Doğru değil. Bazı kültürler yaşlı kişilere saygı gösterir ve onlara bilgi dolu hazineler gibi davranır. Bu daha mı doğru? Belki değil. Ama bize daha iyi hizmet eder. Daha güzel ve daha fonksiyonel bir hikâye. Eğer bir hikâye anlatacaksak toplum, güzellik ve fonksiyon taşıyan bir hikâyeden daha çok şey kazanacaktır.

Weil bize "Neden eski şaraplar ve viskiler gençlerden daha değerlidir? Neden eski ağaçlar karşısında duyulanıyozuz? Antikalar değerlidir çünkü yaşlıdır. Ya eski kemanlar?" diye sordu.

Weil bize tüm bu şeyleri daha değerli yapan yaşlanma kalitelerini düşünmemizi ve onları insanlara da uygulamaya is-

tekli olmamızı istedi. Yani, yaşı insanlar hakkındaki tüm hikâyemizi değiştirmemizi... Onu dinlerken, bana makale yazarı Mark Steyn'in yazmış olduğu bir şeyi düşündüm. Steyn'in "Yaşlı insanları seviyorum. Eski filmleri seviyorum. Eski şarkıları seviyorum. 'Ay Işığı Üzerine Vuruyor'u 'Hey, Şıllık! Otur şunun üzerine!'ye her zaman tercih ederim" dediğini hatırlayınca kendi kendime güldüm.

Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri hikâyesinde, yaşı büyücü Merlin hepsinin arasında en güçlü figürdü. Bilgelik ve ruhsal yetenekleri onu nerdeyse süper insan yapmıştı. Onun arkasından gelen en güçlü figür Kral Arthur'un kendisiydi, şövalyelerinden yaşlıydı ve bu yüzden daha akıllı ve güçlüydü. Bu sadece bir hikâye ama hikâyenin yararlılığı önemli. Eğer bu hikâyeyi kendimize uygulayabilirsek, toplumumuza inanılmaz derecede yararlı olabilir.

Toplumumuz "yaş" konusuna sanki bir çeşit hastalıkmiş gibi davranır. Sanki yaşı insanların raflarını ilaçlarla doldurmaları için bir sürü hükümet programına ihtiyacımız var, yoksa düşüp ölecekler (ya da size oy vermeyecekler - daha da kötü!).

Ama yaşı insanlar kendilerine nasıl bakacakları konusunda büyük dersler öğrendiler. Nasıl para biriktirecekleri. Nasıl kaynak sahibi olacakları. Buna rağmen onlara başka türlü davranıyoruz, çünkü onların etrafında yarattığımız hikâye bu.

Bu negatif yaşlanma hikâyesi çok kısa sürede ikna edici olmaya başlar. Hatta yaşı insanların kendilerini bile etkisi altına alır. Bazı yaşı insanlar, emekli olduklarında, farklı yürümeye başlarlar. Etrafta topallayıp, ayaklarını sürükleyerek gezerler. Sanki bir oyunda yeni rolleri varmış gibi farklı konuşurlar. Egzersiz yapmayı keserler çünkü hikâyelerine göre ar-

tık yaşlıdırlar. Sesleri, yüksek tonda, ince, tiz ve zayıftır. Aca-
ba bunun ne kadarı gerçekten fiziksel çöküş ve ne kadarı da-
ha önceden senaryolaştırılmış bir hikâyeye göre yaşamak?

Gerçekte, bugünlerde, yaşlı insanlar ölüme bizim düşün-
düğümüz ya da kendi düşündükleri kadar kadar yakın değil-
ler. Yaşam beklentisindeki sıçramaları görmek için şu tablo-
ya bakın:

YAŞAM BEKLENTİSİ	YILLAR
Cro-Magnon Dönemi	18
Eski Mısır	25
Avrupa 1400ler	30
Avrupa ve Amerika 1800ler	37
Amerika 1900ler	48
Amerika 2003	78

Eğer 78 yaşına kadar yaşamayı bekliyorsak, neden 65 ya-
şında emekli oluyoruz? O 13 uzun yıl boyunca ne yapmalı-
yız? (Yaşlı vatandaş hikâyesini oynayalım! Daha fazla ilaç
için lobi oluşturalım!)

Yaşlı insanlar hakkında farklı hikâyeler anlatmak istiyο-
rum. Belki yeterince tartışma yaratacak hikâyeye anlatırsak, iyi
şeyler olmaya başlar. İnsanlar daha farklı yaşamaya başlaya-
bilir. Mesela mükemmel romancı Norman Maclean'in hikâyeye-
sini anlatmak istiyorum.

Norman MacLean, rahat bir emeklilik yaşama fikrini red-
detmeye karar verdiğinde 73 yaşındaydı. Rahat bir emeklilik
onun için kolay olurdu. Chicago Üniversitesi'nde yıllardır
edebiyat öğretmenliği yapmıştı ve herkes ona güzel, dinlen-
me dolu bir emekliliği hakettiğini söylüyordu. Ama birşey ak-

lını kemiriyordu. Edebiyat öğrettiği tüm o yıllar boyunca, kendisinin de bir şeyler üretip üretemeyeceğini merak etmişti. Kendisi de bir yazar olabilir miydi? Merak ediyordu. Birçok insan yaşlılık dönemlerinde böyle birçok şeyi merak eder. Ama neden sadece merak edelim ki?

Kısa süre sonra, MacLean yazma konusunda heyecana kapıldı. Sanki büyük yazar George Elliot'ın "Olmak istediğinizi olmak için asla geç değildir," tavsiyesini dinlemiş gibiydi. (Büyük roman yazarı George Elliot'ın gerçek adı Mary Ann Evans'tı. Ama eski İngiltere'deki hikâyeye göre, bir yazar olarak ciddiye alınmak için bir erkek adını kullanarak piyasaya çıkmıştı.)

Norman MacLean "Yaşlılık günlerinde mutlulukla ilişkilendirilen 'kadınlarla bir yerlere kaçmak, seyahat etmek' gibi şeylerin bazılarında vazgeçmeye karar verdiğini" söyledi. Bunun yerine yazar olup olamayacağını keşfedecekti. Montana'daki klübesine gitti, disiplin içinde ve mutlu yazmaya başladı. Kısa süre sonra, 20 yaşındaki biriyle aynı güce sahip olduğunu keşfetti. Her şey oracıkta, kalbinde ve iki elindeydi. Yazmaya devam etti. Duramıyordu. Gücüyle, kendisi hakkında tamamen yeni bir hikâyeye yaratmak için bağlantıya geçmişti.

İşte! Harika bir yazardı! Gerçek bir roman yazarı! İki yıl sonra, kabininden övgüyle karşılanan şahaseri *A River Runs Through It* ile çıktı. Roman, normalde yalnızca genç ve parlak yeteneklerle ilişkilendirilen bir tutku ve şiirsel ateş ile yazılmıştı.

Yazar olmak için çok yaşlı olduğu basitçe doğru değildi. Bu sadece bir hikâyeydi. O, bu hikâyeyi yaşamaya gönüllü değildi.

Buna rağmen size kaç kişinin bana her zaman "yazmak, oyuncu olmak, ya da müzisyen olmak ya da buna benzer bir şeyler yapmak" istediğini ama tabii artık biraz geç olduğunu

Çünkü artık 30, 40 ya da 50 yaşlarında olduklarını söylediklerini anlatamam.

Otuz yaşında olup da benimle sanki ölüm dşegindeymiş gibi konuşan pek çok kişi tanıyorum.

Ciddi bir yüzle “Ben bunun için çok yaşlıyım,” diyorlar.

Bu onların hikâyesi ve ona tutunuyorlar.

Kendinize ne yapmak için çok yaşlı olduğunuzu söylediniz? Belki de bir aktör olmak için çok yaşlısınız? John Housman oyunculuğa başladığında 70’lerindeydi ve daha sonra The Paper Chase’deki rolüyle bir Oscar kazandı.

Yaşlanma hakkındaki benim kendi hikyelerimden biri de kitap yazmak için çok yaşlı olduğumu farzetmemdi. 49 yaşıma kadar böyle düşünüyordum. Nerdeyse 50 yaşındaydım! Hayatım, bir kitap yazarı olmama izin verecek tüm o erken disiplin ve borçları ödemek için yeterince odaklı olmamıştı. Bu benim hikyemdi. Hayatım kaotikti. Yaşamımın bir bölümünde alkoliktim ve kendimi düzeltip, ayılısam da, byteceğim çocuklarım vardı ve hayatım bir işten diğer işe geçişlerle süren vahşi, bağlantısız bir yolculuktu. Hayat hikâyesi böyle olan birisi nasıl olur da kitap yazmada başarılı olabilirdi?

Bu soruya cevabım ilginçti. MacLean’inki kadar kararlı ya da kesin değildi. Tereddütlü ve biraz korkaktı. En sonunda olanlar, iki hikâyenin birbiriyle birleşmesiuydi. Benim “ok yaşlı olduğum” hikâyem, 16 yaşındaki kızım Stephanie’nin “babam, kitapları basılacak kadar iyi bir yazar” hikâyesiyle uyuşmadı. Böylece Stephanie yazılarımdan birkaç rneği göndererek bana yardımcı oldu. İlk kitabım, bende büyük şaşkınlık uyandırarak basıldı. İki hikâye çakıştığında, daha güçlü hikâye kazanır.

Ama şimdi bir ikilemim vardı. “ok yaşlıyım” hikyemle

ne yapacaktım? Artık daha fazla kullanılır görünmüyordu. Böylece, basitçe kendime ya da başka birine onu anlatmayı bıraktım. Bana yeni ve her kalp atışıyla değişen, esnek bir hikâye yaratmama izin veren bir dizi eylem gerçekleştirmeye başladım. Öldüğüm güne kadar yazmaya devam edecektim. Bu benim yeni hikâyemdi. Devam ettikçe, hikâyemi yazmaya devam ediyordum. Kendimi tekrar keşfediyor ve motive ediyordum. Dış etkenleri kullanmaya gerek yoktu. Şartların hayatımda yeri yoktu. Bir hikâyenin beni ağına düşürecek kadar uzun sürmesine izin vermeyeceğime dair yemin ettim. Hikâyeler bunu yapar. Bizi baştan çıkarırlar. Sonra da nihai korkunç şeyi yaparlar: bizi onlara inandırırırlar.

Fichte'nin "Özgür olmak hiçbir şeydir. Özgür olabilmek her şeydir." cümlesiyle ne demek istediğini anlamam yıllarımı aldı. Çünkü "özgür olmak" başka bir statik hikâyedir. "Ben özgürüm," sadece bir hikâyedir. Kulağa iyi gelmesine rağmen sürmeyecektir çünkü hikâyeler sürmez. Onların bir önemi yoktur, bu durumda nasıl sürebilirler? Ama özgür olabilmek bir hikâye değildir, bir eylemdir. Bir yolculuğun içindeki harekettir. Gerçekte, sizi zaman ve uzayın ötesine alıp, saf olabilmenin dansına götüren muhteşem bir harekettir.

Neden yaşlı insanları saf olabilme deneyiminden mahrum edelim? Neden onları "Kes sesini, koltuğuna otur ve ilaçlarını al. Artık fazla yararlı olmadığın ya da hareket edemediğin için kendini biraz depresif mi hissediyorsun? Al sana depresyon için ilaç. Oy vermeyi unutma! Seni oy kullanmaya götürürüz. Evet, kamyonumuzun tekerlekli sandalye girişi var. Ve bundan sonra, eğer yaşlı bir insan olmaktan herhangi bir psikolojik rahatsızlık duyarsan, bir doktor ayarlayıp bunun ica-bına baktırabiliriz. Görüşürüz, yaşlı kişi!" diyen bir hikâyeye yerleştiriyoruz?

Woody Strong 71 yaşındayken, Denver'daki tıp uzmanları

tarafından ameliyat edilemez bir kanser türüyle teşhis edildi. Sadece bir yıl yaşayabileceği söylendi. Müdahale edilemeyecek bir kansere yakalanmıştı. Kendisine “Hiçbir şey yapamayız,” denmişti. Ama ilaç kullanabilirdi. Bu ilaçları al Woody. Görüşürüz, Woody! Neyse ki, Ray Kurzweil ve Terry Holland’ın uzun ömürlülük ve sağlık konusundaki mükemmel kitapları “Fantastic Voyage” sayesinde, hepimiz Woody Strong’ın hikâyesinin nasıl sonuçlandığını biliyoruz.

Üzücü haberleri aldıktan sonra, Woody son yılını Nepal’de geçirmeye karar verdi. Nepal’i seviyordu. Karısı Penny ve kendisinin Himalayalardaki binlerce Nepalliye eğitim ve tıbbi yardım sağlamasından dolayı orada seviliyordu da. Oradaki birçok çocuk onu baba olarak görüyordu, bu yüzden Nepal’de ölmek onun için güzel bir son istek olurdu.

Ama Nepal’e varınca, Woody’nin arkadaşları onu ölümü kabullenmemesi konusunda ikna etti. Onun hemen ölmesi gerektiği hikâyesini kabul etmiyorlardı. Onun Nepal’in Everest bölgesindeki ünlü bir şifacıya gitmesini sağladılar.

İlk başta Woody şüpheliydi. Kimdi bu şifacı? Colorado’daki modern doktorların çoğu zaten her ihtimali gözden geçirmiş miydi? İlaçlarının kaçınılmazdan önce son bir rahatlatma sağlamak için olduğunu söylememişler miydi? Bu doğru değil miydi? Ya da doğru muydu?

Sonraki beş gün boyunca, Woody Strong yoğun bir şifa töreninde yer aldı. Hiçbir sebep yokken, güldü, ağladı ve durmadan terledi. Törenin sonunda Lama, Woody’ye iyileştğini söyledi.

İyileşme mi? Ölümcül kanserden mi? Gülüp, ağlayıp, terleyerek mi?

Woody Strong, Colorado’ya aylar sonra gidip, içinde kan-

serden hiçbir iz kalmadığını öğrendiğinde en az doktorları kadar şaşkıncı. Kanseri gitmişti! İki hikâyeye çarpışmıştı ve şifacının hikâyesi kazanmıştı. Çünkü daha güçlüydü. Lama ve töreni Woody Strong'u iyileştirmişti.

Ben küçük bir çocukken, büyükbabam Sam Chandler'la birlikte olmaya, güney Arizona çöllerinde bisiklete binmeye ve büyükbabamın eski günler hakkında hikâyelerini dinlemeye bayılırdım. Benden oldukça hızlı yürüyebilirdi. Enerjisi vardı. O hâlâ birisi oluyordu. Kim olduğu hakkındaki o son, mühürlenmiş hikâyede sıkışıp kalmamıştı. Eski kaktüs tahtasından yaptığı lambalar ve cilalayıp bir şeyler yapmak için sakladığı taşlardan dolayı heyecanlanıyordu.

Kaç yaşınızda olduğunuzu bilmeseniz, kaç yaşında olurdunuz? Ya bir şekilde tüm hafızanız silinse ve sizi yaşamanız için başka bir kıtada küçük bir şehre atsalar? Tüm melekelerinize sahipsiniz, yeni bir hayata başlayabilirdiniz. Sadece kaç yaşında olduğunuzu bilmezsiniz ya da ona göre yaşammanız gereken (ya da hakkında depresyona gireceğiniz) bir geçmiş olmazdı. O zaman kaç yaşında olurdunuz?

Bu soruya bir cevabınız var mı?

Aynaya bakıp bunu çözmeye çalışır mısınız? Yaşlı mı olurdunuz? Ne kadar yaşlı olduğunuza dair bir hikâyeniz olmadığı sürece yaşlı olamazsınız. Başınıza gelenler hakkında büyük, ağır bir hikâyeniz olmadığı sürece dünyadan bıkmış da olamazsınız. Ya birisi hikâyeyi silse?

Bazı insanlar bana hikâyelerinin onlar tarafından değil koşullar tarafından yazıldığını söyler. Lütfen bunu bana söylemeyin. Bana koşullardan bahsetmeyin. Çünkü, korkunç koşullara katlanmış ama buna rağmen çok mutlu insanlar var. Tıpkı tüm hayatları boyunca beslenmiş ve bakılmış ama ina-

nılmayacak derecede depresif insanlar olduğu gibi. Bu hikâyelerdeki sebep ve sonuç nedir? Şartlar hiçbir şey ifade etmez. Şartlar hakkındaki hikâyeniz her şeyi ifade eder. Eğer kaç yaşınızda olduğunuzu bilmeseydiniz, kaç yaşında olurdunuz?

9. Bölüm

Hikâyenizi Bir Ateşe Dönüştürmek

“Seni bir mum gibi yakacağım, tatlım,
seni her iki taraftan da yakacağım.”

– Dinah Washington *Evil Gal Blues*

Arkadaşım Francis beni aradı ve bana ulusal meyve sepeti satış ağı işinin, Rudy adında son derece kötü niyetli bir çocuk ruhlu adam tarafından altının kazıldığını söyledi. Rudy bir zamanlar Francis’in üst satış temsilcilerindendi ama onu terk etmişti ve şimdi de arkadaşım hakkında kötü söylentiler yaymaktaydı.

Örneğin, ülkedeki diğer bütün satış temsilcilerini arıyor, email atıyor ve onlara Francis’in şirketinin adaletsiz ve kuruluşunun da yasal olmadığını söylüyordu. Rudy aynı zamanda Francis’in de bir sahtekâr olduğunu ve güvenilmemesi gerektiğini anlatıyordu. Yani dedikodu yapıyordu.

Francis tüm bunlar yüzünden, beni aradığında histeri krizleri geçiriyordu.

“Sana nasıl yardım edebilirim Francis?” dedim.

“Sen her zaman olanları benden daha değişik şekillerde görürsün ve şu anda gerçek bir kriz yaşıyorum. Aslında, işimde asla böyle bir kriz yaşamamıştım ve ne yapabileceğimi bilmiyorum.”

Francis’e eğer ona bu krizde yardım edeceksem, konuşmamızdan kriz kelimesini atmamız gerektiğini söyledim. Francis’in kendini kapatıp yeniden açmasına ihtiyacım vardı. İnsanların krizlere kapılmasını cesaretlendirmem. Bu çok büyük bir lüks olur. Eğer bir şeyler başaracaksak, bunu karşılayamayız.

Francis “Bu bir kriz değil mi? Peki ya nedir? Bu noktada pozitif düşünmeye başlamamı mı istiyorsun? Özür dilerim, bu çok saçma! Bu adam benim şöhretimi mahvediyor!” dedi

Francis’e (daha önce de birçok kez konuştuğumuz için) “kriz”in bir algılama olduğunu ve bu yüzden de onun seçimi olduğunu hatırlattım. Etrafındakileri istediği şekilde algılayabilir ve tanımlayabilir ve en feci ve dehşet verici, kendi kendini kurban eden dili seçmesi onu yalnızca, en çok güce ihtiyacı olduğu bir zamanda zayıflatabilir. Kriz kelimesi onu “kriz” karşısında zayıf bırakır. O anda Francis’in güçlü olması gerekiyordu. Her zamankinden daha güçlü.

Francis’e, bir problemle en iyi başa çıkma yolunun onu ezmek olduğunu hatırlatılması gerekiyordu. Tabii eğer ondan uzaklaşıp, onu bir sorun olarak kabul etmediği sürece – bu da işe yarar. Ama eğer problemi çözmeye çalışacaksa, en iyi yaklaşım, kemik kırıcı bir ezmedir. Tam gaz, acımasız bir ezme saldırısı. Daha azı olmaz.

“Problemin sürmesine izin verme Francis. Rudy’nin bu

zehri yaymasına, yaratıcı bir şekilde cevap vermeden izin verme.”

(Hayattaki problemler hakkındaki basit bir gerçeği öğrenmem uzun ve acı dolu yıllarımı aldı: Problemin uzun yaşaması iyi değildir; çünkü bir problem ne kadar uzun yaşarsa, çözmesi o kadar zorlaşır.)

Bir kere hızlı çökertmenin problem çözmedeki en değerli ölçüm çubuğu olduğunu anladıktan sonra, her şey daha kolay hale geldi. Avukat Marianne dersini almıştı ve Francis de bunu öğrenebilirdi: Bir problemi tanımladığınız anda, –ne olduğunu doğru olarak tanımlamanızı kastediyorum– ELİNİZDEKİLERİ OLABİLECEĞİ KADAR ÇABUK BİR ARAYA GETİRİP GÜCÜNÜZÜ GÖSTERİN...

Çabuk hareket edin. Tamamen odaklanmış olun. Diğer insanların yardımını alın. Konunun değişmesine izin vermeyin. Bir problemi nasıl çözdüğünüz, hayatınızı nasıl çözdüğünüzü, bir şeyi nasıl yaptığınızsa aslında her şeyi nasıl yaptığınızı gösterir. Dev olun. Ezin. Enerjik olun. Heyecanlı olun. Güçlü olun. Mükemmel olun. Tamam olun. Ve hatırlayın: şimdi çözmek sonraya bırakmaktan daha iyidir. Problemleri uzun yaşatmayın.

Rudy, Francis’e kötülük dolu bir yolla iftira atıyordu (eski dargınların kendi küçük düşürülmüş hikâyelerini korumak için bazen yaptığı gibi) ve Francis ortalıkta tepinmekten başka ne yapacağını bilemiyordu. Evinin etrafında tepiniyor, diğer insanları arıyor, öfkeleniyor ve söyleniyordu.

Bu yüzden o ve ben bir aksiyon planı yarattık. Bu normal bir aksiyon planından farklıydı. Dev bir şeydi. Bu yüzden ona dev aksiyon planı adını verdik. Plan avukatları, FedEx’i ve “durdurma” emirleri, e-mail kampanyaları ve retorik göz korkutmayı içeriyordu.

Ama ben orada durmak istemiyordum. Daha da ileri gitmek istiyordum o yüzden Francis'e sordum "Bu durumu alıp harika bir şey haline nasıl getiririz? Bunu, senin görevini daha da ilerleten bir şey haline nasıl dönüştürürüz?"

Francis şaşkındı, krizleri kötü şeyler gibi düşünmeye alışmıştı. Kötü şeyi uzaklaştır! Asla, "kötü" şeyleri daha iyi şeyler için kullanma araştırmalarına girmemişti. Hikâyeler bizi böyle tuzağa düşürür. Kötü şeyler hakkındaki güçsüzleştirici hikâyeler bizi büyülenmiş olarak ağında tutar. Bir kez 'nasıl haksızlığa uğradığınız' hakkında yaralı bir kurban hikâyeniz olunca, onu değiştirmek istemezsiniz. Kurban hikâyeleri, onlara zaman ve hayal gücü harcadığınız zaman değiştirmek için fazla iyidir. Kurban hikâyeleri sizi özel yapar. Artık sıradan değilsinizdir. Önemsiz kişi değilsinizdir. Özelsiniz. Eşsiz bir şekilde kurbanlaştırıldınız. Ne kadar lezzetli bir ego yolculuğu. Negatif bile olsa, yine de bir heyecan kaynağı! Rudy tarafından kötü davranılmak için özellikle seçildiniz. Rudy yanlış, siz ise doğrusunuz. Burada siz iyi görünmeye başlıyorsunuz!

İnsanlar kurban hikâyelerini kendilerini iyi göstermek için anlatır. Patronları, eğer onlara adil davranmıyor ve kabaysa, iyi görünürler. Bir kurban, hikâyenin bir nevi ters yüz edilmiş kahramanıdır. Bir şehittir. Hatta belki de bir aziz. Bu gizli bir ödemedir.

Ama Francis bu tür bir analizi duymak istemiyordu. Benim konseptlerime tahammülü yoktu. Bunlar ona çok fazla saçmalık gibi geliyordu. Tüm bunların ne kadar kötü olduğu hikâyesi içinde kalmak istiyordu. Dayandım çünkü Francis'e başka bir yol göstermek istiyordum, Rudy deneyiminin Francis'in şirketinin misyonunu -zayıflatan değil- güçlendiren başka bir muhtemel hikâyesini.

"Bu kadar kötü bir şey nasıl görevi kuvvetlendirir?" diye sordu Francis.

Francis'e gerçekten sinirlenip sinirlenmediğini sordum. Gerçekten öfkeli miydi? Haklı öfkeyle dolu? Deli gibi öfkeli?

“Evet!” dedi.

“İyi! O zaman bu harika enerjiyi kullanalım, harcamayalım. Onu bir şey kurmak için kullanalım. Onu iletişim kurmak için kullanalım. Sen hâlâ bunları hissediyorken hemen Amerika'daki tüm satış danışmanların için, ne olduğunu anlatan ve bunu daha fazla çekemeyeceğin hakkında bir CD ve bir sesli posta mesajı kaydedelim. Deli gibi öfkелisin! Onlara keskin bir dille bu firmanın nasıl tutku, dürüstlük ve vizyon üzerine kurulduğunu haykır. Bırak bunu hissetsinler. Onları sallala. Daha öncekilerden çok daha cesur sözler ver. Bunları tut. Bunu kullan. Yakıt olarak kullan. Kendini kaybet.”

Francis heyecanlanmıştı. Hatta çıldırmıştı. Artık odaklanmış ve yönelmişti.

Bunu takip eden aylarda, Francis'in şirketindeki satışlar arttı. Francis “kazanın” şirketini sağlamlaştırdığını ve şimdi onu bir lütuf olarak düşündüğünü söyledi.

“Rekabeti kullanıp, nasıl da üzerine inşa edebileceğin şaşırtıcı,” dedi.

Bu yalnızca hikâyelerin ne kadar güçlü olduğunu göstermekle kalmıyor, aynı zamanda nasıl yeniden yazılabileceğini ve daha büyük bir amaç için nasıl tamamiyle değişik bir şeye dönüştürülebileceğini de gösteriyor.

Bazen hayatımda bir sorun baş gösterdiğinde, yolda karşıma çıkan bir ağaç gövdesini düşünürüm. İlk başta yoldaki gövdeyi bir engel olarak görebilirim. Rudy'nin insanları arayıp, Francis hakkında yalan söylemesi bir “engel”di. İlk bakışta bir ağaç gövdesi. Ama bir kütük aynı zamanda ateşe verebileceğiniz bir şeydir. Bir kütüğü ateşe verirseniz ne olur? Yanıp yok olur. Ama başka? Yanıp yok olurken, ateşi daha

güçlü, daha parlak ve daha sıcak yapar. Kütük aslında ateşi besler.

Engeller görevi besler!

Bu yüzden sorunlarınızla, kalbinizde bir ateşle yüzleşmeniz çok önemlidir. Problemlerin etrafında ayaku larına basarak y r mek de il, ama bir kere problemle kar ıla ma kararı verildikten sonra, i  ate inizi yakmak ve arkasından gitmek gerekir. Yakın onu. Enerjiye d n   t r n. Onu ate e verdi inizde k t   n hik yesi de i ir. Sonra da sizin hik yeniz de i ir.

10. Bölüm

Bu Şeyi Kazanmak İçin Vakit Var mı?

“Olabilmek için çok fazla farklı insan...”

– Donovan – *Season of the Witch*

Yakın bir zaman önce, popüler cinayet yazarı Lawrence Block tarafından verilen bir yazarlık seminerine katıldım. Seyirciler arasındaki bazı yazarlar ona “Ya zaman yönetimi? Yazmaya nasıl zaman buluyorsunuz?” diye sordu.

Cevap sert ama dürüsttü: Eğer yazmıyorsanız, bu basitçe yazmak istemediğinizdendir. Yapmayı tercih ettiğiniz şeyleri yapıyorsunuzdur. Ve eğer yazmak istemiyorsanız, neden zaman yönetimiyle uğraşasınız? Hatta neden bir yazarlık semineriyle uğraşasınız? Hayatınızda gerçekten yapmak istediğiniz bir şey varsa, ona zaman bulmazsınız, çünkü zaman yaratmış, onu zaten yapıyor olursunuz.

Seyirci arasında otururken, Lawrence'ın haklı olduğunu anladım. Birçok insan bu yanıt karşısında yüzünü buruşturup, "Of" dedi, çünkü onların bu konudaki hikâyeleri farklı bile olsa, yazmak istemedikleri için yazmadıklarını fark etmek onları incitmişti. Onların hikâyesi yazar olmayı çok istemeleriydi ama günlük yaşamın gerçeklikleri ve sorumlulukları bunu nerdeyse imkânsız hale getirmişti.

Bu gerçek bir hikâye değildi.

Roman yazarı James Patterson (*Along Came a Spider*) yıllarca, J. Walter Thompson reklam ajansında son derece çaba soncu elde edilmiş bir kariyere sahipti. Buna rağmen o meşgul zamanlarda bir roman yazarı olarak da kariyerini başlattı.

Patterson, nasıl oldu da, reklamcılık gibi tüm vaktini alan bir işte çalışırken yazmaya zaman buldu?

Patterson yazmayı sevdiğini bu yüzden bunun asla bir problem olmadığını açıklamıştı. Sadece kendini her sabah 4.30 civarı kaldırıp 6.00'ya kadar yazmak için programlamıştı. Günün geri kalan kısmı onun diğer, normal hayatıydı.

Patterson bir keresinde Reader's Digest'teki bir röportajında "Sanırım bir şeyi yapmayı severseniz, onu yapmak için bir yol bulursunuz," demişti. "Benim için, roman yazmak asla bir iş olmadı ve hâlâ da değil. Her zaman bir kaçış oldu. Bir kitapçıya gidip gerçekten sevdiğim bir yazarın romanını gördüğüm zaman heyecan hissediyorum ve bu her gün yazmaya oturduğum zaman hissettiğim şey. Kalbimin aynı çarpmasına sebep olan 'Bugünkü bölüm nasıl olacak görmek için bekleyemiyorum!' hissi."

Daha fazla profesyonel başarı isteyen insanlara danışmanlık ve koçluk hizmeti sunarken, "Yeteri kadar zaman bulamamak" aldatmacasının geçerli olduğunu gördüm. İnsanlar "Zaman yönetimi" sorununun gerçekte hiç de problem olmadığı-

nı anlayamıyor. Birçok satış ve liderlik ekibi bana, sorun zaman yönetimi değilken “zaman yönetimi” eğitimi için geliyorlar (Zamanı nasıl yönetirsiniz zaten? Bir güne 24 saatten fazlasını sıkıştırabilir misiniz?).

Problem zaman değil. Problem odaklanmış niyet. Problem istek. Yüksek seviyede tutku, odaklanma ve bağlılık yaratır ve insanlar kısa sürede projeleri için zaman yaratmaya başlarlar. Tıpkı James Patterson gibi.

O yüzden orada oturdum ve Lawrence Block’un bize eğer yazmak için yeterli zamanı bulamıyorsak, bunun yazmak istemediğimiz anlamına geldiğini söylemesini dinledim. Kendime bunun, yapmak istediğim her şey için geçerli olduğunu hatırlattım. Kendime hergün (hergün!) zamanın yaratıldığını, bulunmadığını hatırlatmak istiyorum (Zaman her zaman oradadır).

Henry Davenport “Başarı ve Başarısızlık arasında büyük çizgi iki kelimeyle özetlenebilir” demiş: “Zaman bulamadım.”

O halde neden zaman hakkında doğru olmayan hikâyeler uyduruyoruz?

Belki hepimiz hayali hayatlar yazarları olduğumuz içindir. İşe kim olduğumuzu düşünmekle başlayıp, sonra da sınırlarımıza doğru ilerliyoruz. Hayat hikâyemiz kısa süre içinde sınırlarımızın hikâyesi haline geliyor.

Bazen, hikâyeyi daha iyi hale getirmek için, diğer insanları bu sınırlamalardan sorumlu tutarız. İçlerinde kötü bir adam bulunan hikâyelerin anlatılması her zaman daha eğlencelidir. Bu gelenekseldir! (Hatta bazen Tanrı’nın sorumlu olduğunu bile söyleriz.)

Psikolog Harald Graning “Hayatınızı yaşadığınızı farzedin,” demişti. “Sonra aniden Tanrı gelip evinizi yok etmiş olsun? Büyük bir ihtimalle kızgın olurdunuz.”

Buna rağmen, eğer Arabistanlı Lawrence filmini kiralar ve seyrederseniz, işlevsiz bir hikâyenin ne kadar çabuk silinebileceğine dair bir anlayış kazanacaksınız.

Arabistanlı Lawrence'ta T.E.Lawrence'ın çölde 10 günlük zor bir yürüyüş gerçekleştirdiği unutulmaz bir sahne vardır. Askerler, bir göl bulup mutlulukla içine atladıkları zaman susuzluktan ölmek üzeredirler. Daha sonra Lawrence adamlarını saydığına, develerle ilgilenen çocuklarından bir tanesinin kayıp olduğunu görür. Çocuğun boş devesini kampın arkasında bulurlar ve onun kum fırtınası sırasında düştüğüne karar verirler.

Lawrence adamlarına “Geri dönüp onu bulmalıyız!” diye bağırır. Ama adamları vahşi kum fırtınasına geri dönmeyi reddeder.

“Efendimiz,” diye yalvarırlar. “Çocuğun bizimle dönmesi Allah'ın isteği. Kaderi Allah tarafından yazıldı. Biz karışmamalıyız.”

Lawrence kızgınlıkla devesine biner ve kum fırtınasına kendi başına girer. Adamları orada durur ve şaşkınlıkla onları izler. Vahalarının rahatlığına dönerlerken “Şimdi onu da kaybettik,” derler. İki gün sonra sıcak dalgasının arasında belli belirsiz bir figür ortaya çıkar. Adamlar “Bu Lawrence”! diye bağırır. “Çocuğu bulmuş!”

Ona yardım etmek için istekle koşarlar. Lawrence eğilip onlara bilincini kaybetmiş olan çocuğu uzatır. Adamların gözlerine bakar ve “Bunu unutmayın: Siz yazana kadar hiçbir şey yazılmamıştır,” diye fısıldar.

Lawrence hatıratlarında “Tüm insanlar hayal görür: ama aynı şekilde değil. Geceleri zihinlerinin tozlu girintilerinde düş görenler, gündüz bunları boş bularak uyanırlar; Ama gündüz düşçüleri tehlikeli adamlardır, çünkü onlar gözleri

açıkken rüyalarını gerçekleştirip onları mümkün kılarlar,” demiş.

Bir çocuk için hayatın harikası buradadır, çünkü çocuk hâlâ saf ruh, enerji ve mutluluktan oluşan özüne bağlıdır. Anında herhangi bir kişiye dönüşebilir.

5 yaşındaki torunum insanların oynaması için roller ve hikâyeler uydurur. Cadılar Bayramı gecesinde mutfağımdaki masada birlikte oturuyorduk ve samandan bir cadı figürünü alarak bana “Sen cadı ol,” dedi

Ona, Oz Büyücüsü sesimle konuşmaya başlayıp “Sen kim olacaksın?” diye sordum.

Torunum bir iç sorgulama yaparken, gözlerinin içine baktığımda, nasıl parladığını görebiliyordum. Kim olacağına karar veriyordu. Mutluluğundan, içinden seçim yapabileceği listenin sonsuz olduğunu anlayabiliyordum.

Çok yakında listesi küçülecek. Onun çılgın büyükbabası olarak işimin bir kısmı da ne kadar çok insan olabileceği konusunda onu uyanık tutmak.

Medeniyet bizi yaşlandırmaya çalıştıkça, biz de (kendimizi savunma biçimi olarak) kim olduğumuzun hikâyesini yazmaya başlarız – ya da bu ölüm, vergiler ve aile denilen şeyleri atlatmak için olmamız gerektiğini düşündüğümüz kişinin... Kim olduğumuzu tam olarak belirlemenin daha iyi olacağını hissederiz. Sınırlamalarımızı bilmemiz daha iyidir. Sevincimizi geleceğe kovalamayı isteyebiliriz. Şimdilik kovalayalım. Sadece şimdilik. Şu anda onu hak etmiyoruz. Daha henüz “Başarmadık”. Kendimize belirli koşullar bir araya geldiğinde sevinmemize izin vereceğimizi söylesek iyi olur. Evimizin borcu ödendiği zaman, kariyer ayağa kalktığı zaman, birisiyle tanıştığım zaman, Cubs şampiyonluğu kazandığı zaman

(ya da sadece birinci lige girdiği zaman). Sevinç gelecektedir ve sanırım mutluluk geçmiştir.

“Mutlu musun?”

“Hayır.”

“Peki, hiç mutlu olmadın mı?”

“Ah evet, bir keresinde.” (Arkadan Camelot’nun müziği yükselir.)

Aynı zamanda mutluluk ve sevincin yükünü, dış etkenlere yükleriz, mesela spor takımları gibi. Mesela Cubs gibi! Takımlarımızın başarılı olması ve ulusal olarak tanınmaları için tezahürat yaparız çünkü bunun kendi hikâyemize bir şeyler ekleyeceğini düşünürüz. Kendi hikâyemizi yazabileceğimizi unuturuz. Biz yazana kadar hiçbir şeyin yazılmamış olduğunu unuturuz. Böylece, bunu unutmuş olarak, takımımızın zaferini kendi özgeçmişimize eklemeye çalışırız.

“Steve nasıl?”

“Gerçekten çok mutlu.”

“Neden?”

“Arizona Üniversitesi turnuvayı kazandı ve biliyorsun o da orada okumuş, o yüzden bulutların üzerinde.”

Bunu biraz daha deşelim. Tamam mı? Bu fanatizmdeki hikâyeyi keşfedelim. (Hayran kelimesi fanatik kelimesinden üretilmiştir.)

“Neden Arizona Üniversitesi’nin zaferi onu bu kadar mutlu etsin? Maça para mı yatırmıştı?”

“Hayır. Takımı bir nevi vekil gibi kullanıyor. Hani vekil babalar vardır ya? Takımın başarısını kendisinin başarısı gibi görüyor. Eğer harika bir şey başarırlarsa, orada okula gittiği için mavi ve kırmızı Wildcat kıyafetlerini giyiyor (Bunu iyi oynadıklarında yapıyor, kötü oynadıklarında, kıyafetleri do-

laba tıkıyor ve insanlara takımı artık izlemediğini söylüyor). Eğer büyük bir şey başarırlarsa, o aurayı kendisine çekiyor. Elleri birleştiriyor ve onu kendi sistemine yolluyor. Takımın başarısıyla işte bunu yapıyor. Bununla sarhoş oluyor. Sonra da bunu hikâyesine ekliyor. Hikâyesinin bir parçası haline geliyor. Bu onun için bağırmaktan başka bir şey yapmadan kazanmanın bir yolu –Hem de nasıl bağırıyor, nerdeyse ciğerleri sökülüyor. Oyunlarda bağırıyor ve küfürler ediyor. Çünkü hikâyesi tehlikede. Doğu kıyısındaki tüm o arkadaşları var ya? Bu oyunun sonuçlarını seyrediyorlar ve Steve’in ölümüne bir hayran olduğunu biliyorlar.

“Ölümüne mi? Bu garip bir terim.”

“Ne demek olduğunu biliyorsun ama. Kolay ölmeyen, öldürülmesi zor bir şey. Hatta öldüremezsin. Bu da hikâyeni kurmadaki güzelliştir. Eğer yeterince güçlü bir hikâyen varsa, ölüme karşı bir tampon geliştirirsin. Yaşamakta bu kadar başarılı olan birisi nasıl ölebilir?”

“Zor olur.”

“Doğru. O yüzden bu sanki oyunlarda ‘LÜTFEN BUNU BENİM İÇİN KAZANIN!’ diyen bir yazı taşımak gibi.”

“Ya da belki de, ‘BEN KAZANAMIYORUM, AMA BELKİ SEN KAZANABİLİRSİN.’”

“Evet! Oraya çıkın ve bu iki saatte benim için hayatı yaşayın ve hepsini kazanın! Benim için. Ve diğer hayranlarımız için.”

O yüzden takım “büyük bir zafer” kazandığı zaman, havaalanında oyuncular, bir sürü insanı onları karşılarken görür. Ve her zaman, mutlaka bir pankart, bir grup insan tarafından tutulan ve “TEŞEKKÜR EDERİZ!” diyen dev bir pankart vardır.

“Benim yapamadığımı yaptığınız için teşekkürler.”

Ama bunu düşünmekle kendi kendimizin aklını karıştırıyoruz. Çünkü bizim de sporcu kahramanlarımızın yapamadığı birçok şeyimiz var. Onların sahip olmadığı birçok harika, dokunaklı, insan hayatına ilişkin becerilere sahibiz. Buna rağmen kafamız karışıyor ve onların “kazandığını” ve bizim kaybettiğimizi düşünüyoruz.

Örneğin birçok insan (gerçek anlamda!) dünya futbol maçları sırasında ve sonrasında ölüyor. Onlar kendileri için oynayan takımlarına işte bu kadar bağlanmış durumdalar. Takım onlar için hayatı yaşıyor ve onlar için mümkün olan şeylere meydan okuyor.

Bu sadece yabancı ülkelerde de olmuyor. Futbol koçu Terry Bowden’in katılmış olduğu bir radyo programında Auburn – Alabama rekabetinin çok büyük olduğunu ve her sene büyük oyundan sonra en azından bir tane ölümle karşılaşmalarını söylediğini duydum. Sesi gururlu geliyordu.

GÖSTER KENDİNİ TAKIM! Benim için oyna. Benim için yaşa. Benim hikâyeme ekleme yap!

Spor eğlencedir. Benim için spor, dünyanın en büyük neşe kaynaklarından biridir. Benim de tuttuğum takımlar var, sevgili Arizona Wildcats’im gibi. Ama bazı şeyleri birbirine karıştırmamak çok önemli. Kendi kişiliğimi takımdan başarı emerek geliştirmeye çalışmamalıyım. Bunu bir oyun seviyesinde tuttuğum zaman hayran olmak eğlenceli bir şey. Kendi kendime, bunun bir oyun olduğunu hatırlatıyorum. Sadece bir oyun. Gerçek tehlike oyunların sonuçlarını hikâyem için önemli yapmaktan ve sonra hikâyemi, mutluluğum için önemli yapmaktan geliyor.

11. Bölüm

Özgeçmiş Geliştiricilerin Saldırısı

“Tüm çılgınlıkların en çok zararlısı, gerçek olmayana aşikâr bir şekilde tutkuyla inanmaktır.”

– H.L. Mencken

İnsanların beynine her sabah uyandıklarında ve dış dünyaya çıktıklarında basit bir mesaj gönderen bir çip yerleştirebilsek (bunu belki de gelecekte yapabileceğiz) ne kadar güzel olurdu.

Mesaj şöyle diyecekti “Sen zaten yeterlisin.”

Bu mesaj insanların güçlerinden emin olmaları anlamına gelecekti. İhtiyaçları olan şey için derine inip, işi halletmek için her zaman yeteri kadar güce sahip olduklarını bileceklerdi.

Çip onlara yalnızca güven vermekle kalmayacak aynı zamanda onları büyümeden büyütecekti. Beceri ve derinliklerini arttırmanın eğlencesini yaşayacaklardı, çünkü çip onları her gün zaten yeterli olduklarını söyleyen bir başlangıç nok-

tasında tutacaktı. En önemlisi her şey için içlerindeki yeterli kaynaklara ulaşabileceklerine emin olacaktı.

Bu çip bir devrim olurdu çünkü birçok insan işe bu noktadan başlamaz. Aslında tanıdığım ve birlikte çalıştığım birçok insan her şeye “Ben yeterli değilim,” diye başlar.

Sonra, yeterli olmadıklarını düşünürken, olmayacak yollara saparlar ve kendi biyografik hikâyelerini de şişiriverirler. Özgeçmişlerini bazı inanılmayacak derecede çılgın eklemelerle pompalarlar. Hepsisi de daha iyi bir hikâye için. Onları nihayet “yeterli” gösterecek bir hikâye.

New Mexico’nun valisi Bill Richardson’ı düşünün. Hayat hikâyesinin zaten yeterli olduğunu düşünürsünüz! Potansiyel bir başkanlık adayı olarak adı geçti! Bir Vali. Bizim BM elçimizdi! Ne büyük bir başarı! Bir insan daha başka ne isteyebilir ki?

Şimdi, 1966’da Tufts Üniversitesi’nde sağ eli bir atıcıyken Kansas City Athletics’te oynaması (artık Oakland A) için seçildiğine dair uzun zamandır süren iddiasının pek de gerçek olmadığını kabul ediyor. Bunun açığa çıkmasının sebebi, kendi başına, isteyerek, doğruyu söylememesinin iyi ya da gereklı bir şey olmadığını anladığından değil.

Albuquerque gazetesi, Richardson’ın yaşamı boyunca süren “Büyük lig takımları tarafından seçildim,” iddiasını kontrol edince, bu iddianın boş olduğu ortaya çıktı. Vali, kimse tarafından bir takıma seçilmemişti. Hiçbir zaman.

Richardson, özgeçmişindeki bu sahte ekleme ile yüzleştirdiğinde garip bir cevap verdi. “Durumdan haberdar edildikten ve konuyu araştırdıktan sonra A takımı tarafından seçilmediğim sonucuna vardım.” Bu ne garip bir konuşma!

Richardson, 1960’larda birçok analig takımı tarafından arandığını açıkladı. İsminin, Los Angeles Dodgers ve Pittsburgh Korsanları tarafından yaratılan “Bir çeşit seçilme liste-

sinde” yer aldığını söyledi. Artık ölmüş olan bazı takım izcilerinin isimlerini verdi ve bunların ona “Seçilebileceğini” söylediklerini açıkladı.

Bu da özgeçmiş geliştiricilerin uhrevi mantığıdır: “Eğer seçilebilecekseydim, o zaman neden seçilmiş olduğumu söylemeyeyim?”

Richardson’ın Tufts’taki bir takım arkadaşı hikâye ortaya çıktığı zaman onun savunmasına koştu. Paul Barry, *Albuquerque* gazetesine yazarak “Seçilme hikâyesinin onun beyzbol yeteneğini doğru olarak tarif ettiğine inanıyorum,” dedi.

Demek ki hikâye doğru değil ama bu doğru bir tanımlama. Doğru değil ama doğru! Paul Berry, eğer Richardson seçilecek yeteneğe sahipse, o zaman onu özgeçmişine koymasının da normal olduğunu söylüyor. Yani demek istiyorum ki, o kadar iyiydi! O kadar iyiydi ki seçilebilirdi! Neden oraya koyuvermesin ki?

Richardson bunu özgeçmişine yerleştirdi çünkü onsuz yeterli olduğuna inanmıyordu. Tabii ki, yeterliydi, bu fabrikasyon olmadan yeterliden de fazlaydı ama o buna inanmıyordu. Ondan beri yeterli olduğunu kanıtladı ama kendisi hakkındaki ilk hikâyeyi yarattığı zaman buna inanmıyordu.

Zararsız mı? Belki. Ama yine de acınası. Birçok açıdan hepimiz birer Bill Richardson’ız. Hikâyelerimizin yeterli olmayacağı korkusu içinde yaşıyoruz. Bu yüzden onlara ekleme yapıp duruyoruz. Bazen hikâyelerimize gerçek şeyler ekliyoruz. Yeni gemiler ve yeni evler ve yeni arabalar ve yeni eşler ve yeni seyahatler... Bunlar gerçek şeyler. Onlara bakıp “Hey, bana bakın! Şu yeni eşyalarım bakın!” diyebilirsiniz.

Birçok değişik yerde yaşamasının ve hatta bugün bile yılın belli bir bölümünü değişik bir yerde geçirmesinin hikâyesine derinlik kattığına inanan bir kadın tanıyorum. Her za-

man, bulunduğu egzotik yerler hakkında konuşur ve mektup yazdığı zaman mutlaka en tepeye bulunduğu etkileyici egzotik yeri belirten büyük bir işaret koyar. Henüz yzleşmediği şey ise nereye giderse gitsin, orada da hâlâ kendisi olduğu. Tüm o cafcacılı şefaletleri onunla her yere gidiyor. Nereye giderse gitsin, o hâlâ orada! Bunu değiştiremez. Yabancı tarih çizgileri ve posta damgalarıyla etkilemeye çalıştığı o insanlar başlarını sallayıp ona gülüyor. Çünkü onun ‐yeterli değilim‐ inancına ekleme yapmak için giriştiği çabanın şeffaflığını görebiliyorlar. Bu insan hatasını, çoğu zaman açık bir şekilde, başkalarında görebiliriz. zgemiş geliştiricilerinde gerçekten çok açık ve iğrenç bir şekilde bellidir. Onlar için biraz utanç bile duyarız. Çünkü biz de henüz yeterli olamama hissiyle zdeşleşebiliriz.

Ama sonunda bu özgeçmiş eklemeleri bile, hayatımızın ne kadar yetersiz olduğu hakkındaki o sürekli dırdırcı hissi ortadan kaldırmak için bir şey yapamaz. O yüzden bazen daha ileri bile gideriz. Ve bazılarımız bu biyografik roman işini şaha kaldırırız.

Vali Richardson'ın küçük yalanı, birkaç sene önce Notre Dame'in futbol koçu olan George O'Leary'nin özgeçmiş geliştirmesi kadar abartılmış değildi.

Aslında George O'Leary, Notre Dame'da sadece 5 gnlgne kotu. İşe alınır alınmaz akademik ve atletik geçmiş hakkında yalan söylediğini itiraf ederek, nerdeyse hemen istifa etti (Ama sadece bazı gazeteciler özgeçmişini gerçeklerle karşılaştırarak kontrol ettikten sonra). O'Leary master derecesi olduğunu ve 3 sene boyunca kolej futbolu oynadığını iddia ediyordu. Ama geçmişinde yapılan araştırmalar bu iddiaların doğru olmadığını gösterdi.

New York niversitesi'nden 1972 yılında bir master dere-

cesi? Hayır. O'Leary orada bir öğrenciydi ama derecesi yoktu. 3 yıl boyunca futbol oynamak? Okulu New Hampshire'den, gerçekte hiçbir zaman bir oyunda oynamadığını bilgisi verildi. Geçmişinde futbolun izi bile yoktu.

O'Leary, Notre Dame resmi makamlarına işe alınmadan önce "bu yanlışlıklar" hakkında konuşmadığı için üzüldüğünü söyledi.

Ama bu garip kelime seçimine dikkat edelim: Yanlışlıklar... Çünkü bunlar yanlışlık değil. Bunlar kasti fabrikasyonlar. Böylece çarpıtma devam ediyor. Her şey ortaya çıktıktan sonra bile olanları çarpıtmaya devam etmek zorunda olan kişinin acısını hayal edin.

Bir yanlışlık yapmaktan dolayı üzüntü ve korku duyuyorsanız bu, basitçe bir şeyi yanlış biliyorsunuz demektir. Belki 129 Dolar harcadığınızı söylediniz ama 122 Dolar harcadınız. Bu bir yanlışlık olurdu. Yanlışlıklar aynı zamanda kasıtsız olarak değerlendirilir.

O'Leary aynı zamanda kamuya bu "yanlışlıkların" aslında ortaya çıkmasına sebep olan kendisi hakkındaki iyi, hayran olunacak şeylerin birleşmesinden doğduğu ihtimalini de yaymaya çalıştı. Notre Dame resmi makamları O'Leary'nin kampüsü terk edip, Atlanta'ya döndüğünü söyledi. Bunu takip eden ve üniversite tarafından yayınlanan bir açıklamada O'Leary istifa kararını daha da detaylı açıkladı:

"Uzun zaman önce, genç ve evli bir babayken, bir futbol koçu olma düşümü takip etmeye karar verdim," dedi kendine adeta bir aziz imajı çizerek. "İş ararken, bir master derecem olduğu ve aynı zamanda mezun olduğum okulda futbol oynadığım şeklinde bazı yanlışlıklar barındıran bir özgeçmiş hazırladım. Bu yanlış bildirgeler daha sonraki yıllarda asla özgeçmişimden ya da biyografimden çıkarılmadı."

Kayıtlardan çıkarılmadı mı? Kim bunları kayıttan çıkarmayı unuttu? Kayıttan çıkarıcı grevde miydi? O'Leary onların orada olduğunu bilseydi, onların çıkarılacağını mı söylüyordu? Ya da bu yalanların kariyeri için sadece ateşleyici roketler olduğunu ve bir kere belini doğrulttu mu gözden çıkarılmaları gerektiğini mi söylüyordu?

Bu kargaşayı seyretmek çok üzücü. Sahte bir hikâyenin yerini almak için yeni bir çarpıtılmış hikâye çabucak toparlanıyor. O'Leary, hikâyesinin sahteliğini açıklarken bile çabucak başka bir tane daha anlatıyordu. Çünkü bu seferki, diğerinin yerine geçmek için daha iyi, daha doğru, daha kalp ısıtıcı bir tane gibi görünüyordu. Bizim bu hikâyeyi bilmemizi istedi, çünkü daha önceki hikâyesinde "Genç, evli bir baba" değildi. Bizim bunların yeni, dokunaklı hikâye elementleri olduğunu düşünmemizi umuyordu. Buna bir de bir futbol koçu olma düşünüy ekleyin. Bazen bu doğrucu, ahlaki güdüler ve tutkular yanlışlıklar doğurmaz mı?

Hadi ama George, açıkça yalan söyledin! İtiraf et ve istifanı ver!

O'Leary'nin zorlama istifası, Rockne, Leahy, Dört Atlı ve For the Gipper ödülü kazanmasıyla ünlü Notre Dame futbol programına inen en utanç verici darbelerden biriydi.

Bundan sonra, Notre Dame spor direktörü Kevin White bu utancı bastırmak için klasik bir zararı asgariye indirme açıklamasına girişti. Tıpkı, sarhoş bir akrabanızın döktüğü içkiyi temizlemek için arkasından koşmanız gibi. White, O'Leary'nin, biyografik materyalindeki "problemleri" akademik geçmiş de dahil olmak üzere kabullendiğini söyledi. "Ve bu yanlışlıkların çok insanca bir hatayı temsil ettiğini anlıyorum; buna rağmen ilişkimizi devam ettirmemizi imkânsız kılacak bir güven suistimali ortaya çıkıyor," dedi .

Gerçekten de çok insanca bir yanlış. Biz insanlar yeterli olduğumuzu görmekte başarısız. Bu bir insan hatası.

Medyanın kötü bir adamı kurbana çevirmek için koşturması da hayret verici (Bu arada toplumumuz medyanın ne yapması gerektiğini, ne çeşit haber satın almak ya da seyretmekten hoşlandığını dikte eder. Bu yüzden her türlü ahlaki çöküş için “medya”yı suçlamak kolay ve popüler yoldur ama medya sadece neyin reyting ve okuyucu getireceğini tahmin etmeye çalışmaktadır.). George O’Leary’ye şimdi artık Merkez Florida Üniversitesi’ni büyük bir zafer sezonuna sokmuşken nasıl davranıldığına bakın. (O zafer sezonuna gelince: O’Leary harika bir futbol koçu. Sahte özgeçmişinin söylediğinden bile daha iyi!)

O’Leary Merkez Florida ile harika bir sezon geçirdikten sonra manşetlerde şunlar yazdı: “Kötülenen Koç kendisini Bowl Oyununda temize çıkardı” Kötülenen? Bununla ne demek istiyorlar? Kötülenenin ne demek olduğunu biliyorlar mı? Sözlüğe göre kötülenen demek birinin “Birisi hakkında yanlış ve hoş olmayan şeyler söylemesi ya da haksız yere onu eleştirmesi” demek.

Birinin insani bir hata sonucu özgeçmişinde bazı yanlışlıklar olduğunu söylemesinin neresi yanlış ve hoş değil? Gerçekte bu kötüleme filan değil – bu resmen birbirini destekleyen bir örtbas etme durumu.

Buna rağmen, bakın hikâye nasıl da büyüdü! Şimdi O’Leary’nin etrafındaki hikâye onun bir zamanlar kötülenen, zavallı bir adam olduğu ve mücadelesini sürdürüp, Merkez Florida’da koçluk yaparak, tekrar basamakları tırmadığı ve orada zafere ulaştığı.

Tüm bu hikâyenin anlatılmasıyla ilgili üzücü olan şey şu: O’Leary harika bir futbol koçu. Notre Dame’da işe alınacak

kadar iyi. Merkez Florida da ulusal zirve programını tersine çevirdi. Merkez Florida, 2004'te 0-11 skoruyla giderken, 2005'te kendi yerel liginde 7-1'lik bir normal sezon skorunu da içererek, skoru 8-4 yaptı. Daha da önemlisi Merkez Florida bunu birinci sınıf ve ikinci sınıflarla dolu bir liste ile başardı.

O'Leary'de gerekli olan her şey var. Bir özgeçmişe ihtiyaç duymayacak kadar yeterli koçluk yeteneğine sahip. Sadece çalıştırdığı takımların nasıl oynadığına bakın. Kendi hikâyesini bunun etrafında kurun!

En çok aktris Teri Garr'ın özgeçmiş geliştirmesine hayranım. Yakın bir süre önce bir televizyon talk şovunda başarılı bir film ve TV aktrisi olarak hayatından bahsetti.

Kariyerinin başlarında bir dansçı olduğu ama aktrisliğe geçiş yapmak istediği bir dönem vardı. Teri Garr oyuncu olabilmek için, özgeçmişine asla oynamadığı rolleri kattığını itiraf etti.

Garr "Bir kere kapıdan girdim mi, beni hemen işe alacaklarını düşünmüştüm," dedi. "Ama iyi bir vesikalık resmim ve iyi bir özgeçmişim olmadığı sürece beni kapıdan almayacaklardı. O yüzden özgeçmişime daha iyi gözükken bir şeyler koydum. Mesela, Desire Under the Elms of Broadway ve birkaç başka isim gibi. Bunların yanında bir yıldız işareti vardı. Ve sayfanın altında yıldızın yanına "Y A L A N" yazdım."

Ama özgeçmiş hızlı okuyan hiç kimse sayfanın dibindeki yıldızı ya da Y A L A N kelimesini fark etmedi. Ve eğer fark etmiş bile olsalardı, bu onlara o anda ne ifade edecekti? Böylece teknik olarak, Teri Garr, özgeçmişini şişirirken, dürüstlüğü korudu.

Şimdi de korkutucu kısım geliyor: Bir dereceye kadar hepimiz bunun bir versiyonunu gerçekleştiriyoruz. Hikâyemizi biraz cilalıyoruz. Ya ben? Ben bile mi? Şimdi bundan bahset-

mişken, evet. İşte pek de gurur duymadığım bir örnek: Geçmişte beni işe almak isteyen insanlara gösterdiğim küçük biyografimde sık sık kendimi “Ödül kazanmış bir gazeteci” olarak belirttim. Bunu, tamamiyle gerçek olan şarkı yazarlığı ile yaratıcı direktörlüğü de içeren geçmişteki mesleklerimle oraya koyardım. Ama o ödül kazanmış gazeteci bölümü gerçekten doğru muydu? Evet, öyleydi! Gerçekte, onu biyografimde tutmakta, karım Kathy bir gün görüp bana sorular sormaya başlayana kadar bir problem görmedim.

Kathy “Sen ödüllü bir gazeteci miydin?” diye sordu.

“Evet” dedim pek de ikna edici olmayarak.

“Gerçekten mi? Çünkü ben senin bir spor yazarı olduğunu düşünmüştüm.”

“Spor yazarı da bir gazetecidir,” dedim. “Bir spor yazarı bir gazeteci olup ödül alamaz mı?”

“Elbette, ama ne ödülü kazandın?”

“Ah, bu çok uzun zaman önceydi...”

“Hah! Bu bana çok şaibeli geldi. İnsanlar ödülleri unutmaz.”

“Ben ödül aldım! Sadece...”

“Ne? Bunda bir iş olduğunu biliyordum.”

“O bir ödüldü. Neden burada kesmiyoruz. Neden bir ödül, başka bir ödülde daha iyi ya da daha kötü?”

“Nerden bu ödül?”

Oldukça yumuşak bir sesle “Bir liseden,” dedim.

Kathy gülmeye başladı. “Bir liseden mi?”

“Ben bunda gülünecek bir şey görmüyorum. Sen gülüyorsun ama bir gazeteci olarak çok sıkı çalıştım ve bu Tuc-

son'daki lise... o zaman lise sporları hakkında haberler yazıyordum...ve bu lise bana yazım için bir ödül sundu.”

“Yani sen de bunun sayıldığı ve profesyonel biyografinde yer alması gerektiğini düşünüyorsun.”

“Tabii ki sayılır! Bu bir ödül, öyle değil mi? Ve bana verilmişti, bu doğru değil mi?”

“Bu ödül için çok rekabet var mıydı? Demek istediğim, başka hangi üst düzey gazeteci bu ödüle adaydı? Tucson’da kaç kişi lise sporları hakkında yazıyordu?”

“Birkaç kişi. Çok fazla değil. Bazı kişiler.”

“Sahte!”

“Ne demek istiyorsun?”

“Bunun yüzünden ödüllü bir gazeteci olduğunu söylemen sahte ve aldatmaca! Senin gibi biriyle evlendiğime inanamıyorum! Bunu söylemeyi kesmelisin.”

“Tamam, tamam. Onu özgeçmişimden çıkarırım.”

“Sanki Pulitzer, ya da Nobel Ödülü ya da ona benzer bir şey kazanmış gibi göstermeye çalışıyorsun.”

“Ben Pulitzer dedim mi? Bunu hiç ima ettim mi?”

“Hayır, ama gerçekten şişiriyordun.”

“Tamam, tamam, zaten böyle bir şeye kimin ihtiyacı var?”

“Görünüşe göre sen, ihtiyacın olduğunu düşündün.”

Aslında, evet, büyük bir ihtimalle bunu yapmakta hatalıydım. Dürüstlük eksikliği vardı. O’Leary seviyesinde ya da Richardson seviyesinde bile değil ama yine de bunu dünyaya itiraf ediyorum.

Belki de Kathy’e “Çok insanca bir hata gerçekleştirdiğimiz zaman ortaya çıkan yanlışlıklara istinaden bir hata yaptığımızda, hayalleri olan genç evli bir babaydım,” demeliydim.

Gerçekte ise? Hikâyemi şişirdim.

Hikâyelerimiz zaten yeterliyken –ve işimizi yapmak için yeterliden de fazlayken–, hatta mükemmelken bunlara nasıl da ekleme yapmaya çalışmamız hayret verici. Vali Richardson işinde yapabildikleri yüzünden hayranlık duyulan bir kişi. Teri Garr çekici bir komedi aktrisi. Şişirme gereksizdi. Güç zaten oradaydı.

O yüzden hikâyenizi nereye yazdığınızı bulun. Özgeçmişinizde ya da etrafa gönderdiğiniz biyografinizde olabilir. Doğru olduğuna emin olun. Eğer sadece gerçekler yapabilecekleriniz hakkında yeterince şey söylemiyorsa, o zaman bunu yapmanın başka bir yolunu bulun.

Bir işe başvurduğunuzda, sadece özgeçmişinizin konuşmasına izin vermeyin. Bunun ötesine geçin. Gerçekten güçlü referans mektupları alın. Referanslarınızın sizin adınıza kalplerini dökmesine izin verin.

Sonra gelecekteki işverenlerinize, sizden ne bekleyebileceklerini söyleyin. Onlara kim olduğunuzu, şevkli, yaratıcı başvurma ve görüşme metodunuzla gösterin ve görüşme için onlara teşekkür edin.

Hiçbir özgeçmiş, eylem halindeki gerçek sizin güç ve şevkiyle karşılaştırılmaz. Onlara bu eylemin bir parçasını gösterin.

Bir süre önce bir şirket benimle kontağa geçti ve beni büyük bir eğitim ve koçluk projesi için işe almayı düşündüklerini söyledi.

“Birkaç değişik danışmanla ilgileniyoruz, o yüzden bize broşür ve videonuzu gönderir misiniz?”

“Gönderebilirim. Ama kararınızı buna dayanarak vermenizi istemem. O yüzden bir araya gelelim.”

“Peki. Öğle yemeği ayarlayalım.”

“Öğle yemeği mi? Benim nasıl yemek yediğimi mi görmek istiyorsunuz? Ne sipariş verdiğimi? Sofra görgümü mü? Yemeğimi tatmadan tuz atıp atmadığımı mı? Hayır, öğle yemeği yemeyi tercih etmiyorum. Öğle yemeği ayarladığım tek zaman, eğer müşterim restoran sahibiyse.”

“Sizin aklınızda ne var?”

“Deneyim. Eylem. Gerçeklik.”

“Bununla ne demek istiyorsunuz?”

“Bir avuç adaminıza, siz de oradayken 20 dakika kadar gelip bir konuşma yapacağım ve sonra siz benimle ilgili deneyiminiz ve insanların algılamalarını değiştirmek için giriştiğim eylemlere dayanarak kararınızı verebilirsiniz. Benimle çalışan diğerleriyle konuşarak da bunu destekleyebilirsiniz.”

“Video ya da broşür yok mu?”

“Onlara sahip değilim.”

Böylece ziyaretimi kabul ettikleri zaman, tek yapmam gereken oraya gidip, ne yapabileceğimi göstermek. Özgeçmişime ve biyografime bakıp benim hikâyemin, rakibimin hikâyesinden daha iyi olup olmadığını anlamaya çalışmalarından iyidir.

Hikâyenin ötesinde bir güç vardır. Eğer hikâyelerimizin dışına adım atabilir ve insanlar için performans gösterebilirsek, o zaman başarımızı hızlandırırız.

Beni işe almayı düşünen bu şirketin hikâyelere olan bağlılığı içinde nasıl tuzağa düştüğünü görüyor musunuz? Beni şahsi olarak deneyimlemektense, bazı hikâyeler görmek (broşürler, videolar ve bunun gibi) ve sonra bunları, koçluk ve eğitim ihtiyaçları hakkındaki kendi hikâyelerine uyup uyumadığını anlamak için karşılaştırmak istediler. Bu süreçte hiçbir deneyim yok.

Bazen bireylere de şahsi kariyer koçluğu hizmeti veriyorum ve tek görmek istedikleri şeylerin bir websitesi, fiyatlar ve tavsiye mektupları olmalı bana komik geliyor. Ama kimse bir deneyim yaşamayı istemiyor. Ben deneyimin kendisini yaşatmak ve onların buna dayanarak seçim yapmalarını istiyorum.

Bunu yaptığım için kendimi üstün bir varlık olarak göstermeye çalışmıyorum. Bunu yapmayı öğrenmek çok uzun zamanımı aldı - hikâyelerin gerçek hayat, gerçek aşk ve gerçek çöşkulu performansla göre sınırlı olduğunu fark etmek çok uzun sürdü.

Eşim Kathy, benimle evlenmeden yıllar önce, Nordstorm mağazasında çalışmak için yanıp tutuşuyordu. Arizona'da yeni bir şube açıyorlardı ve yüzlerce kadın mağazadaki satış pozisyonları için başvurmuştu çünkü bu Arizona'da açılan ilk Nordstorm mağasıydı ve o zaman Nordstorm mağaza zincirlerinin en klasıydı.

İlk başta, Kathy özgeçmişi hakkında endişeliydi. Yeterli değildi. Satış deneyimi yoktu. Mağaza zinciri deneyimi yoktu. Ama asla özgeçmişini şişirmezdi. Bu konuda benim tam tersimdi. Bu yüzden, bunun hakkında konuştuğumuzda, amacımız onu hikâyesinin ötesine taşımak ve gerçekten yeterli olup olmadığı ve bunu nasıl ispatlayacağı gerçeğine götürmekti.

Ona "Onlar için iyi bir iş çıkarabilir misin?" diye sordum

"Evet. Sanırım mükemmelim. Çabuk öğrenirim, insanlarla konuşmayı severim, kıyafetler ve moda hakkında tutkulum, enerjim var..."

"Tamam, tamam, iş senindir," dedim. "İşi aldın."

"Ne demek istiyorsun? Neden beni işe alsınlar ki? Hiç parakende satış tecrübem yok. Bir hukuk işleri asistanıydım ve

sonra da devlet barosunda editördüm. Bu elbise satacak birisi için doğru bir görüntü değil.”

“Belki değil ama sen onlar için mükemmelsin ve önemli olan da bu. Şimdi kendini öyle bir satmalısın ki, özgeçmişin önemli olmasın. Özgeçmişin senin eğitilmiş, başarılı ve sadık bir çalışan olduğunu gösterebilirsin ama bunun üzerine odaklanma. Bu çok kısıtlayıcı.”

Böylece Kathy eyleme geçti. Sadece özgeçmişini göndermekle kalmadı, aynı zamanda neden Nordstorm’da çalışmak istediğini anlatan ve sadece Nordstorm’da bir gün geçirmek için nasıl California’ya uçtuğunu anlatan hikâyeleri de içeren harika bir mektup yolladı. Mektubu, albeni, enerji ve yapacağı iş için sevgi doluydu. Bu, işe alımları yapan kişilerin dikkatini çekti ve Kathy bir görüşme için çağırıldı.

Görüşmelerde Kathy, sadece Kathy’di. Orada ne kadar çalışmak istediği, mağazayı ne kadar sevdiği ve bu işin onun tutkuları için ne kadar mükemmel bir eşleşme olduğu hakkında şevk dolu... Her görüşmeden sonra kendine, kendisini, o iş için başvuran ve perakende kıyafet satışında yıllarca çalışmış olup daha iyi hikâyeleri olan diğerlerinden ayırmak ve öteye geçmek için ne yapabileceğini sordu.

Böylece Kathy, diğer görüşmelerde hırslı ve yaratıcıydı. Görüşmenin belli bölümleriyle ilgili güzel, uzun, elle yazılmış teşekkür notları hazırladı ve son derece önemli bir ekstra bölüm ekledi. Kathy onlara eğer onu işe alırlarsa onlar için ne yapabileceklerini açıkladı.

Bu ekstra bölüm, insanların bir işe eleman alırken neden birini diğerine tercih ettiğini hakkındaki bir konuşmamızdan ortaya çıkmıştı.

Kathy “Sanırım, güvenebilecekleri kadar olgun ve yetişkin birini istiyorlar. Böylece onları hergün duygusal olarak yö-

netmek zorunda kalmayacaklar. İş yerinde gerçekten güvenebilecekleri insanlar olmalı,” dedi.

“Bu doğru” dedim. “İşe alınmak için gerekli anafaktöre sahipsin. O yüzden onlar için bu ol: Güvenilecek kişi...”

“Ama nasıl?”

“Açıklayarak. Yerine getirebileceğin cesur sözler vere rek.”

Böylece Kathy heyecanlandı ve görüşme yaptığı insanlara yazmak için masanın başına geçti. Mektupları onlara eğer onu işe alırlarsa tam olarak neye güvenebileceklerini gösteriyordu. Cesurca mükemmellik ve profesyonel performans sözlerini listeledi ve onlara bunların taahhütler olduğunu ve eğer işe alınırsa bunların olacağına garanti gözüyle bakabileceklerini söyledi.

İşi, telefonlar ve daha fazla notlarla takip etti. Bu son mektupları gönderdikten sadece birkaç gün sonra arandı ve işe alındı. “Daha iyi” özgeçmişleri olan yüzlerce diğer başvuran dan biri değil, işe o alınmıştı.

Vali Bill Richardson’ın kim olmasıyla ilgili bir problemi olmadığını düşünün. Biyografisine, kolej dışında büyük ligten bir beyzbol takımı tarafından seçilmiş olduğunu koymadığını düşünün. Bunu dışarda bırakmış olsun. Sadece bir gün, valilik adayırken, birkaç gazetecinin onun hakkında bir haber hazırlarken onu bir top sahasına takip ettiklerini, orada yerini bir oyuncu tavrıyla alıp, pratik sırasında yerel lise oyuncularına birkaç atış önerirken hayal edin. Arka arkaya oyuncular oyundan çıksın! Arka arkaya oyuncular başını sallayıp “Kim bu herif?” diye bağırarak sipere geri gitsin.

Bu onun şişirilmiş özgeçmişinden çok daha iyi bir hikâye yarattırdı çünkü daha önceden yazılmış bir hikâyenin dışında gerçek hayatın gerçekleşmesi, bir eylem olacaktı.

George O'Leary'nin, Notre Dame'daki koçluk pozisyonu için daha gerçekçi bir özgeçmiş ile başvurduğunu düşünün. Onunla görüşen üniversite başkanının, "George, özgeçmişinde nerede kolej futbolu oynadığını göremiyorum. Eğer kolej seviyesinde futbol oynamadıysan, seni işe almamızı mı bekliyorsun?" dediğini düşünün.

O'Leary "Bu doğru. Bu oyunu hiçbir zaman iyi oynayamadım. Oynamak benim için her zaman o kadar güçlü ki, her şeyi zor yoldan öğrenmek zorunda kaldım. Diğer insanların doğal olarak, düşünmeden yapabilecekleri şeyleri öğrenmek zorundaydım. O yüzden, şu anda en iyi yapabileceğim şey bu oyuna koçluk yapmak. Eğer bir koç arıyorsanız, bu işi sizin için daha iyi yapabilecek birisi yok. Eğer bir oyuncu istiyorsanız, o zaman sizin aradığınız kişi değilim," diyebilirdi.

Ben onu işe alırdım.

12. Bölüm

Yaratıcılığın Gücü

“Öfke ve nefret sana öğretilmek zorunda.
Küçük değerli kulağına durmadan çalınmalı.”

– South Pasific

Meşhur müzikal South Pasific’te genç bir Amerikan askerinin Güney Denizi Adalarından bir kıza âşık olduğunu hatırlarsınız.

Aşk onun, o zamanlar diğer beyaz insanların “kara derili insanlara” karşı sergilediği önyargıyı üstlenmesini engellemişti. Onun hikâyesi bir aşk hikâyesiydi. Ama er ya da geç, diğer insanlar, değişik ırklar ve değişik stereotipler hakkındaki kendi hikâyeleriyle çıkagelirler ve tıpkı bu muhteşem şarkının belirttiği gibi önyargı hikâyeleri, öğretilmesi gereken hikâyelerdir. Doğal olarak ortaya çıkmazlar.

Önyargı onlara avantaj sağlasın diye insanlar tarafından uydurulan olumsuz bir hikâyeden başka bir şey değildir. Böylece başka birinin hikâyesini küçültmenin kendi hikâyelerini güçlendirdiklerini düşünürler.

“Benim hakkımdaki en iyi şey, onlardan biri olmamam.”

Ama hikâyeler aynı zamanda iyilik için de yaratılabilir. Bir kere hikâyelerin gerçek gücü anlaşıldığında, hikâyeler iyi bir amacı daha ileri götürmek için pozitif bir şekilde kullanılabilir. Bir hikâyenin bunu yapma gücü vardır. Zorlayıcı bir hikâyeye bir açıdan nükleer güce benzetilebilir. Kötülük için kullanılırsa, çok yıkıcıdır; iyilik için kullanılırsa, tüm bir şehri aydınlatıp ısıtabilir.

New York’tan arkadaşım Burton aradı, çünkü şirketi çalışanları gereken saatlerde çalışmayan birkaç yarım günlük işçiyle sorun yaşıyordu. Ayrıca birkaçı çalıştıkları saatten daha fazlasını kaydediyordu ama sayıları Burton’ı alarma geçirecek kadar yeterliydi.

Çalışanlarının çoğu şerefli kişilerdi ve zaman çizelgelerine güvenilebilirdi. Ama şimdi onu endişelendirecek kadar dü-rüst çalışmayan kişiler ortaya çıkmıştı.

Ofisine işçilerin gidiş gelişlerini kaydeden bir saat koymaya karar verdi, böylece adamlarının işe geliş gidişlerinin doğru ve elle tutulur bir kaydı olacaktı. Ama bunun işçilere nasıl bir mesaj göndereceği hakkında endişeliydi.

Burton “Korkarım ki, eğer bu saati koyarsam, artık çalışanlarıma güvenmiyormuşum gibi görünecek,” dedi. “O yüzden bunu yapmalı mıyım emin değilim.”

“Eğer yaparsan, ne düşünecekler?” diye sordum.

“Buranın, bu civarda kimsenin kimseye güvenmediği bir fabrikaya benzediğini düşünecekler.”

“Büyük bir ihtimalle haklısın,” dedim.

“Yani, saati koymamalı mıyım sence diyorsun?”

“Hayır, bunu söylemiyorum.”

Burton ve ben saat hakkında uzun bir süre konuştuk, çün-

kü onun bir şeyleri şekillendirme gücü olduğunu görmesini istiyordum. Bu güce sahip olduğunun farkında değildi. Saatin yerleştirilmesi kendi başına bir şey ifade etmiyordu. Hiçbir şey, biri ortaya çıkıp ona bir hikâye yapıştırmaya kadar kendi başına bir şey ifade etmez. Eğer bir şey söylemeden saati koysaydı, çalışanları bu olaya kendi anlamlarını ekleyeceklerdi ve bu büyük bir ihtimalle Burton'ın endişelendiği o çok olumsuz anlam olacaktı.

O zaman neden saatin, o havada asılı kalmış, mükemmel anda, anlamı olmadığını görmeyelim? Etraflarında hikâye anlatıcıları olmadan. Hiçbir anlamı yok. Sadece orada duran bir saat.

İnsanlar şimdiki zamanın farkına vardıklarında – Samuray savaşçılarının “zihinsizlik” olarak adlandırdıkları o an- dünyevi her şeyin tarafsızlığını görebilirler. Ve oradan, eğer isterlerse, bir hikâye yaratabilirler.

Burton böyle bir hikâye yaratabilir mi? Daha olay gerçekleşmeden önce saatin anlamını yaratabilir mi? Evet yaratabilir. Bu bilinçli olarak yaratılan bir hikâyenin gücüdür. Burton bir hikâyenin gücünü, bunun güçlü ve kandırıcı olduğunu düşünerek yaratma için kullanabilir ve istediğini başarır.

Burton “Ne istediğimden emin değilim,” dedi.

“O saati orada niye istiyorsun ve onların ona nasıl tepki vermelerini isterdin?”

“Onu orda, kimin çalışıp kimin çalışmadığının hesabını daha doğru vermesi için istiyorum, aynı zamanda kimin bizi aldatıldığını görmek için. Ama sadece bu yüzden değil. Çünkü bunun tersini yapan birçok kişi olduğunu da gördüm. Gelip, çalıştıkları zamanları kaydetmeden sadece ellerindeki işi bitirmek için bir şeyler yapan insanlar da var. O yüzden herkesin, buradaki çalışmaları hakkındaki olumlu duygularını kaybetmeden sadece o saati kullanmalarını isterdim.”

Bunları duymak iyiydi. Burton'ın niyetinde açıklık vardı. Eğer iş yerinde duygularını böyle bir kesinlikle açıklayabilir-se şirketi gerçekten fonksiyonel olurdu. Burton'a, adamlarına bana anlattıklarını söylemesini önerdim.

Burton "Tamam tamam," dedi. "Bu kulağa iyi geliyor ama bunu onları gücendirmeden nasıl yapacağım?"

Burton'a bir hikâye anlatmasını önerdim. Gerçek bir hikâ-ye ama yine de hikâye.

Ona şirketin nasıl da hızlı büyüdüğü hakkında konuşma-sını önerdim. "Çok iyi duruma geldiğimizden, müşterileri-miz bizi çok sevdiğinden ve artık eski küçük ekip olmadığı-mızdan dolayı, büyümemize yeni sistemler ve beceriler ek-leyerek devam etmek ve bu şekilde aktivitelerimizin kayıt-larını tutmak zorundayız. Sizler buraya o kadar çok sık ve o kadar çeşitli yolla girip çıkıyorsunuz ki, eski sistemler artık hızımıza yetişemiyor, bu yüzden otomatik bir zaman tutma sistemi yerleştiriyorum. Nasıl işlediğini göreceğiz. Bir kere deneyip hoşlanılabileceğiniz mısınız görelim. Çoğunuz o kadar sı-kı çalışıyor ki, bize olan katkınızın bir dakikasını bile kaçır-mak istemiyorum. Bu otomatik sistem işinizi dakikasına ka-dar kaydedecek, o yüzden asla haksızlığa uğramayacak-sınız. Bazılarınız buraya gelip, birkaç dakika boyunca unuttu-ğunuz bir şeyi yapmak için çalışıyor ve bunu kartlarına kay-detmiyor. Bunu biliyorum. Ama bir daha asla böyle bir şey olmayacak. Artık büyüyoruz ve sizin bunun için onurlandı-rılmanızı ve ödüllendirilmenizi istiyorum. Eğer aklınıza baş-ka otomatikleştirme yöntemleri ve daha fazla teknoloji kul-lanabileceğimiz yerler hakkında fikirler geliyorsa beni ha-berdar edin."

Burton önleyici, yaratılmış hikâyelerin gücünü görmeye başladığında, ofis dedikosunu ona göre şekillendirecek. Olay-lar olur ama insanlar onlara mana katmaya başlamadan önce

hiçbir şey ifade etmez. Eğer bir ailede ya da şirkette hikâye anlatma eğrisinin önünde kalırsanız, o zaman daha çok olayı şekillendirebilirsiniz ki, amaçlı bir yönde aksınlar.

Aileden bahsetmişken, bir keresinde benimle bir reklam ajansında çalışan ve içgüdüsel olarak önceden bir hikâye yaratmanın faydalarını bilen bir arkadaşım vardı. Vic, çocuklarına, o ve annelerinin boşanacaklarını açıklamak üzereydi.

Bir gece –onlara söyleyeceği gece–, binayı terk etmek üzere eşyalarımı toplarken, koridorun sonundaki ofisinin ışığının hâlâ yandığını fark ettim.

Vic’e ne yaptığını sordum.

“Bir taslak yaratıyorum,” dedi.

“Müşteri kim?” diye sordum.

“Çocuklarım,” diye cevap verdi.

Ofisine girip daha yakından bakınca, Vic’in aile resimleriyle dolu ve bu resimlerden en alttaki üç çocuğuna çekilmiş çizgiler bulunan dev bir beyaz tahta yarattığını gördüm.

“Nedir bu?” diye sordum.

“Bunlar sevgi çizgileri,” dedi. “Çocuklarımla ailede onları seven herkesi bir arada görmelerini ve her zaman onlar için orada olacaklarını, annenin ve babanın beraber onları hep seveceklerini, bu durumun boşanmadan sonra bile asla değişmeyeceğini, asla değişmeyeceğini görmelerini istiyorum.”

Vic’in bu aile toplantısı için kullandığı yaratıcılık ve duygu selinden çok etkilenmiştim. Boşanmanın kaçınılmaz olduğu düşünülürse, çocuklarının, bunu onlara bu şekilde söyleyecek zamanı bulacak bir babaları olduğu için şanslı olduklarını düşündüm.

Karısı ile birlikteliklerini onarabilmelerini dilerdim ama George Jones ve Tammy Wynette’in şarkısında dediği gibi,

onlar “iki hikâyeli bir evde” yaşıyorlardı. O kendi hikâyesine sahipti, karısı da kendi hikâyesine.

O yüzden Vic, çocukları için o sırada en iyi hikâyeyi yaratmıştı. Doğruydı, üzücüydü. Ama sevgi dolu ve güçlüydü.

Samuel Clemens harika bir hikâye anlatıcısıydı. Hayatında oynamak için Mark Twain adında bir karakter bile yarattı. Mark Twain hikâyeler değiştiği zaman hayatların da nasıl değiştiği hakkında çok şey biliyordu ve Tom Sawyer’da ırkçılık hikâyesinin, bir çocuğun sevgisi hikâyesiyle yer değiştirmesi hakkında çok güzel bir şey yazdı. (İrkçiliğin aklınıza bile gelmesi için, bu kavram size çok dikkatlice öğretilmiş olmalı.)

Tom Sawyer’la ilgili anılarım arasında bir hikâye içinde başka bir hikâye daha aklıma geliyor. Bu Tom’un çit boyama hikâyesiydi.

Tom Sawyer bir çiti beyaz boyayla boyamak zorundaydı ve bu nefret ettiği bir görevdi. O andaki otomatik hikâye, “Zavallı Tom, bir çit boyamak zorunda!” şeklindeydi. Ha ha. Ama Tom (ve Mark Twain) olayların anlamını nasıl değiştireceklerini biliyorlardı. O yüzden Tom arkadaşlarına boya yapmanın ne kadar eğlenceli, balık tutmaktan ya da başka şeylerden ne kadar daha iyi olduğunu anlatmaya başladı. Hikâye öyle iyileşti ki, arkadaşları Tom’a çiti boyamayı bitirmek için yalvarmaya başladılar.

Tom bu maceradan hayat hakkında yeni bulunmuş bir bilgelik ile çekildi. Bu dünyanın sonuçta o kadar da manasız bir yer olmadığına karar verdi. Bilmeden büyük bir insan eylemi yasası keşfetti – bir adamı ya da bir çocuğu bir şeye imrendirmek için, sadece o şeyi elde edilmesi güç yapmak gerekir. Bu noktada, Mark Twain kendi gözlemini ekledi. “İş bir vücudun yapmak zorunda olduğu her şeyden oluşur ve oyun da bir vücudun yapmak zorunda olmadığı her şeyden.”

Tom Sawyer ve hikâyenin içindeki çit boyama hikâyesi, yıllarca sürerek günümüze kadar geldi. Bugün bile yerel gazeteye bakıp, bazı kişilerin, insanların onlara bir şey boyamakta yardım etmeleri için bir “Tom Sawyer” partisi verdiği organizasyonlar görebilirsiniz.

Olumsuz hikâyeler (mesela boya yapmanın ne kadar sıkıcı olduğu gibi) insanları büyüler sanki ve gerçekleri açıkça görebilene kadar, onları değiştirmek için sahip olduğumuz gücü bilmeden onlara yakalanabiliriz. Burton’ın saati hakkındaki yeni bir hikâye anlatma kararına bakın. Zor olan bir çit boyamak ya da bir saate basmak değil.

Zor olan eylem hakkındaki hikâye.

13. Bölüm

Alma ve Verme Hikâyesi

“Eğer eğlenceli değilse, işi doğru yapmıyorsunuz.”

– Fran Tarkenton

Evelyn olarak adlandıracağım bir kadın beni, San Francisco’nun hemen kuzeyindeki vakfı için 30 milyon dolarlık bir bağış aldığını söylemek için aradı. Bu benim standartlarıma göre bile yüksekti. Tek bir bireyden? 30 milyon dolar? Vay canına!

“Nasıl oldu bu?” diye sordum.

“Sadece sizin sisteminizi kullandık ve onunla bir bağlantı kurduk,” dedi. “Sizin söylediğiniz gibi rollerimizi değiştirdik.”

“Bu genelde işe yarar ama 30 milyon dolar? Vay canına!”

Evelyn, ilişkideki rolleri değiştirdiğini söylediğinde ne demek istemişti? Kendi alıcı rolünü, verici rolüne çevirdiğini söylemek istemişti. Bağışçının rolünü de bir vericiden alıcıya çevirmişti. Yardım toplama işinde bir alıcıdan vericiye dön-

düğünüz zaman, kapakları sonuna kadar açıyorsunuz demektir. Çünkü bazılarının ruhsal isimlerle çağırdığı, bazılarının da evren adını verdiği esas 'Verici'den daha verici olamazsınız. Ne kadar çok denerseniz, o kadar geri alırsınız. Bu gizli olmasına rağmen, evrenin yasasıdır.

Hem de nasıl gizli! Birçok insan gerçek koşulsuz vericiliğin gücünü bilmez. Elde edebileceklerinin listesini yapmakla çok meşguldürler. Hayatlarını burada dünyada, karşılık olarak ne alabileceklerine dayanarak çabalarının miktarını hesaplamakla geçirirler, böylece günlerini tereddütler ve hesaplamalarla doldururlar. Sonunda fazla bir şey elde edemezler. Oysa eğer almaya çalışmak yerine vermeye çalışsalar, evren onlara verdiklerini geri verecektir.

Bu kulağa pratik olmak için fazla mı mistik geliyor? Bir dakika durun. Bu ölüm ve vergiler kadar gerçek. Gerçek para getiriyor. Hatta istatistik olarak ölçebileceğiniz şekilde. Bir organizasyon yürütecek ya da aileleri besleyebilecek kadar.

Birkaç sene önce Arizona Üniversitesi'ndeki Mike Bassoff adındaki genç bir koşu koçu asistanı üniversiteye yetenekli atletleri kazandırmak açısından oldukça büyük bir şöhret kazanmıştı. Başkoçun, karizma ve üstün koçluk yeteneğiyle ulusal olarak tanınan Willie Williams olması da yardımcı oluyordu. Birçok büyük atletin aynı zamanda Afrikalı Amerikalı olduğu bir zamanda Afrikalı Amerikalıydı ve birçok koşu koçu beyazdı.

Willie Williams aynı zamanda neşeli ve eğlenceli bir adam olarak tanınıyordu. Bulunduğu ortamı gülümsemesi, mizah duygusu ve büyük enerjisiyle aydınlatıyordu. Bir gün genç Mike Bassoff, Koç Williams'ın ofisine girdi ve onu kendi silahıyla vurulmuş ve ölü olarak yerde yatarken buldu. Anlaşılmaz, trajik bir intihardı.

Bassoff şok olmuştu ve bu olaydan sonra korkunç bir depresyona girdi. O ve koç yakındılar ve Bassoff kariyeriyle ne yapacağını bilmiyordu. Aniden, koçluk yapma isteği yok oldu ve tam bu sırada bir teklif geldi. Bir sene önce yardım toplamak amacıyla bir “eğlence koşusu” düzenlemekte başarılı olduğu için, Bassoff’a üniversitenin vakıf ofislerinde bir bağış toplayıcı asistanı olarak pozisyon önerildi. Ana işi yıllık “eğlence koşusunu” sürdürmek olacaktı ama diğer görevleri de üstlenecekti. Ve diğer yıllık yardım toplama görevlerini sıfırdan öğrenmek zorundaydı.

Bassoff “Yardım toplayıcısı olma fikri hakkında biraz endişeliydim çünkü ben New Jersey’deki küçük bir işçi kasabasından geliyordum ve kokteyl partileri, spor ve iş adamları kulüpleri ya da golf sahalarında hiç deneyimim yoktu,” dedi. “Uyum sağlayamayacağımdan ya da bu oyunu oynayamayacağımdan korkuyordum. Bilirsiniz. Zengin adamlar, para istemek için, diğer zengin adamlara golf kulüplerinde yaklaşırlar. Ben kendimi bu sahnede göremiyordum.”

Birçok kişi bu hikâyenin olumsuz tarafını benimserdi. Mütevazı New Jersey kasabası geçmişini, sınırlarının hikâyesi olarak kullanırlardı. Mike, bunu neden hiçbir zaman yardım toplamada çok iyi olamadığını açıklamak için kullanabilirdi.

Ama o bunu yapmamayı tercih etti.

Bu hikâyeyi gücünün ve cazibesinin bir parçası yaptı. Bu sadece bir seçimdi. Mike ona gerçeği katana kadar bağımsız bir “gerçekliği” yoktu. Bir şekilde, Mike Bassoff, içinde bir yerde, benim öğrenmemin yıllar aldığı bir şeyi biliyordu: Hayatımızın gerçeklerini eylemlerimiz ve çabalarımızla yaratırız.

Kısa süre sonra, yıllık eğlence koşusuna ek olarak büyük bir yardım toplama görevi aldı. Yakında inşaa edilecek olan

yepyeni Arizona Kanser Merkezi için para toplama işinin başına getirildi. İşte o zaman Mike beni aradı ve ona yardım etmemi istedi. Onunla daha önce hiç karşılaşmamıştım. Yeni bir seçim kazanmış yerel bir politikacı için yaratılmasına yardımcı olduğum bir medya kampanyasını görmüş ve beğenmişti ve onun yardım toplama projeleri için de bazı iletişim çözümleri yaratmasına yardımcı olabileceğimi düşünmüştü.

Ofisinde oturup, kokteyllerden hoşlanmama, golf oynamama, New Jersey'den gelme ve spor koçluğu yapma hakkındaki hikâyesini dinlerken, zengin bağışçılardan nasıl olup da, Kanser Merkezi için büyük miktarda para alabileceğimizi düşündüm.

Herkes para bağışı yaptırmanın zor olduğunu söylüyordu. En azından hikâye böyleydi. İyilikler yapmak zorundaydınız, sosyalleşmek zorundaydınız ve zengin insanları tıpkı bitkilerle yaptığınız gibi beslemek zorundaydınız. Bir süre sonra, Mike ve ben bunun para toplamayı engelleyen son derece kısıtlayıcı bir hikâye olduğunu anladık. Hikâye şuydu: İnsanlardan zor kazanılmış paralarını istemek zor ve hiç hoş değil ama birileri bunu yapmalı.

Yıllar sonra bile, ülke etrafında dolaşıp, danışmanlar olarak çok sayıdaki yardım toplama gruplarına “ilişkideğiştirme” sistemimizin nasıl çalıştığını gösterirken, hâlâ bu hikâye ile karşılaşırız. İnsanlar yardım toplamanın en kötü kısmından, yani “para isteme” olarak adlandırdıkları korkunç olaydan kaçınmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Zengin insanlardan hoşlanmayan insanlar tüm zamanlarını ofislerinde, sunumları için hazırlanarak geçiriyorlar. Bunu hazırlanma olarak adlandırıyorlar. Atış egzersizleri yapıyor. En sonunda, bazen bir anda üçü birden, para istemek için yola koyuluyorlar. Zengin insanın evine ya da ofisine vardıklarında, ilk düşünceleri “Hiç bağlantı kuramıyorum! Böyle zengin ol-

mak nasıl bir şeydir hiçbir fikrim yok. Babamdan para istediğimi hatırlıyorum ama bu daha da korkutucu oluyor.”

Problem tam şurada “Hiç bağlantı kuramıyorum.”

Eğer arada bağlantı kuramazsanız, birine yardım edemezsiniz. Mike ve ben bir şekilde yardım toplamada iyi olmak için, bağış yapacak kişiye yardım etme pozisyonunu almamız gerektiğini biliyorduk. Kişiye, bu dünyada bir değişiklik yapma rüyasını gerçekleştirmeye yardım etmek...

Hatalı, yerleşmiş, geleneksel sistem, bizim gördüğümüz kadarıyla şöyleydi: “Sizinle bağlantı kuramıyorum ama lütfen bana para verin.”

Basitçe bunun Amerika Birleşik Devletleri’nde para toplamının yolu olduğunu keşfettik. Korkan insanlar nefret ettikleri bir şeyi yapıyorlardı. Nefret ettikleri ya da korktukları bir şeyi yapan insanları içeren her işin başarı oranını tahmin edebilirsiniz.

Hayatın her bölümünde, bu girişim başarısız olacaktır. Bir evlilikte olduğunu düşünün: “Seninle bağ kurmaya çalışmayacağım ama hadi beraber olmaya çalışalım.”

İnsanlar diğer insanlardan para istemekten nefret ediyorlar. Onları suçlayabilir misiniz? Alıcı yaklaşımı neden kimse için eğlenceli olsun?

Bu yüzden Mike ve ben para toplamakta başarılı olmamız için sistemi değiştirmemiz gerektiğini fark ettik. Almak yerine vermek üzerine odaklanmalıydık. Çünkü sadece bu değişiklik zevk aldığımız bir şeyi yapmamızı sağlayacaktı.

Başarının anahtarı da tam burada. “Eğer eğlenceli değilse, işi doğru yapmıyordursundur,” diyen büyük futbol oyun kurucusu Fran Tarkenton’un sözlerinde. Bu sözlerde çok büyük bir bilgelik vardı.

Ama eğlencenin sırrı da çalışmaktır. O yüzden Mike Bassoff bağışçıları için, bağışlarıyla orantısız olarak çok çalıştı. Onlara kanser hakkında bilgi verdi. Topluluklarını doktorların ziyaret etmesini ve araştırma yenilikleriyle ilgili sunumlar yapmalarını sağladı. Uzak eyaletlerdeki akrabaların ikinci bir fikir almak için tıbbi uzmanlarla görüşmelerine yardım etti. Bağışçılarına sanki altınlarmış gibi davrandı. Vericiden fazla vermeye, iyi saklanmış sırrının gücünü kullanmaya devam etti. Eğlencenin olduğu yerde işin de olduğunu biliyordu. Eğer sizi piyanoya oturtsam ve size önümüzdeki bir saat boyunca eğlenmenizi söylesem, piyano çalmaktan alacağınız zevk miktarı, yıllar boyunca gerçekleştirdiğiniz çalışma, çalışmayı öğrenme, pratik yapma ve performansa dayanırdı. İş ve eğlence arasındaki bağlantı her zaman reklamcılar ve diğer âni zevk satıcıları tarafından gizlenir. Hatta bazı açılardan, daha önce hiç açığa çıkarılmamıştır. Ya da en azından böyle hissedilmektedir. Ama rahatlık ve âni zevki, çalışmaya tercih ettiğimiz kesindir. Bazen çalışma fikrinden alınırsınız bile. Bir politikacı bir bildiride alternatif sunduğu, gerçek çalışmaya bağlı bir teşvik önerdiği zaman, baskın medya ve politik gruplar bunu küçültücü ve hakaret edici bulurlar. Nasıl çalışmayı önerirsin? Bugünlerde birçok aile çocukların ev ödevi almasını protesto etmektedir. Bu davranış Amerikan çocuklarına büyük bir dezavantaj kazandırmıştır. Çünkü diğer kültürler hâlâ çalışmanın değerini öğretmektedir ve onların çocukları gelecekte meydana okuyucu, bilgiye dayanan işlerin hepsini kapacaklardır. Bizim çocuklarımız ise, restoran sahipleri cep telefonlarından evdeki sevdikleriyle Çince konuşurken, kapanıştan sonra kulaklarında MP3 playerlarıyla yerleri silecek. Bunun olması iyi. Çünkü herkesi gerçek çalışmanın güzelliğine karşı uyandıracak. Dünyayı eğlenceye uyandıracak.

Bir koşu koçuyken Mike Bassoff takıma adam almayı sevi-

yordu. Bu işte mükemmeldi. Atletlerin aileleriyle yarattığı ilişkilerden dolayı diğer birçok kolej, koşu koçlarını geride bırakmıştı. Nasıl bağlantı ve alaka kuracağını öğrenmeye çalışmıştı. Atletlerin ailelerine zamanının çoğunu ve dikkatini verirdi. İlişkideki verici olurdu, alıcı değil.

Yardım toplama projemizin başarılı olması için bizim de aynı şeyi yapmamız gerektiğini fark ettik. Bunun için, yardım toplama hikâyesini, bir alma hikâyesinden verme hikâyesine değiştirmek zorundaydık. Bir kere bunu başarinca, mucizeler baş gösterdi. Başarılarımız hakkında birlikte bir kitap yazdık. (İlişki değişikliği). Çünkü bir kere hikâyeyi değiştirdik mi, sonuçları da değiştirdik. Sanki gizli bir anahtar gizli bir kilite girmiş gibiydi ve para akmaya başladı. Evrenden fazla verici olamazsınız. Siz ne kadar verirsiniz, o da size o kadar geri verir. Yardım toplama hikâyesini, almaktan vermeye çevirdik.

14. Bölüm

Sizin Seçiminiz: Zevk mi Mutluluk mu?

“Son kez Elvis’i gördüğümde
renkli bir televizyona ateş ediyordu,
Pembe motelde telefonlar çalıyordu,
Ve gerisini tarih yazdı...”

– Neil Young

Hayatını dikkatlice planlamış bir arkadaşım var. Erken yaşta, maddi olarak başarılı olup, para biriktirmenin size erken bir emeklilik sağlayacağı hikâyesini yutmuştu. Ve tabii ki, birinin erken emekli olması son derece şanslı bir şeydi, öyle değil mi?

Tıpkı “hayatında bir gün bile çalışmak zorunda kalmamış,” olarak büyüdüğünü duyduğumuz o şanslı adam gibi. Bu en büyük iyi şans olarak değerlendirilir. Ne zaman birisi büyük bir maddi kazanç sağlasa, insanlar, gıpta ederek ve hayranlıkla “Bir daha asla çalışmak zorunda kalmayacak,” derdi. Kulağa ne kadar iyi geliyordu.

Ama arkadaşım sefil bir durumdaydı.

Burada onun gerçek adını kullanmayacağım, onu sadece Erken Kazanç olarak çağıracağım. Erken Kazanç, tıpkı Hugh Hefner gibi, pijama ve terlikleriyle evinde gezinip duruyor. Cennet gibi değil mi? Hayır, tam tersine, çok mutsuz.

Beyninin gerisinde rahatsız edici bir his var... O... bir şey değil... O bir şey değil ama ne değil? Nedir bu? Bir şey üretmiyor mu? Yaratmıyor mu? Katkıda bulunmuyor mu? Önemli değil mi? Bir türlü karar veremiyor. O yüzden yapacak bir şeyleri olmayan diğerleriyle bir sürü toplantı düzenliyor ve birlikte konuşuyor, konuşuyor ve hikâyeler anlatıyorlar ve brandy içerken heyecan seviyelerini yükseltiyorlar. Kısa sürede oda, bir F. Scott Fitzgerald kitabından fırlamış gibi neşeye ve kahkahayla doluyor. Peki, ertesi sabah ne oluyor? Erken Kazanç terliklerini giymiş, kahvesini yudumluyor, gazetenin dev bir baskısını okuyor ve düşünüyor “Okuyorum, bu iyi bir şey olmalı, öyle değil mi?” Ama pek de öyle iyi hissetmiyor.

Erken Kazanç her zaman emekliliğini gözünde canlandırmıştı ve bu resim her zaman zevk konsepti üzerine kurulmuştu. Erken Kazanç’a zevk veren neydi? Seyahat! Kokteyl partileri. Sabahın geç saatlerine kadar okumak ve sonra verandaya çıkıp öğleden sonra da okumak. Sonra insanlarla kokteyllerde buluşmak. Ne sefa! Ne kadar lüks!

Ama Erken Kazanç’ın hesaba katmadığı şey hayattaki her şeyin ne kadar birbiriyle bağlantılı olduğuydu. Geçmişteki “zevk” anlayışı, çok çalışma, geç saatler, tamamlanan zor projeler ve bitkinleştirici çabalardan oluşan zorlu bir ayı henüz bitirmiş olması gerçeğine bağlıydı.

O zaman zevkler temelinde yatan bir tatmin hissiyle kabul ediliyordu. Erken Kazanç “Çok çalıştım,” diye düşünüyordu, “bu kazancı hak ediyorum.”

Erken Kazanç'ın aklında yapamadığı ayrım zevk ve mutluluk arasındaki farktı. Ona göre, bu ikisi aynı şeydi. Ona ikisinin ne kadar farklı olduğu teorimi anlatmaya çalıştığımda, bana kılı kırk yardığını söyledi.

Ne zaman onu aradaki fark hakkındaki bir konuşmaya çekmeye çalışsam "Hepsi aynı kapıya çıkar!" derdi. Ama benim için, aradaki öyle zor kazanılmış bir ayrımdı ki, onun hakkında konuşmak istiyordum. Ben bunu öğrenmek için çok büyük bir bedel ödemiştim. O kadar yanlış anlamıştım ki, beni nerdeyse öldürmüştü.

Zevk, egonun âni tatmin arayışıydı. Zevk, ikinci dilim çikolatalı kekti. Diğer taraftan mutluluk, yolda 1 kilo daha zayıf yürümek ve yeni egzersiz programı ve sağlıklı yiyecek sayesinde kendini daha enerjik hissetmekti. Bu mutluluktu. Zevk ekstra pastanın ağza tıklmasıydı. Bu zevkti. Mutluluk ise daha hafif olma hissi ve hayat gücünüzü daha çok kontrol edebilmektir.

Zevk fazla sürmüyordu. Ve daha da kötüsü zevk sadece fazla sürmemekle kalmıyor, daha da moral bozucu bir şey yapıyordu. Kendini tersine çeviriyor, içini dışına çıkarıyordu, sanki bir tarafında melekler bir tarafında şeytanlar olan o el kuklaları gibi. O pastayı yiyeli bir saat olmuştu ve kendimi biraz hasta hissediyordum! Biraz şişmiş! Bunda zevk nerde? Yediğim en iyi pastaydı! Neden hâlâ zevk alamıyorum? Zevk üzerimde ne gibi bir hain şaka oynuyor? Pastayı yediğim için kendimi kötü hissetmekle kalmıyor, kendimden nefret ediyorum. Kendime kızgıyım. Kendimden iğreniyorum. O yüzden ayağında terliklerim, ayağa kalkıyorum, sabahlığımı düzeltip, gazeteyi okumaya verandaya çıkıyorum. Kendimi daha akıllı ve daha bilgili yapacağım. Hayatıma bilgi ekleyeceğim. Bir şey eklenmesi gerekiyor.

Ama kısa süre sonra kendimi bir ünlünün boşanması hakkındaki haberi okurken buluyorum. Neden vaktimi böyle harcıyorum? Kesinlikle en ufak oyunculuk yeteneği bulunmayan ama pek şirin Amerikalı film yıldızlarının o kadar fazla reklamı yapılmış ki, ulusumuz onların kamera dışındaki her hareketini takip ediyor. Artık kendimizi onları tanıyormuşuz gibi hissediyoruz. O yüzden onların boşandığını görmek, onun üç çocuğu olduğunu bir tanesinin ünlü bir yönetmenle evliliğinden, iki tanesinin bu evliliğinde yakında eski kocası olacak kişiyle yurt dışından evlatlık alınmış olduğunu görmek büyüleyici. Bu çocuklar oyuncaklar aslında. Kendi nefis yargılayıcı tavrıyla, bu insanların çocukları oyuncaklar gibi topladığını düşünüyorum. Küçük, insan oyuncaklar. Resimlere bakın. Çocuklar kollarında, her ulustan çocuklar, her renkten çocuklar, yakında atılacak oyuncaklar, tıpkı doldurulmuş hayvanlar gibi, dadılarla baş başa bırakılacaklar. Hayır, bekleyin, hikâye nedir? Ah, adam şimdi dadıya âşık! Onlar da evlat edinecekler. Katmandu'ya yeni oyuncak bebekleri görmeye gidiyor. Ciplerinde “Kim en çok oyuncakla ölürse o kazanır!” diyen bir yapıştırma var.

Bunları okurken yarım saat gitti, çünkü bir hikâye diğerine bağlanıyor ve şimdi spor sayfasındayım ve çok yakında gün bitti! Bitti!

İşte bu tam olarak Erken Kazanç'ın sık sık hissettiği şey. Erken emeklilik de neyin nesi? Neden size bunun ne kadar büyük bir kâbus olabileceğini söylemiyorlar? Artık emekli olduğum için insan ırkının benimle ilgilenmemesi ne büyük bir ikiye bölme!

Erken Kazanç üst kattaki karısına sesleniyor, karısı bir egzersiz makinesinin üzerinde, vücudunu çalıştırarak kendi emekliliğine anlam katmaya çalışıyor. Hırsla, yoğun bir şekilde

de, istekle, ter atıyor. Bedeni çalıştırmak bu hiçlik hissine cevap olmalı. Vücuda bakmak. Ve aileye. Erken Kazanç onu çağırıyor. Erken Kazanç her şeyi çözdüğünü düşünüyor.

“Aile!” diye bağılıyor merdivene “hepsi aile hakkında!”

Karısı makinede oflayıp puflarken “Ne?” diye bağılıyor.

“Hayat,” diye bağılıyor Erken Kazanç.

Karısı, Erken Kazanç’ın okumak, spor programlarını izlemek ya da gazetelerden takip etmek ve bir iki kokteyl partisinden başka onu meşgul edecek bir hobi seçmesini dileyerek, başını sallıyor.

Erken Kazanç tekrar bağılıyor “Aile önemli, öyle değil mi?”

Karısının cevabını beklemiyor, ama onun yerine telefona gidiyor, telefonu kaldırıp, kızının numarasını çevirmeye başlıyor, tam çevirme işleminin yarısındayken, onun işte olduğunu anımsıyor. Kızı bir muhasebe firmasında çalışıyor, sayıları seviyor, her zaman sayıları ve müziği sevdi. O da, kızına bu ikisinin nasıl birbirine bağlantılı olduğunu anlatmaktan, onu eğitmekten mutluluk duyardı. Nerdeyse aynı şeyler. Skala-
daki notalar, uyuşan harmoniler, müziğin matematiği! Aslında, Erken Kazanç, Müziğin Matematiği diye bir kitap yazmayı düşünmüştü.

“Ama onu kim okurdu?” diye merdivene sesleniyor, cevap yok.

Bu yüzden Erken Kazanç diye adlandırdığım bu adam emeklilikten çok işkence yaşamakta. Tabii bu anlattığı hikâye değil. Onun hikâyesine göre, o cennette, her zaman yapmak istediği her şeyi yapıyor. Onunla bununla ilgileniyor.

Ama zevk onu yarı yolda bırakmış. Bu onun öfkesi. Haya-

tına daha fazla zevk katarak mutluluğa ulaşamayacağını keşfetmiş. Oysa bunu yapabilirsiniz gibi görünüyordu. Sanki hayatınızdaki zevk miktarını arttırdıkça mutluluğa ulaşmanız gerekir gibi görünüyordu, ama bu asla olmadı. Aslında, bu kimse için gerçekleşmedi.

Bazen araba kullanırken en favori Elvis Presley şarkılarını çalıyorum ve ailem her zaman, “Bu Elvis’in gençlik şarkılarından mı?” diye soruyor. Çünkü Elvis gençliğinde çok iyiydi. Sesinin kapasitesi mükemmeldi! İfade özgürlüğü ve gücü o kadar büyük bir neşe taşıyordu ki! “Yaşlı” Elvis (her ne kadar takvime göre o kadar yaşlı olmasa da) bayağı kötüydü. Üstelik kendini oldukça kötü hissettiği de görüntüsünden anlaşılıyordu. Zevkin onu ne kadar çökerttiğini görmek çok üzücüydü. Son kaydedilmiş şarkısı bile “Baş aşağı” adını taşıyordu.

Elvis Presley’in hayatına şöyle bir göz atsanız bile, gençlik yıllarında, o plakları doldurmak için çok sıkı çalıştığı o günlerde, mutluluğunun ne kadar sevindirici derecede yüksek oranda olduğunu görebilirsiniz. “Hound Dog”u doğru söyleyebilmek için 10, 20 –hayır 30– deneme yaptığı hakkında hikâyeler dolaşıyordu, böylece şarkı başından sonuna kadar gerçekten muhteşemdi. O gerilimli, harcanmış, heyecanlı sonundu yaratmak, yeni rock and roll döneminin vahşi enerjisini korkusuz bir kalpte taşıyan, duyguları kamçılayan o sesi yaratmak... Bunun için, ortaya çıkan iş insanı çoşturuyordu. Ama çalışma her şeye değerdi. Elvis’in gençliğinde televizyonda görmüşsünüzdür, tüm dizginlenmemiş, kontrolsüz kişiliğinde, vücudundaki neşe, gülümseme ve yüzündeki sırtışıyla... Tam anlamıyla çılgın ve neşeli bir erkekti.

Sonra ne oldu? Düşüşünü müziğinde, sesinin her geçen yıl daha kalın ve daha az ilham verici olduğunu duyabilirsi-

niz. Neler oluyordu? Filmlerinin gittikçe daha kötü olduğunu görebilirdiniz. Kral diye çağırdıkları adama bakın. Şişkonun teki! Vay canına gerçekten şişkolanıyor. Neler oluyor? Sonra zevkleri, zevk üzerine zevk eklemesi hakkında hikâyeler duyuldu. Donmuş fıstık yağı ve muzlu sandviçler, Graceland'deki özel bir aşçı tarafından tekrar tekrar pişiriliyordu. Ayrıca tüm o tantanalı, hiç durmadan devam eden yemek ve uyuşturucu partileri de vardı. Vücudunda bulunan uyuşturucular şok ediciydi. Çiçek çocukları döneminde bir iki uyuşturucu kullanan bizler için bile uyuşturucu listesi inanılmazdı. 117 kiloluk bir kişi nasıl olur da bu kadar çok uyuşturucuyu vücudunda barındırırdı? Otopsisinde vücudunda bulunan uyuşturucular şöyle sıralanıyordu: Morfin, Quaaludes, Valium, Diazepam, Placidyl, Amytal, Nembutal, Carbrital, Demerol, Sinutab, Elavil, Avental ve Valmid.

Çok fazla zevk, çok az zaman.

42 yaşında ölü.

Zevk mutluluk değildir. Bize öyle olduğu hikâyesi anlatılmasına rağmen...

Arkadaşım Yvonne bana birkaç ay önce “Tatilimizi dört gözle bekliyoruz,” dedi. “Harika olacak. Adalarda, hiçbir endişe olmadan, harika yemekler yiyip, ucuz romanlar okuyacağız. Vay Canına. Bunun için uzun zamandır para biriktiriyoruz. Jeffrey'nin nihayet işinden bunun için vakit ayırabildiğine çok mutluyum. Onun hakkında endişeliyim. Çalışma saatleri ve stresini düşündükçe bir kalp krizi geçireceğinden korkuyorum. Bu onun için harika olacak.”

Bir ay sonra ada tatilinin nasıl gittiğini sordum ve Yvonne bunun hakkında konuşmak bile istemedi. O ve Jeffrey şimdi danışmanlık hizmeti alıyorlardı ve gerçek sorunlar tatilde başlamıştı.

Bana “Birbirimize söylediğimiz bazı şeyler gerçekten çok acımasızdı,” dedi. “Birbirimizden gerçekten hoşlanıyor muyuz bunu kontrol etmek zorundaydık.”

Mutsuzluklarını bir Güney Denizi Adaları seyahatinin ve receği zevkle ezebileceklerini düşünmüşlerdi. Ama mutluluk ve zevk iki ayrı şeydir. Bunu bilmiyorlardı.

Babamın bana bir keresinde o ve annemin en mutlu olduğu zamanın ben küçükken olduğunu söylediğini hatırlıyorum.

“O zaman ikimiz de o kadar çok çalışıyorduk ki, o dönemin en mutlu günlerimiz olması çok ironik,” dedi, nedenini anlayamayarak. “O zaman, bir haftalık çalışmadan sonra, haftasonunu küçük evimiz ve bahçemizde çalışarak geçirirdik. Cumartesi ve pazar çalışırdık. Fazla kazanmıyordum, o yüzden bir kasa bira ve komşuların akşamları gelip, sadece arka bahçede oturmaları, gökyüzüne bakıp bahçecilik ve üzerinde çalıştığımız şeyleri tamir etme konusunda konuşmak büyük bir şeydi.”

Evliliğin daha sonraki zamanlarında, daha fazla zevk işe karıştı ve her zaman olduğu gibi daha fazla mutluluk dışarı çıktı. Annem çok fazla zevkin getirdiği o derin boşluğu doldurmak için kendini ilaçların dünyasına attı ve babam bunu kendi uçağıyla uçarak, gittikçe daha fazla içerek yapması gerekenden daha fazla iş gezileriyle doldurdu, bu hikâyeyi zaten biliyorsunuz.

Eğer insanlar mutluluk ve zevk arasındaki ayrımı anlayabilselerdi, birçok acıdan kaçınabilirlerdi. Zevk acı getirir ve mutluluk daha fazla mutluluk getirir. Bu herkesin anlaması için çok mu zor? (Sanırım. Gerçi, benim sadece 40 yılımı aldı.)

Şimdi erken emekliliğin otomatik olarak herkesin düşünmesini kurması gerektiği bir şey olduğunu söyleyen hikâyeye bakalım. Arkadaşım Erken Kazanç için kesinlikle öyle değildi.

Ama olabilir mi? Eğer birisi meydan okuyucu bir çalışma ve mutluluk arasındaki bağı fark ederse inanıyorum ki olabilir. Daha nce Erken Kazanç'ın tam zıttı birinden bahsetmiştim. Terry Hill. "Two Guys Read Moby Dick" kitabındaki yardımcı yazarım. Terry erken emekliliğini işe yarar hale getirecekse, çalışması gerektiğini çabucak kavramıştı. O yüzden kendine düzgün yazma disiplinleri getirdi (Büyük yazar Anthony Burgess boşu boşuna "Bir kitap yazmak, bir insanın yapabileceği en ağır iştir," dememişti.).

Terry eski hayatında, reklamcılık dünyasında geçen bir cinayet romanı yazdı. Terry aynı zamanda sanatılığa da başladı. Bunda da çok sıkı çalıştı. Hatta New York'ta bir sergi bile açtı. Emekliliğinin erken dönemlerinde zevkin her an onu alaşağı edebileceğini sezmişti.

Ama o bizimle karşılaştırılınca nadir bir örnek olarak ortaya çıkar. Biz bunu anlayamıyoruz. İşten kaçmaya çalışıyoruz. Kurtulmaya çalışıyoruz. ocuklarımıza bile "alışmak zorunda kalmasınlar," diye yardım ediyoruz. ocuklarımıza dev miktarlarda para bırakıyoruz. Sonra da onlardan bahsederken şımarık, bozulmuş terimini kullanıyoruz. İnsanlar için kullanıldığı zaman ilginç bir terim değil mi? "Bozulmuş"

Yiyecekler nasıl bozulur? Soğuğa karşı taze kalmak için savaşmak zorunda kalmadığı sıcak, rahat bir çevrede bırakılarak. Taze kalmak için çalışmak zorunda kalmadığı bir yerde.

Jean Paul Sartre bir babanın bir çocuğa verebileceği en iyi hediye nin ocuk 7 yaşındayken ölmesi olacağını söylemişti. Bu şaşırtıcı bir açıklama ama ne demek istediğini anlıyorsunuz. Bu ocuk, ilk yedi yılı baba tarafından ilgi görerek geirmişe, şimdi çalışmak zorunda, gerçekten çalışmak.

O yüzden kendime günlük olarak, ayakta kalmak için çalışmak istediğimi hatırlatmak istiyorum. Ve bunu yapmak için kafamdaki erken emeklilik hikâyesini devamlı değiştirmeliyim. Eğer “emekli” olursam, işimi arttırmak istiyorum, azaltmak değil. Kimse evde başka bir Elvis istemiyor.

15. Bölüm

Onu Ölümüne Seviyor musun?

“Bir kere yolun amaç olduğunu
ve kendinin her zaman bir amaca ulaşmak için değil,
onun güzelliğinden ve bilgeliğinden zevk almak için yol-
da bulunduğunu fark ettiğinde
hayat bir görev olmaktan çıkar ve doğal ve basit hale ge-
lir, kendi başına bir coşkunluk olur.”

– Sri Nisargadatta Maharaj

Hangi yolu seçeceksiniz? O yoldaki yolculuğunuz hikâye-
nizdekinden daha önemli ve daha canlı, çünkü yolculuğunuz
eğlence, seyahat, eylem ve hareket ile dolu. Sizin hikâyeniz ise
fikirler, palavra, varış ve başarıya gibi seraplarla dolu.

Bırakın diğerleri sizin yolculuğunuzu öğrensin ve sizin hi-
kâyenizi sizin için anlatsın. Lazarus’un hikâyesi ona tanık
olan insanlar tarafından anlatılmıştı, iyileştirmeyi gerçekleştiren
kişi tarafından değil. Hikâyeniz hakkında endişelenme-
yin. O kadar coşkuyla yaşayın ki, sizi takip edenler notlar al-
sın, hikâyenizi sizin için yazsınlar. Bırakın onlar size ayak uy-
durmaya çalışsın.

Hayatınızın, hikâyenizden çok yolculuğunuz hakkında olmasına izin verdiğinizde, neler olacağını göreceksiniz. Neler olacak? Kendi kendinizi yeniden yaratabilirsiniz. Bu da, eski hikâyelerinizi terk edebilirsiniz demek.

Bu bölümü yazmak için bilgisayarına oturduğum sabah bir e-mail aldım. Açıp okuyup, daha sonra bu bölümü yazmaya karar verdim. E-mail’de şunlar yazıyordu:

“Sevgili Bay Chandler:

Arkadaşım, kendini tekrar yaratma hakkındaki kitabınızı tavsiye etti bana ve ben hiçbir şeyin beni kendimden kurtarmayacağını hissetsem de (20’den fazla yıldır, devamlı iyileşip tekrar başlayan, yürümeyen ilişkilere, 12 adım programlarına girip çıkan bir bağımlıyım), şu anda olduğumdan daha berbat bir halde olamayacağıma karar verdim ve bir ay önce gidip kitabı aldım. Şu anda, son 15 yıldır beni devamlı iyileşme sürecine sokup çıkaran kötü bir kokain alışkanlığından kurtulmamın 37.inci günündeyim.

Ben, ümitsizce büyümeye ihtiyacı olan 40 yaşındaki bir yetişkinim, gerçek bir kurbanım. Annem her zaman bana “Peter, yetişkinlerin dünyasında bir çocuğa yer yok,” derdi. Beş para etmez varlığım, uyuşturucu bağımlılığım, vs için hep etrafımdakileri suçladım. Neden her şey bana oluyor? Bu soruyu sık sık kimyasallar aracılığıyla irdelerdim. Kendimden nefret ediyordum, hiçbir şeyde iyi değilim, iğrencim. Neden zahmet edeyim ki? Tüm bu negatif düşünceler beynimde yıllardır dönüp duruyorlardı. Danışmanlık aldım, 12 adım programlarına psikoloji kurslarına katıldım ve intihar hariç bende neyin yanlış olduğunu anlamama yardım edecek her şeye... Sonra sizin korkutucu kitabınızı okumaya başladım.

Kitabınız ruhumdaki ve altımdaki ateşi yaktı. Benim için çok anlam taşıyor. Her bölümü okurken, bana direktifler, bu

dünyada nasıl yaşamayı gösteren detaylı planlar veriyormuşsunuz gibi hissediyorum. Bu büyürken hiç öğrenmediğim bir şeydi. Tamamen cahil durumdayım. Bir kurban olduğum, herkesi duygusuz birer piç (siz buraya herhangi başka bir kelimeyi koyabilirsiniz) olarak suçladığım ve bir yetişkin işine sahip olmamak için her türlü bahaneyi bulduğum için maluliyet ile yaşıyorum. Her neyse, sahip/kurban kavramı kulağa doğru geldi. O anda SAHİP olmaya karar verdim. Bir kurban olmaktan bıktım usandım.

O ilk hafta zevk alabileceğim bir kariyer düşünmeye başladım. Hayvanları severim ve köpek bakımını araştırmaya başladım. Benim gibi bir sahip ne yapardı? Bu sahip, yani BEN! Değişik dükkanlarda çalışan çeşitli insanlar ve aynı zamanda dükkan sahipleriyle görüşmeye gider, iş hakkında bilgi alırdı, aynen böyle yaptım. Daha sonra bir evcil hayvan dükkanının sahibini beni aralık ayı için bir çırak olarak işe alması için ikna ettim. Bana, köpek bakımı için devlet tarafından finanse edilen ve eğitiminin çoğunun ödendiği, Nash Academy of the Grooming Arts adında bir okulu önerdi. Benim sadece çok küçük bir miktarı sağlamam gerekiyor. Kitabınızın bana öğrettiği şey buydu. *Düşlerimi izlemek*. Her zaman bahanelerim vardı. Hep bir kurban gibi düşündüm ve kendimi, umutlarımdan, rüyalarımdan ve hayattan uzaklaşmaya mahkûm ettim. Hayatımda bir kez olsun yaşayanların arasında olduğum için kendimi çok iyi hissediyorum. Evet! Bir arkadaşınıza sizin kitabınızdan bahsediyordum ve bunu anlayamadı. Bana ‘Sana yardımcı olabilecek bir kitap okursan, hepsini okumuş sayılırsın,’ dedi. Kendi kendime, onun bunu anlamadığını düşündüm. Kesinlikle kurban düşünce tarzı!

Siz ve ailenize mutlu ve sağlıklı bir yeni yıl diliyorum
Peter M., Oregon”

Peter'ın devam eden bir yolculuğu var. Yeni hikâyesinin bu yolculuğa ayak uydurmaya çalıştığı açıkça belli. Eski hikâyesinin şimdi onun için bir çeşit karanlık ve bulanık bir hatıra olması çok heyecan verici. Bundan önce çok ciddi ve ağırdı. Daha önce kulağa hepsi çok doğru geliyordu. Bir uyuşturucu bağımlısı ve olgunlaşmamış çocuk/adam olarak yetişkin dünyasına uyamamak. Ne hikâye! Bunu annesinin nasıl başlattığını görebiliyor musunuz? Tekrar e-mailini okuyalım. O sabah Peter'dan gelmiş olan o mektupta tüm insan medeniyetinin izlerinin bulunduğunu görebilirsiniz. Tam da bu bölümü yazmak için yolculuğuma başlamak üzere oturduğum o sabah! Şimdi hangi yan yol daha iyi görünüyorsa, oraya sapacağım. Ormandan geçelim!

Peter'ın hayatındaki saçmalıklara gelemim. Peter'ın yetişkin hayatına uyumsuz olduğu tam bir saçmalık. Eğer o öyleyse, hepimiz öyleyiz. Çocuksu neşe ve enerjimizi bastırırken sahte yetişkin rollerini almak zorundayız. Ailelerimizi bizim hakkımızda heyecanlandıran ilk şeylerin – ilk kelimelerimiz, ilk adımlarımız – çok kısa sürede onların en büyük rahatsızlık kaynağı haline gelmesi ne kadar ironik.

İlk başta tepkiler: “Aman tanrım, bir şeyler söyledi! Vay canına! Onu duydun mu? Ba dedi, ya da Baba! Evet, sanırım ‘Baba’yı duydum!’”

Şarabı açın, bebeğin ilk sözleri!

Ve sonra, bebek yürüdüğünde ikinci büyük an gelir! Vay canına! Bakın yürüyor! Herkes bebeği, annenin kollarından, babanın kollarına odanın bir ucundan diğerine sarsılarak yürürken alkışlar. Vay canına! Hadi kutlayalım.

Ama bu neşeli sözlü ve fiziksel kendini ifade etmenin can sıkıcı hale gelmesi fazla uzun sürmez. Yani, fazla ileri gitmeye kalkma çocuk. Çok yakında bunu duyacaksın: “Sessiz ol!

Sessiz ol! Konuşmak yok!” Ne? Ben de benim konuşabildiğim gerçeğini kutladığınızı düşünmüştüm. Kısa süre sonra bu gelir: “Hey, otur, otur, otur! Otur yerine! Lütfen, kıpırdama! Bir sandalye bul Peter ve otur YERİNE!”

Bir saniye. Bir zamanlar benim odayı başta başa yürüyebilme becerim karşısında sevinçten ağladığınızı düşünmüştüm ve şimdi de bu bir problem mi oldu?

Evet, bu bir problem. Eğer bu medeniyette bir yerlere gelmek istiyorsanız, o zaman hayat coşkunuzu bastırmayı ve kendi ihtiyaçlarınıza değil, başkalarının ihtiyaçlarına hizmet etmeyi öğreneceksiniz. Başka insanları neyin memnun ettiğini tahmin edecek ve ona göre davranacaksınız. Tüm hayatınızı (sonunda boşa olduğu ortaya çıkacak) diğer insanların sizden beklentilerine göre yaşayarak harcayacaksınız.

Ya da bir kokain alışkanlığı başlatacaksınız. İçeri girmenin bir yolu. Özünüze dönmenin bir yolu: saf enerji ve yaratıcılık. Tabii bu geri tepecek. Enerji kesinlikle sürmeyecek. Şeytan neşeyle gülüyor olacak, çünkü kısa süre sonra, uyuşturucuyu sadece normal ve sıradan hissetmek için bile kullanmak zorunda olacaksınız. Aldığınızda sizi, duygular açısından, sıradan bir insanın kötü bir gününe denk getirebilecek bir etkiye sahip bir uyuşturucuyu bulabilmek için para çalmak ya da borç almak zorunda kalacaksınız. Bu gerçek değil! Uyuşturucu ve alkol ihanetin son noktasıydı. Onlar aslında sizin özünüzü çaldı. Geleceğinizden enerji ödünç alıp, onu şimdiki âna büyük, sahte bir sıçrayışla getirdiler. Ama ölmediğiniz takdirde, o geleceği ziyaret etmek zorundasınız ve orada bulunanlarımız size dibe vurmanın, yukarı çıkmaya değmeyeceğini söyleyecektir. İlk uçuşa geçtiğiniz zaman onun hayatınızdaki en iyi arkadaş olduğunu düşünmüş olabilmenize rağmen, uyuşturucu sizin arkadaşınız değil (Elvis, burada söyleyeceğin bir şey var mı? Eğer varsa, konuş).

Peter'ın fark edebileceği en iyi şeylerden biri içindeki bir parçanın yetişkin olmak istemediği ve bunun onun en kötü değil, en iyi parçası olduğu. Tüm dünyanın, büyümeyi reddeden çocuk Peter Pan'ın hikâyesiyle büyülenmesi bir rastlantı değildi. Peter'ın bize gösterdiği şey, bir çocuk olduğunda, uçabileceğindi.

Böylece, e-maildeki Peter nihayet koşullar ve hikâyesindeki diğer insanların kurbanı olduğunu ve ruhunun ve kendi sınırsız fırsatlarının sahibi olmadığını anladı. Kendini kitap sayesinde tekrar yaratarak, kendi kurban hikâyesinin nasıl yaratıldığını gördü, öyleyse neden yeni bir tane daha yaratmasındı? Neden, bundan kurtuldum ve kendim için yeni bir hikâye yaratıyorum diyen bir hikâye üretmesin? Bu çok daha yararlı olabilir.

Daha sonra, yaşam bir yolculuk haline gelirken, Peter'ın dikkat etmesi gereken şey yeni bir hikâyeyi çok kalıcı yapmamak. Çünkü Peter, eğer bunu yaparsan, tekrar sıkışıp kalabilirsin. Bunun yerine eğer devamlı yolculuk halinde kalır ve hiçbir zaman bir noktaya varmazsan, o zaman her şey daha iyiye gidecektir. "Varmaya" ya da "bir yerlere gelmeye" çalışma, çünkü bu, uyuşturucuya benzeyen bir tuzaktır. Bu sana hizmet etmeyecek, çünkü kendini yeni hikâyenin ötesinde olması muhtemel her şeyden soyutlamış olacaksın. Uyanmayı sürdür. İlerlemeye devam et. Kitabın ötesine geç. 12 adımın ötesine geç (her ne kadar dönüştürücü ve güçlü olsalar da) muhteşem ve açık bir sonsuzluğa var.

Peter, eğer yolculuğuna devam ederse, birçok insana yardım edecek, çünkü iyileşmesi hakkında hislerini ifade etmekteki yeteneğinden dolayı, insanlar onu çok sevecek.

Nerdeyse "İnsanlar onu ölümüne sevecek," dedim. Garip bir terim. İnsanlar, birçok kişinin dediği gibi "Onu ölümüne seviyorum" dedikleri zaman, neyi kastediyorlar? O insanın

ölmesini mi istiyorlar? Tabii ki hayır. Aslında tam tersi, öyle değil mi? Bilinçaltında, bunun “Hikâyesinin ölümüne” demek olduğuna inanıyorum. Diğer kelimelerle, onu seviyorum, gerçek onu seviyorum, onun hikâyesinin ya da diğer insanların onun hakkındaki hikâyelerinin ötesindeki öz ve ruhu, bu hikâyelerin ölümüne seviyorum. Sevgim bu kadar derine, daha fazla hikâyenin olmadığı, sadece onun, onun özünün, onun ana varlığının olduğu yere kadar gidiyor.”

16. Bölüm

Başkalarını Memnun Etmek İçin Anlattığımız Hikâyeler

“Müzik piyasası zalim ve sığ bir para hendeği. Pezevenkler ve hırsızların serbestçe koştuğu ve iyi insanların köpekler gibi öldüğü uzun plastik bir koridor.”

– Hunter S. Thompson

İyi arkadaşım ve şarkı yazarı ortağım Fred Knipe’le müzik işindeyken gerçekleştirdiğimiz yolculukları ve telefon konuşmalarını asla unutmayacağım. Dünyanın müzik başkentlerine –Nashville, New York ve Los Angeles– şarkılarımızı sunmaya gidiyorduk. Prodüktörleri ve yayıncıları memnun etmeyi o kadar istiyorduk ki, tekrar tekrar küçük düşürülmeye razıydık. Bu maceranın bir parçasıydı.

Bir keresinde Los Angeles’ta A&M Plaklarının efsanevi müzik yöneticisi Kip Cohen’le görüşme fırsatı yakaladık. O kadar heyecanlıydık ki, ofisine şarkılarımızın demolarını getirdik –

daha önce bir jazz fusion grubu, bir punk rock grubu tarafından ve bir kadın country pop şarkıcısı tarafından seslendirilmiş demolarımızın hepsini, ünlü Bay Cohen için çaldık. Arka arkaya, hepsini... Şarkılarımız, onun ofisindeki dev hoparlör sisteminde kulağa ne de güzel geliyordu! Bay Cohen sandalyesinde oturdu ve biz onun yüzünü okumaya çalışırken dikkatle dinledi. Şarkılarımızı seviyor muydu? Bu beklediğimiz çıkış mıydı? Belki de başarmıştık! Belki de bir yerlere varmıştık.

Son şarkı bittikten sonra, Bay Cohen sandalyesinde döndü ve şöyle dedi: “Biliyor musunuz çocuklar, sanırım size bir şey söylemek istiyorum. Sanırım bunu söylemeliyim. İşte söylüyorum: Karımın hastalanmasından hiç hoşlanmam.”

Bu noktada Fred’e, Bay Cohen’in ne demek istediğini anlayıp anlamadığını görmek için bir bakış attım ama Fred sadece donmuş kalmış, yöneticiye bakıyor ve onun konuşmasına devam etmesini bekliyordu, o yüzden ben de aynısını yapmaya karar verdim.

Sonra Kip Cohen “Bu çok anlamsız bir şey,” dedi. “Mantıklı değil, biliyorum. Karım hakkında böyle hissetmem adil bile değil. Onu seviyorum ve o hasta. Ve ben ona hasta olduğu için kızıyorum. Bu kulağa çok saçma geliyor değil mi? Yani, bu onun hatası değil.”

Fred ve ben kafamızı sallayarak söylediğini onayladık. Ne söyleyeceğimizi ya da yapacağımızı bilmiyorduk. Hayır, onun hatası değil efendim, ama evet, anlaşılabilir bir şey efendim, siz bizim ne düşünmemizi istiyorsanız efendim, bu şarkılardan bir iki tanesinin plak şirketiniz tarafından kabul edilmesine yardımcı olacak ne olursa efendim. Temel pozisyonumuz şuydu: Ne olursa!

Cohen devam etti: “O yüzden, aynı şekilde, sizin ikinize de, şu anda olduğu kadar kızmamam lazım. Biliyorum kızma-

malıyım ama öyleyim. Yani, bana tüm bu değişik türdeki şarkıları çalarken kim olduğunuzu düşünüyorsunuz? Bana kimi hatırlattığınızı biliyor musunuz?”

“Hayır, efendim. Bilmiyoruz.” (Ya da en azından, şu anda size kimi hatırlatabileceğimizi düşünemiyoruz.).

“Bana bir fahişeyi hatırlatıyorsunuz. Bir orospuyu! Bu işi şu kadara yaparım, ya da bu pozisyonu senin için yaparım ama sana şu kadara malolur ya da senin için bunu yapabilirim diyen bir fahişeyi!”

Hiçbir şey söylemedik. Şimdi ikimiz de ona kimi hatırlattığımızı artık anladığımızı göstermek için hafifçe başımızı sallıyorduk.

Bay Cohen “Öyleyse, ne demek istediğimi anlıyor musunuz çocuklar?” dedi. “İyi adamlar olduğunuzu biliyorum ve sizden hoşlanıyorum. Gerçekten. Üstelik bu şarkılar pek de kötü değil, eğer ne demek istediğimi anlıyorsanız. Sadece yaklaşımınızın, tamamıyla birbiriyle alakasız şeyleri bana sunmanızın, bir fahişenin yapacağı bir şey olduğunu söylüyorum. Tüm söyledığım bu.”

Fred, “Evet. Elbette,” dedi, o ve ben gitmek için kalkarken. Bay Cohen’le el sıkıştık ve ofisini sessizlik içinde terk ettik.

Biz arabada uzaklaşırken, Fred’e “Yani demek istediği, şarkılarımızı satmak istediğimiz için fahişeler olduğumuz mu?” diye sordum.

Fred “Hayır,” dedi. “Kastettiği şey fazla çeşitlilikti. Bize bir şarkıyı tercih edeceğini söylüyordu. Hakkında gerçekten ümitli olduğumuz harika bir şarkı.”

Eve dönüp, haftalar geçtikten sonra, Kip Cohen’in aklını uygulamaya karar verdik. Cohen aslında haklıydı. Bunu takip eden şarkı sunumlarımız sırasında, düşüncesinin doğruluğu kanıtlandı. En iyi yapımcıların bize söylediği şey, “Tek bir

Şarkı” aradıklarıydı. O yüzden, plak yapımcılarını aradığımız zaman, tek bir çıkış şarkımızın olduğunu söylüyorduk. Teoriye göre, onu çalacaklardı ve başarılı olmasak bile, şarkı bir iz bırakacaktı. Eğer bıraktığı iz olumluysa, o zaman bir şans daha elde edecektik.

Bu olayı beynimde tersine çevirmeme Fred yardım etti. Çünkü duygusal açıdan bu olay tam bir küçük düşmeydi. Cohen için ilk düşüncem “Onun tam bir aşağılık” oluşuydu. Bay Cohen tarafından incinmiş ve yaralanmışım. Ama Fred bana, ziyaretimizde ne olduğu hakkındaki kötü hikâyede sıkışmanın bilgeliğini gösterdi.

Sonraki yıllarda, bu zor kazanılmış bilgeliği satış temsilcilerine çok fazla “muhtaç” izlenimi vermemeleri için eğitirken kullandım. Muhtaçlık tüyler ürperticidir. Daha modern bir deyimle anlatmak gerekirse insanların tüylerini diken diken eder.

Aynı zamanda şunu öğrendik: En iyi çabanızı sadece şarkı hakkında ne söylemek istediğinize (ya da sizin şarkı hakkında ne düşündüğünüze) değil şarkıya harcayın. Fred ve benim en çok başarı kazandığımız şarkılar, sunmaya çalışmadığımız şarkılardı. Onları ne zaman bir yerlere göndersek, kendi kendilerini sunuyorlardı. Satış zaten bu şarkıların içindeydi.

Bugün, bazı müşterilerim arasında konuşmacılar ve yazarlar bulunuyor. Bazen çabucak bir kitap yazarlar ve sonra benimle kitaplarının pazarlaması hakkında konuşmak isterler. Kitaplarını tanıtacak tüm en son internet planları ve tuzaklarını öğrenmek isterler. Bana, bir çaba göstermeye hazır olduklarını söylerler. Bu kitap onlara “çok şey” ifade etmektedir ve onu tanıtmak için “her şeyi yapmak” istemektedirler.

Bazen aklımdan geçer: Hemen dürüst mü olayım? Ne düşündüğümü şu anda söyleyeyim mi? Ya da daha sonra? “Ta-

nıtma çabaları” kitabın kendisine harcanmalı. Pazarlama ürünün kendisi için yapılmalı, pazaryeri için değil.

En iyi satan kitaplar kendi kendilerini pazar. Çünkü insanlar onları okur ve sonra da arkadaşlarına onlardan bahseder ve sonra aile üyeleri için kopyalar satın alır. İşte böylece kitabın ünü etrafa yayılır. Özellikle, artık dünyanın internet tarafından düzleştirildiği günümüzde. Eğer bir şeyi okumak eğlenceliyse, tüm dünya ertesi akşam onun hakkında bilgi edinmiştir.

Pek de uzak olmayan geçmişte, dünyada hâlâ büyük hiyerarşiler hüküm sürüyordu. Kitabınızı tanıtmak için, ajansları, yayıncıları, kitabevi yöneticilerini ve yığınla hasis ama güçlü insan yığınının gönlünü hoş tutmak zorundaydınız. Bugün, iyi bir kitap yazıyorsunuz ve GÜM! Bloglar ve e-mail iletişimleri bir saniyede tüm dünyada elektronik olarak belirtmeye başlıyor. İlginç bir şeyin yayılmasına engel olamazsınız. O kendi hikâyesini anlatır.

İşin özü, şimdiki zamandaki bu yaratıcı âna odaklanmaktır. Bu kitap, bu konuşma, bu sohbet –“bu” sizin için her neyse. Şu anı öne çıkarmanın etkisi tüm gücün yattığı yerdir. Bunu “Lazarus Etkisi” olarak adlandırmak istiyorum. İsa’nın Lazarus’u ölümden uyandırması hikâyesinden ilham alınmıştır. (Bu hikâyeden ne kadar hoşlandığımı bu kadar çok bahsetmemden anlayabilirsiniz.)

Lazarus etkisi her mesleğe uygulayabileceğiniz güçlü bir etkidir. Diyelim ki, siz bir danışmansınız ya da satış uzmanısınız ve daha fazla iş istiyorsunuz. Lazarus etkisini kullanmak için uyanın ve gününüze kendinizi adanmış olarak başlayın. Adanmış olarak! Her konuşmanızda, bir mucize yaratmaya adanmış olun! Diğer kişilerle olan her konuşmanıza tamamen odaklanıyorsunuz. Önünüzdeki her göreve tama-

men odaklanıyorsunuz. Konuşmanızın diğer insan için ne üretebileceği üzerine odaklanıyorsunuz. Eğer yeni bir teklif yazmak için bir saate ihtiyacınız varsa, buna tamamen odaklanıyorsunuz.

Eğer önünüzdeki her göreve böyle tamamiyle saldırırsanız, kendinizi tanıtmak zorunda değilsiniz, diğerleri zaten sizi tanıtacaktır. Bunu bedavaya yapacaklar. Hayatınızın “ne hal alacağını” ya da kendi popülerliğini nasıl arttıracığınızı hakkında endişelenmek zorunda kalmayacaksınız. Kuyruğunuz bacaklarınızın arasına kısıtılmış bir şekilde Bay Cohen’i ziyaret etmek zorunda kalmayacaksınız çünkü güç zaten şarkıların kendisinde olacak. O zaten sizi duymuş olacak.

Bu sürecin en iyi örneği Lazarus hikâyesidir. İsa tüm dikkatini Lazarus’a vererek (unutmayın: tüm dikkatini – nasıl göründüğünü düşünerek, ya da kimleri etkileyeceğini düşünerek etrafına bakınmıyordu) bir mucize yarattı ve zavallı ölüyü ölümden uyandırdı! İsa bundan sonra kendini tanıtmak için broşür dağıtmak ihtiyacında değildi. Lazarus’la olanların videosunu, websitesinde yayınlamak için çekmek aklına gelmedi. Olay kendi başına etrafa yayıldı. Bugün bile hâlâ hakkında konuşuyorlar! 2000 yıldan fazla süre sonra bile hikâye hâlâ yayılmaya devam ediyor. İşte bu tüm dikkati verenin gücüdür.

İnsanlar kitaplarını çabucak yazar ve onlara tüm dikkatlerini vermez. Sonra da aceleyle yazılmış kitaplarını satın tanıtmak için saatler harcarlar (Ben “kitaplar” diyorum, ama siz bunun yerine istediğinizi koyabilirsiniz).

Dillon adında bir müşterim bana “Kitabımı nasıl tanıtayım?” diye sordu.

“Tekrar yaz,” dedim.

“Ne demek istiyorsun?”

“Kitabını cümle ve cümle tekrar gözden geçir ve her cümleyi yeniden yaz.”

“Dalga geçiyor olmalısın.”

“Sana Robert Frost’un, gidip tüm yazdıklarımı tekrar, bir kere daha hissederek yazmamı hatırlatan sözünü aktarayım.”

“Neymiş o söz?”

“Frost demiş ki: Yazarın gözyaşları akıyorsa, okuyucunun da akmaz.”

“Ağlamam mı gerek?”

“Yardımcı olabilir.”

“Nasıl?”

“Kitaba beynini koymuşsun, kalbini değil. Yalnızca beynini koymakla kalmamışsın, ama aynı zamanda hırsını da koymuşsun. Zavallı okuyucuyu hiç dikkate almadan kitabın gelecekteki satışlarına doğru koşturuyorsun. Eğer bu işi bu kadar hızlı, çok kollu hayatının ve zorunlu meşguliyetinin ve kendi geleceğinde yaşama arzusunun bir parçası olarak yapıyorsan, bunun okuyucu için hiçbir ödülü yoktur.”

Dillon bunu bir an düşündü ve bana sordu. “Her şeyi yeniden mi yazayım?”

“En azından bir kere,” dedim.

“Bunun ne kadar zor olacağı hakkında bir fikrin var mı?”

“Tabii ki var.”

Dillon’ın da vardı. Ya da en azından hayal edebiliyordu. O yüzden kitabı tekrar yazmadı ve hemen tanıtım sürecine dalarak, tanıtım için saatler harcadı. Bir daha asla bana danışmadı ve son duyduğumda bazen 7 alıcıya kadar insan toplayabilen kitap imza günlerinde, kitapçılarda uzun zamanlar geçiriyordu. Bu gidişle, kitabının Amazon İlk 100 listesine gire-

bilmesi için 2000 yıl yaşamak zorunda kalacak. Ama sağlıklı bir adamdı, bu yüzden belli mi olur?

Bazen uzun kuyrukların, bazen de üç ya da dört kişinin kitapçıya, kitap imzalatmak için geldiği imza günlerinde bulundum. Tüm bir öğleden sonrasını kitapçada geçiyor ve kitabınızı imzalatmak için dört kişi satın alıyor. Tüm o kitabın hikâyesini ve dolayısıyla sizin hikâyenizi cilalamak ve şişirmek için harcanan o çılgın çaba ve kitabın kendisine hiç harcanmayan çaba.

Dillon dersini asla alamayabilir. Ama bu doğrudur. Eğer tam önünüzdeki bu tek karşılaşmada üretebileceğiniz mucizeye odaklanırsanız –Dillon’ın durumunda, o ve okuyucusu arasındaki iletişim– bütün tanıtım çalışmalarınız o anda halledilecektir. Sonuçları gelecekte kendini gösterecektir ama, o anda halledilmiştir. Şimdiki anda neyi ne kadar yarattığımız hakkında en ufak bir fikrimiz yok. Yarattıklarımızı âni tatmin görmeye alışmış gözlerimizle görmediğimiz için, hiçbir şeyin olmadığını düşünüyoruz.

Ama oluyor.

Lazarus etkisini sık sık, günlük varlığım sırasında beni uyurgezerlikten çıkarması için kullanırım. Seminerlerimden bir tanesinde, bir ara sırasında, biriyle konuşuyor olabilirim ve bitkin zihnimin bu kişinin tam dikkatimi vermem için yeterince önemli olmadığı hakkında endişelenerek başka yerlere kaydığını yakalayabilirim. Benim gibi, diğer tüm insanların da önemli olduğunu ve tüm insanların bağlantılı olduğunu, bağlantı anının şimdi ve yalnızca şimdi olduğunu unutabilirim. Lazarus’u aklıma getirene kadar unutabilirim. Lazarus, önemli bir kişi değildi. O zamanlar “pek de önemli olmayan” insan sınıfındandı ve ölü olduğu gerçeğini de işe katarsanız, o zaman Lazarus’un pek de adres defterinizde üzerini sarı fosforlu kalemle işaretleyeceğiniz türden bir adam olmadığını anlarsınız.

Ama uyanıp, her kişideki ilahiyatı ve kutsallığı görüp, bağlantı kurmak bizim işimiz. Bu bizim tek işimiz. Çünkü en önemsiz insan zamanı gelir, en önemli insan olur. Ve en önemli insan da acınacak bir şekilde, sizin benim gibi önemsiz biri oluverir. Bu yüzden, her kişiye eğer o altındanmış gibi davranıyorsak, en iyi işimizi yapıyoruz.

Bazen insanları, ölümden bile geri getirmek bizim işimiz. Bunu bir övgü dokunuşuyla ya da bir mizah dokundurmasıyla yapabiliriz, ama bu bizim bu gezegende olma sebebimiz. Hepimiz birbirimizi geri getirmek için buradayız.

17. Bölüm

İrade Gücümüzü Nerden Alıyoruz?

“Geçmiş içimde ikinci bir kalp gibi atıyor”

– John Banville

Çok uzun zaman önce, eğitmenim superkoç Steve Hardison’ı sık sık ziyaret ediyor ve ona ‘disiplin’ hakkında sorular soruyordum. Bende hiç olmadığı hakkında endişelerim vardı.

Bana koşuya çıktığı zaman neler olduğu hakkında cevap vermeye başladı. Koşarken, vücudunun kaç kere vazgeçmek istediğini ve vazgeçmemeyi nasıl başardığını anlattı.

Örnek beni heyecanlandırmıştı çünkü bu, tam da benim öğrenmeye ihtiyacım olan şey gibi duruyordu. İçimdeki “vazgeçme düğmesini” her ne kontrol ediyorsa onu bulmak için bir yol...

Ona “Vazgeç’i ‘Vazgeçme’ye çeviren o yer, benim gitmem gereken yer,” dedim.

İrade ve disiplinin günlük hayatımdaki potansiyel kayıp parçalar olduğunu biliyordum. Bunu düzeltmemde onun yardımını istiyordum. Hayatımdaki her şey bunun haricinde iyi görünüyordu. Harika bir karım, harika bir mesleğim vardı, becerilerim mükemmeldi ve her şey, o tek şey haricinde fark yaratma ve mutluluk açısından tamamen gelişmiş görünüyordu: İç disiplin.

Yaptığım tüm terapi ve ruhsal çalışmalardan, birinin işletim sisteminde bir eksiklik ortaya çıktığı zaman, genellikle derin bir çocukluk yarası olduğunu biliyordum. Her insan, ne kadar iyi yetiştirilmiş olurlarsa olsun, onlara sahiptir. Benim çocukluk yaram herneyse, disiplin adını verdikleri o şeyin ortaya çıkmasına engel oluyordu.

Steve Hardison'a "Senin koşarken ya da herhangi bir şey yaparken kullandığın 'irade', konusunda sanırım ben basitçe teslim bayrağını çektim... Ya da belki, onu başka insanlara verdim," dedim.

Bana bununla ne demek istediğimi sordu.

"Sanırım, başkalarının iradesi yüzünden hayatta kalmaya devam ediyorum. Her şeyi, kendi istediklerim üzerine değil, başkalarının ne istediği üzerine dayanarak yapıyorum."

Bunun benim için son derece güçsüzlük yaratan bir pozisyon olduğunu görebiliyordum. Çünkü bu yapılan her şeyin, başkalarının yargısının göz önüne alınarak yapıldığını gösteriyordu. Dışı içine dönmüş bir hayata uyum sağlamak demekti. Eylem sürecine ekstra basamaklar ve seviyeler ekliyor, hayatın dış bölümüne -diğer insanlar ve koşullara- odaklanarak gerçek güç kaynağını görmezden geliyordu. Benim tekrarlayan hislerimin güçsüzlük olmasına şaşmamak lazımdı. Sanki içimde güçlü bir şeyle doldurulması gereken ama çocukluktan beri boş kalan bir delik vardı.

Steve bana “Ne istiyorsun?” diye sordu.

“Şey... Emin değilim. Ama şu anda yapılması gereken bir şey olduğunda, yaşam gücümün o boşluğa akmasını ve böylece onu yapacak irademin olmasını istiyorum.”

Yalnızca korkutucu dış etkenlerin irademi ortaya çıkmaya zorladığı kafama yavaş yavaş dank ediyordu. Bir sistem olarak bu çalışıyordu. Benim için yıllarca çalışmıştı. Hayatımı, tepki verebileceğim daha iyi insanlar bularak yukarı doğru yükselen (ve beni daha da çok korkutacak) bir çizgide geliştirmiştim. Bir şeyi “hayatta kalma” olarak adlandırılan kategoriye yerleştirdiğimde, o iş yapıldı. Ama bu tamamen dış dünyaya hizmet etme, dış dünyayı memnun etme ve dış dünyayı manipüle etmektir. Bu yüzden sadece dış dünya beni öldürecek gibi görüldüğünde, o zaman karşı koyacak iradeyi bulabiliyordum. Bu benim hakkımda ne anlama geliyordu? Egomun, kendisi (kişilik, yani benim hikâyem) bir şey tarafından ezilecek gibi olmadığı sürece, irademe sahip olmama izin vermediğini mi?

Utancı verici gençlik günlerim sırasında, amfetaminler her zaman çekiciydi çünkü onlar bu durum için geçici bir çareydi. Kolejde, bir uyuşturucuyla her şeyin yapılabileceğini öğrenmiştim. Dersleri bile geçebilirdiniz. Tabii, sonra çöker, hastalanır ve ölürsünüz, o yüzden aradığınız cevap bu değil. (Derslerden de bir şey hatırlamazsınız). Uyuşturucular bugüne sahte bir heyecan getirmek için geleceğinizden çalarlar. Pek de iyi bir yatırım sayılmaz.

Tüm bu çılgınlıktan kurtulduğumu varsayarsak, her şeyi nasıl değiştiririm? Şair W.H.Auden bir keresinde “Değişmek-tense mahvolmayı tercih ederiz,” demişti ve bu “hiç iradem yok!” hikâyelerine ne kadar ümitsizce sarılmamızdan bellidir. Onların doğru olduğunu biliyormuşuz gibi görünür. Mah-

volma durumuna gelsek bile onları asla sorgulamayız. Hikâyemiz, mahvoluşumuzu açıklamak ve mazaret bulmak için oradadır. Başarılı olamadım çünkü yapamadım işte.

Çocukluğumda bir yerde, bir şeye cevap olarak kendimi kapatıp, ölüyü oynadığıma inanıyorum. Bir şekilde yaşamak için “YAPAMAM” a programlandım (Eğer yapamazsınız, yapmadığınızda sizi kim suçlayabilir? Tüm çocukluk hayatta kalma süreci, potansiyel küçük düşme sürecini atlatıp hayatta kalmakla ilgilidir.). Bu yüzden, anılarımda gizli kalmış olan bir iradeyi değil, güvenebileceğim taze bir irade geliştirmeye ihtiyacım vardı.

Danışmanım Steve ve ben içimdeki o boşluk üzerine çalıştık. O harika bir koç. Kısa süre sonra o boşluğun benim irade-mi kapsamak için yaratıldığını ama bunu yapmadığını görebiliyorduk. O boşluğun kendisi olmasına izin verdikçe, boşluk daha çok ışık ve sıcaklıkla dolmaya başladı. “İrade”nin baştan beri hep orada, benim kullanmam için bulunduğu görmeye başladım. Her zaman orada boşluğun yanında, davet edilmeyi bekliyor, seçim seviyesinde yaşıyordu. Böylece tek yapmam gereken şey onu seçmekti. Ya da seçmemek. Çok basitti ama çok basit olduğu için, tüm hayatım boyunca onu gözden kaçırmıştım.

Steve bana aydınlanmamı pekiştirmek için fiziksel bir şey yapmak isteyip istemediğimi ve hemen arkasından bana gençliğimin çılgın partilerinde hiçbir havuza fırlatılıp fırlatmadığımı sordu.

“Evet,” dedim.

“Ama ayık mıydın?”

“Muhtemelen hayır.”

“Dışardaki havuz başına gitmek ister misin?”

“Tabii,” dedim.

Kısa süre sonra, Steve'in evindeki çok soğuk bir havuzun başında onunla duruyordum. Bana tekrar içimdeki eksikliğin, derinlerdeki bir yerde bulunan, yapmayı seçtiğim herhangi bir şeyi yapacak gücüm ve iradem olduğuna dair bir kesinlik olduğunu tekrarladı.

Steve “‘Yapamam’ diyen bir iç programın var,” dedi. “Herhangi bir mücadele karşısında, bu kelimeler içindeki o boşluktan geliyor. Onları seçerek, yapabilirim kelimeleriyle değiştireceğiz. Çünkü gerçekten yapabileceğini biliyorsun.”

Bana cebimden cüzdanımı ve diğer eşyalarımı sonra da ayakkabılarımı çıkartmamı söyledi. Ardından beni yakaladı, omuzlarına kaldırdı ve havuzun derin kısmına gömmeye hazırlandı. Onu durdurdum. Ona suya yavaş yavaş mı girsek diye sordum. Sığ taraftaki merdivenlerden insek? Böylece fazla bir şok olmazdı. Bunu der demez, ne yaptığımı fark ettim. İşte ordaydı! ‘Yapamam’ dile gelmişti. Steve de bunu gördü.

“Hayır,” dedi. “Bunu yapabilirsin.”

Bunu yapmayı seçtiğimi göstermek için ona başımı salladım. Yapabilirimi seçmiştim.

Beni derin uca fırlattı. Sonra o da arkamdan atladı! Su soğuktu. Çok soğuktu. Aynı zamanda çok da özgürleştirici.

O andan itibaren kendimi farklı hissettim. Seçim yapmaya karşı daha önce hiç hissetmediğim bir bağlılık geliştirdim. Pratik olsun diye, yapabilirim kelimesini, o boşluğu tekrar tekrar doldurmak için söylemeye devam ettim.

Sonra Steve'e yaptığım o ziyaretten üç gün sonra bir sabah, bu gücü –yapabilirimin gücünü– eylem halinde görmeye karar verdim. Kendime ve (başkalarına) arka bahçeden alıp ön kaldırıma taşıyacağımı söylediğim, ağaç dallarıyla dolu 30 ağır torba vardı. Arizona sıcaklığında, taşınacak büyük, gevşek, iğrenç, kolayca yırtılabilen pis torbalar ve onların içinde kes-

kin, sert, dikenli çubuklar. Bu yüzden bu görevi yapmaya başladığımda kendimi gözledim. Düşünce ve duygularıma sanki başka birini bir filmde seyrediyormuş gibi sahit oldum. Kendimi, şimdilik sadece birkaç torba taşımaya karar verirken gördüm. Aşama aşama. Torbalar ağırdı ve arkadan öne taşımak zordu o yüzden sadece birkaç tane götürmeye karar verdim. O yüzden ilk önce iki torba, sonra dört torba götürdüm. Sonra aklımın ve vücudumun ne dediğini dikkate almaya karar verdim, bana “Şimdilik bu kadarı yeter,” diyorlardı. O anda Steve Hardison’ın “Vücudum koşarken 10 kere vazgeçmek istiyor. Vazgeçmek istiyor! Ama ben vazgeçmiyorum!” deyişini düşündüm. Böylece “Tamam, vücudum vazgeçmek istiyor. Vücudum vazgeçmek istiyor ve hislerim de buna katılıyor,” dedim kendi kendime. Ama bu fenomeni gözleyen bir şey vardı. Gözleyen kimdi? Gözleyen her kimse “Tamam, çocuklar vazgeçmek istiyorsunuz ama yine de devam edin. Sadece devam edin. Yapabilirsiniz” derse?

Böylece kendime bunu söyleyip devam ettim. Bir torba daha aldım ve sonra bir tane daha. Kısa süre sonra, kendimi insani duygulardan arınmış mutlu bir hayvan gibi hissediyordum. Sonra vücut, zihin (ve hislerin) tekrar vazgeçmek istediğini yakaladım ve tekrar “Bak! Vücut-zihin yine vazgeçmek istiyor ama önemli değil, sadece devam et,” dedim.

Kısa süre sonra, vazgeçme isteği -hissi- tamamen ortadan kalktı. Ve iş bitti. İş bittiğinde, durdum ve çöpçülerin alması için ön kaldırımda düzenli bir sırada yığılmış dev ağır torba yığınının hayranlıkla baktım. Muhteşem.

Size şu anda tanımladığım şeyle alaka kuramayabilirsiniz. Çünkü hepimizin boşlukları farklıdır. Bazı insanlar kendi iradelerini ve güçlerini harekete geçiren “Yapabilirim” düğmesine kolaylıkla erişebilir. Özellikle bahçe işi gibi basit bir iş için.

Bahçe torbaları bazı insanlar için hiçbir mana taşımazdır! Hiçbir başarı değildir. Ama benim için çok şey ifade ediyordu. Çünkü genelde bu işleri, hep “En az ne kadar işle kurtulabilirim” temeli üzerine kurardım. Minimum çaba. Günde iki torba. Bu yeterli, değil mi? Yapamayacağımı düşünürsem, bu aslında o kadar da kötü değil, öyle değil mi?

Diğerleri ne düşünecek? Ne bekliyorlar? Bunu değerlendir ve en azını yap. Sistem bu. Bu şekilde çok şey yaptığıma inanabilirsiniz. Çok fazla şey başardım. Çok fazla yazdım, koçluk yaptım, eğitim verdim ve çok şey gerçekleştirdiğim günler oldu. İnsanlar beni “Üretken” olarak çağırıyordu. Ama her zaman bir problem vardı. İşimi her zaman, bana dışardan baskı uygulayan şeyi temel alarak yapıyordum. Yayınevi bu kitabı ne zaman istiyor? 30 gün daha ek süre alabilir miyim? Eğer iradeyi rafa kaldırırsanız, o kadar derine gider ki, evrenin diğer tarafından bozulmuş olarak “başka bir kişi” şeklinde çıkar. Sonra “diğeri” olarak size emretmeye başlar.

Böylece eğer vergi dairesi bir ödeme isterse, çılgınca eyleme girişirim. Eğer bazı faturaların ödenmesi gerekirse, enerjiyi arttırırım. Eğer bir aile üyesi incinmişse ya da kendini ihmal edilmiş hissederse, oradayım, kayıp zamanı örtmeye çalışırım.

Telafi etmeyi abartmak dış dünyadan gelen baskının üzerine kurulmuştur. İradenin bozulmuş halidir. Kendini saf, mutlu, dış baskıya ve diğer insanların hikâyesine bağlı olmadan ifade etmek ve göstermek isteyen ruhun güzelliğinin bozulmasıdır.

18. Bölüm

Başarı ve Başarısızlık Bedeni Yavaşlatır

“Başarısızlık gibi başarı yoktur,
ve başarısızlık kesinlikle başarı değildir.”

– Bob Dylan

Texas Tech Futbol koçu Mike Leach, “Başarı ve başarısızlık yavaşlatılmadığı sürece oyuncuları yavaşlatır,” diyor.

Başarısızlık ve başarı tarafsız olaylar hakkındaki dış ve sizi yavaşlatan zincirleri besleyen hikâyelerdir (Tabii siz kendinizi yavaşlamamak için ikna etmediğiniz sürece). Başarısızlık adındaki hikâye, bir kere içine girip, etrafında yuvarlandığınız mı, sizi aşağıya çekebilir. Cesaretinizi kaybedersiniz. Kısa süre sonra kendinizi bir kaybeden olarak görmeye bile başlayabilirsiniz.

Başarı hikâyesi sizi cesaretlendirir! Ama kısa süre sonra övünmeye başlar ve kırılğan olabilirsiniz. Oyunu devamlı öğ-

renmeye devam etme, beceriyi ilerletme ve iradeyi ateşleme ihtiyacınızı görmezden gelebilirsiniz. Başarı hikâyesi size, çoktan bir yerlere vardığınızı düşündürür.

Elvis'in de "bir yerlere vardığını" hatırlayın. Hiçbir pop şarkıcısı daha başarılı olmamıştı. Bu hikâyeyle özdeşleşmesi onu saf kas ve ateşten, soğuk, soluk şişman, 42 yaşında banyo zemininde yatan bir cesede çevirdi. "Bir yerlere varma" hikâyesi bunu yaptı.

Bir yerlere varmaktan söz etmişken, F. Scott Fitzgerald, 1920'de başarının ta kendisiydi. Güzel Zelda ile yeni evlenmişti, "This Side of Paradise" yeni yayınlanmıştı. Onunkisi romanlarda olabilecek bir hayattı ve bunu biliyordu. O zaman, "leylak ve pembe bir gökyüzü altında upuzun binaların arasında bir takside bir öğleden sonrası ilerlerken, ağlamaya başladım, çünkü istediğim her şeye sahiptim ve bir daha asla bu kadar mutlu olamayacağımı biliyordum," diye yazmıştı.

Birçok başarı hikâyesi böyle anlarla, kahraman tamamıyla yanılısma olan pembe bir gökyüzü altında aniden üzgün bir ruh hali içinde ilerlerken son bulur. Çünkü tüm iyi hikâyelerin bir sonu vardır. Hikâyelerin problemi budur.

Fitzgerald, ileriye görmesi yüzünden panikledi ve kısa süre sonra paniğini daha büyük zevklerle kapatmaya çalıştı. Hayatı alkol alışkanlığından ve kötü Hollywood senaryoları yazmaktan ibaret oldu. Büyük yazar 44 yaşında vücudu ve yeteneğini tamamen tüketerek öldü.

Matt Furey'den bir e-mail aldığım zaman onun ve Elvis'in bedenini düşündüm. Matt bir üniversite ulusal güreş (NCAA 2, 1985) ve Dünya Kung Fu Shuai -Chiao-şampiyonu (Pekin, 1997). Matt doğrudan konuya geçmeyi sever. E-mailde "Merhaba Steve. Fiziksel bedenini egzersizle ne kadar fetheder-

sen, hayatındaki herhangi bir şeyi de fethetmen o kadar kolaylaşır,” diyordu.

Matt’ten gelen e-mailden başımı kaldırdım ve bir an düşündüm. Hayatımın büyük bir çoğunluğunda, insanın içindeki şeytanı yenmenin psikolojik ve ruhsal bir iş olduğunu düşünmüştüm. Fiziksel egzersiz? Bunun konuyla ne alakası vardı? E-maile tekrar baktım ve okumaya devam ettim.

Matt “Bunun bir sebebi de var,” demişti. “Her şeyi zihin, beden ve benzeri bölümlere ayırma eğiliminde olmamıza rağmen, ya eğer -ve bu çok önemli bir soru- hepsi birse? Ben öyle olduklarını öneriyorum ve bu düşüncemde yalnız değilim. Aslında, bu düşünce binlerce yıl geriye gidiyor. Bedeni eğitirsen, aynı anda zihni de eğitirsin.”

Aklımın ve duygularımın söylediklerine rağmen, bedenim o ağır torbaları taşıdığı zaman olan bu değil miydi? Aklım, bedenimin zaten eylemde olduğunu görerek sonunda vazgeçmemiş miydi? Bedenin o işi nasıl olsa yapacağını görerek?...

Beden tuhaf bir şey değil mi? Amerika’da, vücutla kafayı bozduğumuz söyleniyor. Tüm o diyet kitapları, egzersiz programları; aktrisler ve gençler arasındaki o estetik ameliyatlar ve anoreksiya da bunun kanıtları. Ama bu doğru mu? Bedenlerimizi görmezden geldiğimizde eşit derecede doğru olabilir. Onları, zihnimizden ayrı şeylermiş gibi davranarak ihmal ediyoruz. Onları zihin ve ruh seviyesine getirmiyoruz. Onları kola ve cipslerle dolduruyoruz çünkü onları havaalanlarına atıp, tüm o 150 kiloluk cüssenin uçak koltuğuna sığıp sığmayacağını düşünürken, bedenlerimizi hiç de önemsemiyoruz.

Matt Furey “Egzersizizin amacı düşüncelerinizin, hislerinizin, nasıl görüldüğünüz, hareket ettiğiniz ve gerildiğinizin farkındalığını arttırmaktır. Konuştuklarımı takip edenler, egzer-

siz yoluyla korkuyu yok edip uzaklaştırabildiğimizi biliyorlar, depresyon ve diğer negatiflik kaynaklarını da...”

Matt’ın e-mailini okumaya ara vererek kalkıp uzun bir yürüyüş yaptım. Yürüyüşüm sırasında, o bedeni şereflendiren noktada harekete geçebileceğim ya da sadece diğer insanlara tepki vermeye devam edebileceğimi fark ettim. Üstelik tepki verdiğim sadece diğer insanlar da değil. Onların benden ne istediklerine dair yarattıkları hikâyeler. Özlerinde hiçbir şeye ihtiyaçları yok, ama hikâyelerinin var çünkü hikâyeleri asla yeterli değil. Her zaman muhtaç durumda olan şey ise, olduklarını düşündükleri kişilerin hikâyesi. Tüm kişisel hikâyeler derin bir şekilde yardıma muhtaç durumdadır, bu hikâyeler kendilerini metheden türden olsa bile.

Eğer insanlar gerçekten kim olduklarına bağlı olsalardı, o zaman hiçbir şeye ihtiyaçları olmazdı. Övünmeye ihtiyaçları olmazdı. Böyle bir güvensizlik olmazdı.

İnsanlara koçluk hizmeti verdiğim zaman, onları gerçekte oldukları kişiyle, içlerindeki saf ve neşeli eylem kaynağıyla bağlantıya geçirmek benim işimdir. İçlerindeki güç kaynağını kullanmalarını sağlayarak...

Havuzun soğuk sularına daldığımda, sanırım kendi koçum ve ben, benim hikâyemin (yani bedenim ve zihnimin istediği şeyin) altına dalmaya çalışıyorduk. Dışsal her şeyin altına dalma ve o ‘yapabilirim’ düğmesine ulaşp, onu çalıştırma...

Haftalar ve aylar geçtikçe, o kaynak arada sırada çalıştırıldı ve sonra kayboldu! Banyo duvarıma ‘YAPABİLİRİM’ yazan tabelalar koydum ama bir süre sonra seyahatler, son yetiştirme tarihleri ve hayat hakkındaki hikâyelerimle kendimi yenilgiye uğratılmış hissederek, gerçekten bu işaretlerin ne manaya geldiğini hatırlamamaya başladım. Duvarımdaki kelimeyi (YAPABİLİRİM!) okuyordum ama artık sık bir onaylama gibi görünüyordu.

Ama şimdi, bu sabah, bu kelimenin gerçekten ne dediğini anlamış olarak uyandım. (Teşekkürler Matt). Bedeninizi gözleyin anlamına geliyor. Gözleyin. Vazgeçmek isteyen bedeni, kaçmak isteyen zihni ve dış bir etken tarafından tehdit edilene kadar beklemek isteyen o kişilik sistemini gözleyin. Beklemekte kötü ve sahte bir rahatlık vardır. Sanki bekleme pozisyonunda saklanabilir ve dinlenebilirmişiz gibi gelir. Bir sonraki tehdit dalgasından biraz rahatlama kazanırsınız. Onlar geliyor olacaklar. Ruh halimiz askerlik oyunu oynayan küçük bir çocuğunkine benzer. Bekle! Sessiz ol. Tepenin oradalar! Geliyorlar!

Bu yüzden çocukluk mesajınız, onlar (yani diğer insanların ihtiyaçları) için hazır olmanız ve onlara cevap vermenizdir. Tüm o dışardaki insanlar için! Çünkü onlar geliyorlar. İçinizdeki hiçbir şey geliştirilmeye, beslenmeye ya da güvenilmeye layık değil. Hayat aslında diğerlerini manipüle etmek hakkında. Bir korku filmi. Diğerleri!

Yakınlarda, büyük bir salonda, oyununa şöyle başlayan ve büyük kahkahalar toplayan bir komedyen seyrettim: “Dayanamadığım insanlar kim, kimlerden gerçekten nefret ediyorum biliyor musunuz? (Uzun bir duraklama). Diğerleri!”

Büyük Amerikan filozofu Ralph Waldo Emerson “Diğerleri için yaşamak kolaydır; herkes bunu yapar. Sizi kendiniz için yaşamaya davet ediyorum,” demişti.

Ne yani? Başkalarına hizmet etmeyelim mi?

Ama o “Bashkalarına hizmet etme” demedi. O sadece başkaları için yaşamayın dedi. Onlara böyle daha çok hizmet edebilirsiniz, özellikle şu andaki mutluluğunuz sizin olmasını istediğiniz noktada değilse. Sadece onlar için yaşamayın. Kendiniz için yaşayın! Tıpkı İsa’nın emrettiği gibi içinizdeki kralığa girin. Sadece bu diğerlerine, onları sonsuza kadar memnun etmeye çalışmanızdan daha çok hizmet verecektir.

Matt Furey “Eğer bedeninizi ele geçirme cesaretiniz varsa, o zaman hayatın seçeceğiniz herhangi bir bölümünü de ele geçirme cesaretiniz vardır,” dedi. “Bunun tersi olarak, vücutlarını ele geçirmeyi seçmeyenler - ve ironik olarak bedeninizi, onunla uzlaşarak ele geçirirsiniz - başka hiçbir şeyi ele geçiremezler. Evet, kendi sözünüzün geçmesinden kaynaklanan bir yücelik ve güç vardır.”

Benim tüm hayat hikâyem - birçok yıl boyunca - benim buna muktedir olmadığım. Kendi sözümün geçmesine muktedir olmak uçabilmeye muktedir olmak kadar uzak bir düştü. Şimdi artık birinin sözünün geçmesi için bir sürü karışık psikolojik işe gerek olmadığını biliyorum. Sadece bedeninizi kıpırdatmaya başlamalısınız.

19. Bölüm

Bir Hikâye Yıkılıyor

“Atlayın, altınızda bir ağ belirecektir.”

– Sally Hogshead

Uzun seneler önce, Arizona’daki Motorola Üniversitesi’nde ders vermekten çok mutluydum, çünkü şirketin gücü ve şöhreti büyüktü ve oradaki işim sonsuza kadar sürecekmiş gibi görünüyordu.

Sonra Motorola, etrafında piranalar gibi yüzen bazı daha küçük, daha yaratıcı, daha enerjik şirketler tarafından birkaç basamak aşağıya indirildi. Bu şirketlerden bir tanesi gerçekten garipti. Adı Nokia’ydı ve Japonya’dan ya da Silikon Vadisi’nden değildi, Finlandiya’dandı! Finlandiya? Yüksek teknoloji girişimleri soğuk ve yalnız Finlandiya’dan mı geliyordu?

Evet, Finlandiya Nokia’yı doğurmuştu ve Nokia, durmak bilmeyen cep telefonu icatları ve girişimleriyle Motorola’yı parçalara ayırdı. Sosyal Analizci Michael Lewis “Finliler bir

gecede, çok fazla içip sonra kendilerini öldüren insanlar olarak tanınmaktan, gezegendeki en gelişmiş iletişim endüstrisini kuran dahiler olarak tanınmaya geçiş yaptılar,” diye yazdı.

Motorola yıkıldı. Üniversiteleri yıkıldı. Ümitsiz zamanlarda, bir maliyet azaltma hareketi içinde tamamen gözden çıkarıldı. Ben de yıkıldım! Artık Motorola’da daha fazla eğitimlik yoktu. Bir kez daha şahsi ve profesyonel açıdan yeniden yaratma arayışına girdim. O zaman bu olay çok canımı yakmıştı ama birçok can yakıcı olayda olduğu gibi, bir kez perspektifimi yeniden kazanınca çok büyük bir şeye dönüştü. Lance Amstrong’un onu ölüme yaklaştıran kanser deneyimi ve onun yıkıcı tedavisi için “Hayatımı kansere borçluyum,” demesi gibi. (Birçok insanın kanser hakkındaki hikâyesi bundan biraz farklıdır. Bir arkadaştan gelen yeni bir e-mailde “Sanki 60 yaşında olmak yeterince kötü değilmiş gibi, dün de ilerlemiş derecede kanser olduğumu öğrendim” yazıyordu.)

Oldukça ilginç bir kitap olan “Leverage’in yazarı, arkadaşım Darby Checketts çok yakın bir zamanda, kanser yüzünden ölümle yüzleşti ve tüm o güç ve acılı tedavilerden geçti. Bir süre önce evinde otururken bana ölüm meleği tarafından ziyaret edildiğini anlattı. Gerçekten bu ziyareti yaşamıştı!

“Ölüm Meleği’nin mesajı ölümün yakın ya da korkutucu olduğu değildi,” dedi. “Mesaj şuydu: Zamanını harcama. Eninde sonunda öleceksin, ama ölüm o kadar da korkutucu değil. Korkutucu olan yaşamını harcaman.”

Motorola, hayattaki asılışını böyle kaybeden bir şirketti. Eski bir hikâyeye bağlılığı ile yanlış yola sürüklenerek başboş kaldı: Kralların ilahi güç kazanma hakkı. Uluslararası cep telefonu devi Motorola’nın başındaki kişi tek bir nedenle işin başındaydı: Kurucunun torunuydu, Sir Chris Galvin. Chris

dedesi ve babasından sonra şirketin başkanı olmuştu ve artık genlerine de kazınmış ‘yerine geçme’ hikâyesine sahipti.

Çocuk kral kalesinin derinliklerindeydi ama köylüler de kapılara dayanmıştı. Finlandiya’dan Nokia’nın internet uyumlu cep telefonlarında yeni girişimler yaratmaları garipti ve onların en büyük avantajları hikâyelerinin olmamasıydı. Onlar bu işte yeniydi, böylece hiçbir eski geleneksel fikre bağlı kalmak zorunda olmadılar.

Sonra yönlerini nasıl belirlediler? Yaşlı adamlara gideceklerine, çocuklara yöneldiler. Genç insanların modern teknolojiye yaşlı, hikâye bağımlısı, merak engelli ve korkak yaşlı güç simsarlarından daha çabuk yöneldiğini baştan kabullenerek, Finlandiya gençlerini incelediler. Yeni Nokia teknolojisini genç insanların ve daha genç insanların eline vermeye ve onların ürünler hakkındaki tepkisini böyle toplamaya devam ettiler.

Bu sırada, Motorola’da kalan, Chicago’nun en saygın işadamları kulüplerinde Ernie Banks’in beyzbol oynamasını seyretmiş olabilecek kadar yaşlı erkekler, taşları örümcek ağlarıyla kaplanmış satranç tahtasında bir sonraki hamlelerini düşünüyordu.

Nokia araştırma ürünlerini genç insanlarına dağıtmaya ve sonra da hızla geri bildirimleri kaydederken dünya pazarına sundukları şey pazara fırtına gibi girdi. Bu sırada, Motorola kan kaybetmeye devam ediyordu.

Michael Lewis, teknolojinin geleceği hakkındaki büyüleyici kitabı “Next” de, özellikle Nokia’nın Motorola’yı alt edişinde çocukların, yetişkinler üzerinde teknolojik avantaja sahip olmaktan hoşlandığı sonucuna vardı. Bu avantajın kaynağı nedir? Onlar daha kim olduklarına karar vermemişlerdir.

Daha kim olduklarına karar vermemişlerdir.

Lewis “Belirli bir kimliğe büyük miktarda psikolojik sermaye yatırmamışlardır,” diyor. “Eski kimliklerini, yenisi için çöpe atmaya razı olan insanları ödüllendiren bir teknoloji geldiğinde –ve bunu sadece internet yapmıyor; biyoteknoloji de birçok kendini değiştirme olasılıkları sunuyor– eski kişiliklerine çok fazla yatırım yapmayan insanların bir avantajı var.”

Genç insanlar eski kişiliklerini yenisiyle değiştirmeye heveslidir. Nokia kazandı çünkü onlar, genç bir aklın ne kadar taze ve dizginlenmemiş olduğunu anlamışlardı. Genç bir akli aşağı çekecek bir hikâye yoktu.

Eğer zincirlerini bu şekilde kırmak isteyen daha yaşlı insanlar varsa, bu sık sık ölümün eşiğinde olmalarındandır! Ölüme yakın deneyimler bu kadar garip ve paradoksaldır. Ve öğreticidir. Çünkü ölüm karşısında tüm eski hikâyeleriniz uçup gidebilir. Sonra en kötü şey ve en iyi şey gözünüze aynı görünmeye başlar. Bu uyanmak için birer fırsattırlar. Ölümcül hastalık en kötü şeydir, ama buna rağmen birçok insan için de en iyi şeydir; çünkü onlara hikâyelerini fırlatıp atma şansı vermiştir. Geminin kenarına gidip, hikâyeyi denize atma fırsatı... Bunu yapınca nasıl da özgürleştiler. Ne kadar yaratıcı oldular. Nokia’ya cep telefonlarında neyin yer almasının “cool” olacağını anlatan çocuklar kadar yaratıcı.

Gerard Barber, Memorial Sloan Kettering Kanser Merkezi’nde bir klinik epidemiyolojist ve araştırmacıyken, ölümcül hastalığa yakalanmış bir kadını muayene ederken kadın aniden onun laboratuvar önlüğünü yakaladı. Barber onun “düşündüğünden çok çok daha güçlü bir kavrayışı” olduğunu ve kadının ona “hayatının ‘her enfes saniyesini’ yaşamasını emrettiğini” söyledi.

Hayat bu kadar zorken, nasıl yaşarız peki?

Zor hayatımız hakkındaki içhikâyemizin fabrikasyon oldu-

ğunu fark ederek başlayabiliriz. Çünkü bizim hikâyemiz uydurmadır. Sadece bir hikâyedir. Kendi hakkımızda söylediğimiz şeydir. Birisi bize kim olduğumuzu sorduğunda kendimizi savunmak adına söylediğimiz şeydir. Ama gerçekte kim olduğumuzun hikâyeye ihtiyacı yoktur; çünkü kişiliğimiz çok canlı, çok uyanık ve oyunun içindedir. Yaşamak ve sevmekle, gülmek ve şarkı söylemekle, hayatla dansetmekle çok meşguldür.

En mutlu olduğunuz zaman, sizin hakkınızda da böyle düşünülebilir. Diğerleri! Kahkahalarınız ve gözyaşlarınız birçok insanı uzaklaştırabilir. Sizin çılgın olduğunuzu düşünebilirler. Tıpkı Nietzsche'nin dediği gibi: "Dans edenlerin, müziği duyamayanlar tarafından deli olduğu düşünülmüştü."

20. Bölüm

Hikâyeniz Nasıl Sona Eriyor?

“Artık sona geldik, güzel arkadaşım...”

– Jim Morrison

Hikâyeniz sizi serbest bırakmaz. Basitçe sona erer. Öyleyse neden onu anlatmayı kesip, diğerlerinin sizi yakalamasına izin vermiyorsunuz. Bırakın diğerleri hikâyenizi anlatsın.

Gandhi övünmek ya da hikâyesini anlatmak zorunda bile kalmadı. Etrafta gezinip “Bakın ne yaptım! Bakın ne başardım! 60 gün boyunca oruç tuttum, İngilizleri Hindistan’dan attım ve sonra yarım sezon boyunca, Kansas City için atış yaptım,” demedi.

Gandhi basitçe yola, bir insan yolculuğuna çıkmıştı ve durmadan ilerliyordu. Gandhi ile röportaj yapmak için, o hızlı adımlarını sürdürüp, Hindistan’ı boydan boya yürürken, kendi takdire değer enerji ve basitliğiyle insanların şiddet eylemi olmadan özgürleştirirken, onun yanında nefes nefese yürümeleri ve onunla konuşmaları gerekiyordu.

Bunu herkes yapabilir. Hayatınızın Gandhi'ninkine benzermesi için bir ulusal kriz gerekmez. Herkes yapabilir.

Herkes. Her zaman. Her yerde.

Bazen kendilerini Ghandi'nin zıttı olarak gören, başarılı insanın zıttı olarak gören müşterilerle çalışırım – Onlara karşı hayatın şimdiden iki ya da üç darbe indirdiğini düşünürler.

Bazen, “başarısız” müşterilerime “Murderball” adındaki filmi tavsiye ederim. Ölümcül bir hızla tekerlekli sandalye rugby'si oynayan, el ve ayakları olmayan kişiler hakkında hazırlanmış çok heyecanlı bir belgeseldir. Vahşi ve heyecanlı dolu bir spor. Ama filmin en güzel yanı, hayattan en azından iki darbe yemiş birçok genç adamın her şeye rağmen hayatı sevip inanç ve sevinç duygusunu yitirmemiş olmasıdır. Görülmesi gereken gerçek bir ilham kaynağıdır. Bu atletler kendileri hakkında birçok güçsüzlük belirtisi olan hikâyeleri deneyimlemek zorunda kalmışlar. “Sakat olacağım. Özürlüyüm. Artık bir hayatım yok. Garip görünüyorum ve her şey çok zor...”

Tüm bu hikâyeler, yaşadıkları kazalardan sonra, etraflarında ipekten kozalar gibi sarılmaya başlamıştır. Filmde, adamlar yükselişlerini devam ettirdikçe gözyaşları ve kahkalar birbirini izler. Onlar kurban hikâyelerini kahramanlık hikâyelerine çevirmişlerdir: özürlü kişiden, birinci sınıf atlete. Tiksindiriciden çekiciye. Çekiciden mutlu evli bir adama. Yukarı, yukarı ve daha yukarı. Hikâyeler yok oldukça daha da güçlü. Neşe ve hareketin en zirvede olduğu noktalarda hiç hikâye olmadığını görebilirsiniz.

Daha önce “Hikâyeler, yaşamak için araçlardır” diyen Kenneth Burke'ten alıntı yapmıştım. Evet doğru. Onlar araçlardır. Ama onlar siz değilsiniz. Araçlarınız siz değilsiniz.

Bununla ne demek istediğime bir örnek vereyim. İşimin çoğu satışlarını arttırmak için satış yapmaktan nefret eden in-

sanları eğitmekle ilgilidir. Benim mücadelem, onlara satışı sevmeyi öğretmek ve satışta iyi olmalarını sağlamak. Yapmaktan nefret ettiğiniz bir şeyde iyi olmak çok zordur (hatta imkânsız). Neden? Çünkü ondan nefret etme hikâyesi hep yolunuza çıkar.

Ve bu hikâye, toplumumuzun kolektif zihninin derinlerine yerleşmiştir. Arthur Miller, satıcılığın ne kadar güç, küçük düşürücü ve sizi öldürebilecek bir meslek olduğunu anlatan “Death of a Salesman”i yazmıştır. Seyretmeleri ne kadar eğlenceli olsa da –ve onları birçok kez seyrettim– Glengarry Glen Ross ve Boiler Room gibi filmler satıcılığın dünya üzerindeki cehennem, küçültücü ve aşağılayıcı olduğu hikâyesini daha da derinleştirir.

Buna bir de ‘Büyük Buhran’ tarafından ilham verilmiş ulusal tarihimize ait hikâyeleri de ekleyin –bizi büyüleyen hikâyeler. Bizi her şeyi kaybedebileceğimize ikna eden hikâyeler. Buhran sırasında, insanlar Wall Street’teki gökdelenlerden aşağıya inen tüm yol boyunca “Her şeyi kaybettim” diye düşünerek ölümlerine atladılar. Ama piyasa düzeldi. İnsanlar işe geri döndü. Her şey düzeltildi. Eninde sonunda her şey yoluna girdi. Hiçbir şey gerçekten yok olmamıştı.

Birçok insan bundan sonra paranın sadece kağıt olduğunu fark etti. Zenginliğin kendisi değil ama zenginliğin sembolüydü. Paraya âşık olmak, Alan Watts’ın dediği gibi bir metre-ye âşık olmak gibiydi. Bir ölçüm sembolünü seviyorsunuz ama aşkınız gerçek değil. Sadece bir hikâye.

Ama o korku dolu hikâye büyükannelerimiz ve ailelerimizin beyinlerinde sonsuza kadar yerleşti. Onlar o büyü- nün ağına yakalanmışlardı. Artık “Her an her şeyi kaybedebiliriz. Her şeyi kaybedebiliriz,” diye düşünüyorlardı.

O yüzden Amerika’daki herkesin bir çeşit para sorunu ol-

ması şaşırtıcı mı? O küçük endişe çipi beyinlerimize takıldı. Her şeyi kaybedebiliriz.

İnsanlara satışta iyi olmayı öğretmek bu yüzden bir mücadele. Çünkü karşılarındekilerden para istiyorlar. Onları tekrar programlamanın en iyi yolu satış, satıştan başka bir şey olarak tanımlamak. Çünkü satış kelimesi, Stephen King ve Dean Koontz'un yazdığı hikâyelerin hepsinin toplamından daha korkutucu hikâyeleri akla getiriyor.

Konuşmacı kariyerimin başlarında, konuşmaya bayılırdım ama konuşmalarımı pazarlamaktan nefret ederdim. Hikâyeme göre, konuşmada iyiydim ama satışta kötüydüm. Ama problem şuydu ki, konuşabilmek için, satış yapmak zorundaydım. Ne cendereydi! Mesleğimle nasıl da bir aşk – nefret ilişkisi yaşıyordum! Bütün gün çelişkiler içinde olmam şaşırtıcı değildi. Kendimi sıkışıp kalmış hissetmem de.

Devreye iş danışmanım, dünyanın en büyük satış ustası Steve Hardison girdi. Onun, gözlerimin önünde satış mucizeleri gerçekleştirdiğini görmüştüm. Aynı zamanda bu sürecin her dakikasına bayıldığına, sıçrayıp, ellerini çırpıtığına, sevinçle haykırdığına da tanık olmuştum (Burada da bir şeyi sevip, o işte iyi olmak bağlantısı kendini gösteriyor). Nasıl onun gibi olabilirdim? İmkânsız gibi görünüyordu.

Steve “İmkânsız değil,” dedi. “Ama satmayı kesmelisin. Satış yapmayı, satmayarak öğrenmelisin.”

Anlıyorum. Beni satacak başka birini kiralamalıyım.

“Hayır,” dedi. “Dersi kaçırдың. İstiyorsan bunu daha sonra yapabilirsin. Ama şu anda, satışta iyi olmayı satmayarak öğrenebilirsin.”

Bu bir çeşit Zen felsefesi miydi? Çünkü öyleyse, ilgilenmiyordum. Kozmik bilmeceler, başıboş zenginler için eğlenceli olabilirdi ama benim hayatımı kazanmam gerekiyordu. Ko-

nuşmacı kariyerimden vazgeçip, düzenli, güvenilir bir maaş ödeyen düzenli bir işe girme aşamasındaydım.

Steve “Neden bu kadar iyi olduğun bir şeyden vazgeçmek istiyorsun?” diye sordu.

“Bir düşünelim. Çünkü konuşmalarımı kimseye satamıyorum?”

“Evet satabilirsin.”

“Nasıl?”

“Satmayarak.”

İşte yine başlıyor. Satmayarak, satış yapmak. Hiçbir anlamı yoktu.

Sonra “Satma, sadece konuş,” dedi. “Öğle yemeğine çıkma, sadece konuş. Telefona çıkma, konuş. Yaptığın en iyi şey konuşmak, o yüzden bunu yap. Konuşarak sat. Yapmayı sevdiğin şey bu, o yüzden daha da çok onu yap. Başka ne yapmayı seviyorsun?”

“Yazmayı seviyorum.”

“Harika! O zaman yaz! Satma, yaz!”

Bunu nasıl yapacağımı bana gösterdi. Birkaç aylık pratikten sonra, bütün gün, her gün konuşuyor ve yazıyordum. Satmıyordum ama büyük satışlar yapıyordum! Böylece, dediğim gibi, biri beni konuşmacı olarak kullanmayı tartışmak için öğle yemeğine davet ettiğinde, ben de karşı bir öneride bulunurdum. “Benim hakkımdaki kararınızı nasıl yemek yediğime dayanarak mı vereceksiniz? Neden kısa kesmiyoruz? Neden en güvenilen birkaç çalışanınızı konferans odanıza yerleştirip, öğle yemeği sipariş etmiyorsunuz? Siz yemeğinizi yiyin, ben konuşayım. Kararınızı bunun üzerinden verin.”

İnsanlar buna bayıldı! Beni çok sayıda konuşma ve semi-

nerler için işe aldılar. Ben de buna bayıldım, çünkü konuşabiliyordum. Satış yapmıyordum.

Bir yerlerde konuştuğum zaman, diğer şirketlerden bazı muhtemel müşterileri, konuşmaları dinlemeleri için davet ettim. Benim satışımın kapsamı buydu: Gelin, konuşmamı dinleyin. Yazıyordum da! Eğitim tekliflerimi, kitaplarımı, şarkılarımı ve şiirlerimi ve başka yazmayı sevdiğim ne varsa, onlara harcadığım dikkat ve yaratıcılıkla yazdım. Anahtar kelime sevgiydi. Sevdiğim şeyi yaparak günlerimi dolduruyordum.

Artık satmıyordum ama satış yapıyordum. Öyle olduğunu biliyordum. Ama neden her zaman içinde yaşanacak daha büyük bir şeyler varken, “satış” olarak bilinen kısıtlı hikâyenin içinde yaşayalım ki? Ve her zaman daha büyük bir şey vardır.

Şimdi hikâyem, günlerimi konuşma ve yazmayla geçirdiğim için iş hayatımı seviyor olduğumdu.

Ev ofisime küçük bir beyaz tahta bile koymuştum. Böylece, güç bir “satış telefonu” geldiğinde, o kişiyi konferans görüşmeye alır ve beyaz tahtamın karşısına geçerek konuşurdum. Seminerlerim hakkında soru sorarlardı ve ben kollarımı sallayıp, bedenimi yaylandırıp, seminerlerin en iyi kısımlarını anlatarak cevap verirdim. Muhtemel müşteriye “Şu anda beyaz tahtamdayım,” bile derdim. “Üç kelime yazıyorum. Lütfen bu kelimeleri sizde yazın.” Tamamiyle duruma hâkimdim. Böylece satışlar çoğalmaya başladı.

Aylar geçtikçe, bu süreci geliştirdim ve kendimi bunu her yerde yapabilmek için eğittim. Anında konuşmacı kişiliğime bürünebiliyordum. Tıpkı Jekyll ve Hyde gibiydim. Bom! Konuşmacı benliğime bürünüyordum, utangaç, satıştan nefret eden zayıf kişiliğe değil. Bu benlik sahte de değildi. Aslında sahtenin tam karşıtıydı. “Satış yapmaya çalışmak” benim tamamen sahte olmama yol açmıştı. Bu daha gerçektir. Üstelik

sevdiğim şeyi her an, gece ya da gündüz yapabilirdim. Sadece düğmeyi çeviriyordum. Müşteriler de buna cevap veriyordu çünkü onlara doğru adamı bulduklarına dair garanti veriyordum. Gerçekten konuya odaklanmış bir kişiydim! Ne satın aldıklarını hissedebiliyorlardı.

Geçmişte, satışlarım kötüydü çünkü müstakbel müşterilerim aradaki boşlukları dolduramıyorlardı. Beni telefonda dinliyorlardı. Bu tereddütlü, korkak, kendini gösteremeyen, fazla mütevazı, zayıf iradeli, muhtaç, yalvaran kişiyi duyuyorlar ve beni konuşma yapmam için işe almayı hayal edemiyorlardı. Nasıl edebilirlerdi ki? Jöle gibiydim. Bu, satış hikâyesinin bir kişiye neler yapabileceğini gösterir. Dizlerim titriyordu. Ve inanın bana bunda yalnız değilim. Bana gelen kaç kişinin, yaptıkları işte iyi olduklarını ama hizmetlerini “satmaktan” nefret ettiklerini anlatamam. Şimdi onlara “Satmayın,” diyorum. “Sadece hizmetiniz neyse onu yapın. Onlar için bunu yapın. Satın alacaklardır.”

Danışman mısınız? Danışmanlığa başlayın! Şimdiden. Bedava mı? Evet! Ressam mısınız? Onlar için ufak bir şey çizin. Bir halı temizleyicisi mi? Odalarından birini temizleyin.

Benim hikâyem, konuşmacı olarak iyi olduğum ama satıcı olarak kötü olduğumdu. Bu benim hayatıma hiç de hizmet etmeyen bir hikâyeydi. Şimdi artık işler daha iyi çünkü artık bu hikâyeyi bilmiyorum.

“Bize o hikâyeyi anlat baba.”

“Artık o hikâyeyi bilmiyorum.”

Sizin hikâyeniz artık daha fazla bilinmesi gerekmeyen bir hikâye de olabilir. Akılda kalmasına gerek olmayan bir hikâye olabilir. Artık gitmesine izin vermeniz gereken bir hikâye olabilir – tıpkı Peter Pan’ın pencereden uçabilmek için yer çekiminden vazgeçmesi gibi.

Peter Pan'e güvenilir bir şekilde ithafta bulunabilir miyim? Peter Pan gerçek miydi? Ya Noel Baba? Küçük bir çocukken, birçok yetişkinin bana bu konudaki gerçeği anlatmadığını fark ettiğimde şok olduğumu ve alt üst olduğumu hatırlıyorum. Motivasyonları neydi? Bunu yıllarca merak ettim.

Ama sonra onların kendileri hakkında da gerçekçi olmadıklarını fark ettim. Bu sadece Noel babanın hikâyesiyle ilgili değildi. Aynı zamanda, mutlaka bir ana hikâye ya da ört bas etme hikâyesi ya da bir aile olarak "bu bizim anlatmaya karar verdiğimiz hikâye" dedikleri bir şeyleri olurdu. Önemli olmak ve birisi olabilmek, insanlar için önemlidir ve aynı zamanda tüm sefaletlerinin de kaynağıdır.

Sefalet ve çılgınlık. İşte size bu çılgınlığa bir örnek: "Biri olabilmek." Diğerlerinden özel ve farklı biri olabilmek için o çılgın karmaşada, başkalarını taklit ederiz. Değişik olmayı taklit ederiz! Bu ilginç bir bilmece değil mi? Lisede, kim olduğunuz hakkındaki hikâyeyi anlatmanızın en gerekli ve en acil olduğu dönemde, kopya çekmiştiniz. Birçok lise öğrencisinin Elvis ya da James Dean'i kopya etmeye çalıştığını hatırlıyorum.

Daha sonraki yıllarda, kendi çocuklarımla okullarına gidip, koridorlarda, göbekleri ve kelebek dövmelerini gösteren 100 kadar Britney Spears gördüğümü hatırlıyorum. 100 tane. Hepsi "Ben eşsizim" düğmesini taşıyan bir okul dolusu genç.

Eşsiz bir kimlik bulmak için, başkasınınkini çalışıyoruz.

Bu durum bunun nasıl bir oyun olduğunu hemen ele vermeli.

Çalacak kimlik bulmak zor değil. Çünkü eğlence zenginliğinin ortasında yaşıyoruz. Artık sokakta bile eğlendirilmeden yürümemiz çok zor, kulaklıklarımız son moda müziklerle ve Chris Rock kayıtlarıyla dolu. Gece arabanızı kullanırken ön-

deki cipte çocuklar tarafından seyredilen filmin hayal meyal görüntülerini görüyorsunuz. Her zaman bağlıyız. Tek bir an bile kaybetmiyoruz. Sıkıntı yasak. Sessizlik yasak. Biri olmayız!

Ama mükemmelleştirilecek ve sonra da yapışılacak eşsiz bir hikâye bulmak gün geçtikçe zorlaşıyor. Bir süre sonra tıpkı biraz evvel MTV’de gördüğünüz adam gibi konuşmaya başlıyorsunuz. Aynı el hareketleri, aynı kıyafetler, her şey aynı.

Her insanın, kendi önemini yaratmak zorunda kalmadan, zaten önemli olduğunu hatırlamasını istiyorum. Her insan... Her an. Önemsiz anlar olmadığını hatırlamak istiyorum. Kanser araştırmacısının yakasına yapışıp “Hayatını her güzel anıyla yaşa” diyen kadın bunu bana söylüyordu.

Yalnızca hikâyelerimiz böyle hissetmemizin önüne geçiyor. Yalnızca kelimelerimiz.

Hikâyeler kelimelerle anlatılır ve kelimelerin kimyası vardır. Eğer bugünkü hikâyem benim “sadece hayatımı kazanmaya çalışıyor” olduğumsa, tüm beyin ve vücut kimyam azalır ve hayal kırıklığına uğrar. Ama ya eğer kelimeleri değiştirir ve “hayatımı kazanmaya çalışıyorum” yerine “hayat yaratıyorum” cümlesini kullanırsam? Yeni kimya. Yeni, daha iyi hisler. İnsanlarla daha iyi konuşmalar. Heyecan. Kimya yoluyla daha iyi bir hayat.

Bir çiçeğin ne olduğu hakkında hikâyesi yoktur. Sadece büyür ve kendini gösterir. O yüzden, sizin hikâyenize baktığımda, onu korumakta ne kadar zorlandığınızı görüyorum. Bunun farkındayım. Ben de böyle hissediyorum çünkü kendi hikâyemi korumak için ben de kalbime çok büyük bir yük yükledim.

Joseph diye çağıracağım bir genç adam yakın bir zaman önce bana, şirketindeki kıdemli yöneticileri hakkındaki kız-

gınlığını ve onların aldıkları kötü kararlardan ve yaşadığı sıkıntılarının ardından geçirdiği kalp krizinden bahsetti.

Bir süre sonra Joseph'in kendine bir çizgi roman hayatı yarattığını görebiliyordum. Kıdemli yöneticileri şirketi yakınlardaki bir şehirden yönetiyordu. Onları genellikle video konferans konuşmalarıyla görüyordu, ama onlar Joseph için çizgi roman kötü adamlarıydılar ve diğer şehir de kolaylıkla, farklı, şeytanca planlar kurulan bir gezegen olabilirdi. Ona işkence çekirmek için plan kuruyorlardı. Onlar uzaylıydı – onun gibi insan değildiler.

Böylece, aklını yok etmek için plan kuran 'insan şeklindeki insan olmayan kişilerle' ilgili harika bir bilimkurgu hikâye yaratmıştı.

Kendisi bu hikâyenin kahramanıydı (Tüm kurbanlar gibi – onlar klasik mitolojik kahramanlardır – çünkü eğer başkası tarafından kurbanlaştırılıyorlarsa, o zaman, kim kötü ve kim iyi? Masallarınızı okuyun ve anlayacaksınız. Kurban iyi karakterdir.). O yüzden bir kurban olmak, bir kahraman olmak için yanlış yolda sarfedilen bir çabadır. Üstelik asla işe yaramaz. Üstelik kalbinizi kırar.

Hayattaki gerçek kahraman, güçlü bir kalple yolculuğuna başlar. Gerçek kahraman, erken bir dönemde kurban olmuş olabilir ama onun için şu andaki yolculuk her şeydir. Bu yolculuktaki heyecan ve eylem her şeydir.

Ama Joseph ve onun çizgi roman perspektifi, gerçekten kalbine saldıracak bir hikâye yaratmıştı. Üstelik o kadar iyi bir insandı ki, ona gevşemeyi öğretmek istedim. Ona korkacak bir şey olmadığını göstermek istedim. Ona düşmanlarının düşman olmadıklarını işaret etmek istedim. Ona bu kıdemli yöneticilerin içindeki insanlığı –korkular ve gözyaşları– göstermek istedim ki böylece rahatlasın ve onun peşinde olmadıklarını fark etsin.

Seni strese sokan onların yaptıkları değil Joseph, onların ne yaptığına dair senin yorumların. Bir yorum nedir biliyor musun? Birleşmiş Milletlerdeki yorumcuları duydun mu? Hepimiz yorumcuyuz. Bütün gün yorumluyoruz. İnsanlar bir şeyler yapar ve biz etkilenmeyiz. Ta ki olanları yorumlayana kadar, bu da kendi hakkımızda bir hikâye anlatana kadar demek. Bizi inciten hikâye.

Hayattaki gerçek başarı, hikâyenin ötesinde yatar. Muhteşem başarılarla imza atmış Walter Chrysler ilk başta başarının gerçek sırrının coşku olduğunu düşündüğünü söylemişti. Ama sonra bunun hakkında düşündü ve bu sırrın coşkudan çok heyecan olduğuna karar verdi.

Yaptıkları şey hakkında heyecanlanan insanlar harika şeyler yaşar: Çıktıkları yeni insan hakkında heyecanlandıklarında... İşte, üzerinde çalıştıkları yeni proje hakkında çalıştıklarında... Yeni rejimlerinin nasıl işe yaradığı hakkında heyecanlandıklarında... Eğer heyecanlı olmaya devam ederlerse, o zaman bu eylemler de başarılı olur.

Neden peki? Neden bitkin, sıkkin, yorgunken başarılı olamıyoruz? Bu hayatı daha kolaylaştırırdı öyle değil mi? Belki öyledir, ama evren bu şekilde işlemiyor. Evren enerjiyle çalışıyor.

O yüzden buradaki gerçek belirleyici faktör ne kadar enerji yarattığımız? Kendi iç heyecanımıza ne kadar çok ulaşabiliyoruz? Üzerinde ne kadar kontrolümüz var? Birçok insan hiç kontrolleri olmadığını düşünür.

Çocukken sahip olduğunuz plastik direksiyonunuz var mıydı? Ben küçük bir çocukken, ailem, arabanın benim oturduğum tarafına plastikten oyuncak bir direksiyon koymuşlardı ki, böylece araba kullandığımı düşüneyim.

"Bakın! Steve araba kullanıyor!" derlerdi parlak ve oyuncu seslerle.

Ama ben araba kullanmadığımı biliyordum. Yalnızca 3 yaşında olmama rağmen, plastik oyuncak direksiyonumla arabayı kontrol etmediğimi biliyordum. Bunu anlamak için çok da zeki olmaya gerek yok.

Ama bugün hayatımızı plastik direksiyonlarla, hiçbir şeyi ve en çok da heyecanımızı kontrol etmediğimizi düşünerek yaşıyoruz. Başkalarının bizim heyecanımızı kontrol ettiğini düşünüyoruz. (Babam, yanımda otururken, arabayı gerçekten kullanıyordu.)

Dünya olayları, şirketimiz, ortağımız, şansımız, dış şartlarımız ve birçok diğer dış faktörün heyecanımızı kontrol ettiğini düşünüyoruz. Böyle düşündüğümüz için de, Walter Chrysler'ın başarının gerçek sırrının heyecan olduğu düşüncesine karşılık vermekte zorlanıyoruz.

Yıllar önce Chrysler'ın sözünü okuduğumda "Herhalde haklı. Keşke ben de bir şey hakkında heyecanlanabilseydim, o zaman onda başarılı olabilirdim," diye düşünmüştüm. O zaman daha o sözün ne anlama geldiğini tam olarak anlayamamış, olaya heyecan katabileceğimi henüz fark etmemiştim. Heyecan verici bir olay için beklememe gerek yoktu. Heyecan benim kendi yarattığım düşüncelerimle ortaya çıkacaktı, başka bir dış olayla değil. Düşüncelerim heyecanımı kontrol eder. Bu da gerçekten çok heyecan verici.

Tüm bunlar beni, hayatımı hikâyeden bir şova dönüştürme konusunda heyecanlandırıyor. Shakespeare'e katılıyorum. Tüm hayatın bir sahne olduğunu ve bizim de bir rol oynadığımızı söylemişti. Bu yüzden bu hayata gelmek övünç verici: Biri size gelip diyor ki "Hey, bu sene bir oyun sahne ediyoruz ve senin de oyunda rol almanı umuyorduk."

Bunu çok isterim.

Bu kitapta daha önce geçen Alan Watts alıntısını düşünün:

“Hayat bir büyü, bir cazibe, öylesine büyüleyici bir ritmin karmaşası ve öylesine ilgi çekici bir konu ki, onun ağına, bir oyun olduğunu unutacak derecede bağlanacak şekilde düşüyoruz.”

Alan Watts’ın her şeyin büyük bir oyun olduğu savını nasıl algılıyoruz? Mesela ya terörizm? Bu bir oyun mu? Pek sayılmaz.

Ama yine de hayat, Watts’ın haklı olduğunu kanıtlamaya devam ediyor. Haklı olduğunu bilmemin bir yolu, bunu tersine işleterek kullanmam. Ben ya da birlikte çalıştığım kişiler bir eylemde “oyun elementi” olarak isimlendirdiğim şeyi ne zaman tanıtsak, üretkenlik ve sonuçlar daha iyi oluyor. Skor tutma, ödüller, oyuncular ve yarışmaları işin içine kattığımızda, sonuçlar gittikçe iyileşiyor. Her zaman... Bir oyun başlatın ve enerji seviyesini yükselterek, sonuçları iyileştirebildiğiniz görün.

Bu yüzden Watts’ın kastettiği, hayata havai ya da saygısız bir şekilde yaklaşmamız değildi. Aslında tam tersiydi. Kastettiği oyunların, o âna karşı ciddi bir hayattan daha saygılı olduğuydu. Topa vurmadan önce yeşilliği inceleyen bir golfçüye bir gözetin ve sonra topu üzerinde mükemmel hareketsiz duruşla yükselirken ona bakın –top havalandığı zaman, nasıl bir odaklanma ve ne büyük neşe yaşanıyor! Neden hayatın kendisi de böyle olamıyor?

Olabilir.

Yalnızca hikâyeniz önünüzü kesiyor. Çünkü hikâyeniz öneminizi korumaya çalışıyor. Ve bu önem her zaman diğerleri tarafından incitilmenize yol açtı. Her zaman.

Size bir örnek vereyim. Danışmanlık yaptığım Kuzey Carolina’da, bir bilgisayar firmasındaki teknik proje mühendisiyle çalışıyordum. O ve ben iş ölçümleri ve üretilen iş konu-

larında (gerçekten sevdiğim konulardır, bana neden diye sormayın) konuşmaya çalışıyorduk ve konuşmaya karısının yorumlarını sokup duruyordu. Peki, nerden çıkıyordu bu? Tabii ki onun genel, ciddi hikâyesindeki acıdan ileri geliyordu. Her gün karısının yorumlarıyla deneyimlediği incinmeleri göstermek istiyordu. O kendi önemlilik hikâyesine sahipti ve karısı buna inanmıyordu. Bu insanı incitir. Karısı onu gerçekten nasıl inciteceğini biliyordu. Onun hikâyesi iyi bir baba olmaktı. Kadın, öyle olmadığını öneren sarkastik bir yorum yapıyordu. Mühendis, hikâyesinin elinden kayıp gittiğini düşünüyor ve bu yüzden de içinde incinme ve öfke hisleri yükseliyordu. Tekrar tekrar. Ay ve ay. Yıl ve yıl.

Onu tekrar ölçümler ve üretilen iş konusuna geri getirmeye çalışarak “Neden bu komik ‘iyi, kötü eş’ hikâyesini tamamen ortadan kaldırıyorsun?” diye önerdim. “Bırak gitsin.”

Ama hikâyeyi bırakamıyordu. Tanrım, çocukluklarımızı tekrarlayıp duruyoruz. Teknik mühendisimi, şirketi konusuna döndürmeyi başarsam bile, o zaman da bana şirketteki insanların ona nasıl davrandığına karşı fazlasıyla hassas olduğunu anlatıyordu! Bu yüzden mesela birisi telefonuna cevap vermezse, inciniyordu. Tıpkı, karısı, çevresindeki insanlarla balığa gitme arzusunu anlamadığı zaman incindiği gibi. İncinmiş ve kızgındı.

Aslında, onun hikâyesini bozmaktan nefret ediyorum. Bunu gerçekten söylüyorum. Çünkü onun için o hikâyede, garip bir soğuk huzur var. Hikâyesi her adımda karısının onun hislerini incittiğini söylüyor ve orada da durmuyordu, çünkü şirketinde de ona saygı göstermeyen insanlar vardı. Ya da o öyle düşünüyordu. Ona göre onu küçük düşürüyorlardı. Ama gerçekte yaptıkları bu muydu? Eğer benim yaptığım gibi onlarla konuşursanız hayır. Onun derin incinmesi ve özel şikâyetleri karşısında şaşkın, nerdeyse şoktaydılar. Hatta bir

dereceye kadar anlamakta güçlük çekiyorlardı. Onların hikâyesi değişti. Bana “Onun için elimizden geleni yaptık,” dediler.

Bazen bir kurbanın hikâyesini elinden almaktan nefret edersiniz çünkü bu kurbanın kendi önemini koruma yöntemi midir. “Bakın bu hikâyede ne kadar haklıyım ve karım ne kadar hatalı,” demektedir. Kurban hikâyesinin kahramanıdır. Hikâyeler yaşamamız için araçlardır. Bu hikâyesinin sorunu, genel olarak sıkıcı ve üzücü bir hikâye olması. Tamam, evet, sen bu hikâyesinin kahramanısın arkadaşım, ama kim bu hikâyeyi dinlemek ister? Bir kurban olmanın gerçek sorunu budur: Hikâyenizi dinlemeye hevesli kişiler (en azından uzun bir süre) yalnızca diğer kurbanlardır. Böylece hayatınızda bu kişiler belirmeye başlar ve bu da iyi bir hayat değildir. Bu hayatta fazla fırsat yoktur. Kurbanlar birbirlerini aşağıya çekerler. Birbirlerini yükseltmezler. Yukarıya çıkmanızın tek yolu, diğer insanları yukarıya itmeyi öğrenmenizdir, yükseltici olmanızdır. O yüzden kanserden kurtulan arkadaşım Darby, kitabı “Leverage”i, okuyucularına yüceltici bir yol önermek için yazdı. Darby “Bana yeterince uzun bir kaldıraç ve sağlam bir dayanak noktası verin, dünyayı yerinden oynatayım,” diyen Arşimet’ten çok etkilenmişti. Umarım mühendisim de Darby’nin ki gibi bir kitap okur.

Bu işe yarar mı peki? Sadece bir kitap okumak? Bazen cevap evettir. Çünkü bazı kitaplar hayatınızı gerçekten değiştirebilir. Benimkini değiştirdiler. Bu soruyu sormamın tek sebebi Franz Kafka’nın söylediği bir şey. Kafka “Bir kitap, kalbinizdeki buzu kıracak bir baltadır,” demişti.

Ben o “buz”un, hikâyeniz olduğunu söylüyorum. Sizin hikâyeniz. Donmuş. Mutsuzluğunuzun kışı. Mühendisime bakın.

Şimdi onun hikâyesini alıp götürüp, o noktada eritmek ve böylece, bir su gölü içinde dursun, artık daha fazla buzla kaplanmasını istiyordum.

Bu yüzden yavaşça başladım. Ona şirketteki insanların gerçekten saygısızlık mı ettiklerini sordum. “Çünkü” dedim, “onlarla konuştum ve onlar senin hakkında çok iyi şeyler düşünüyorlar.” Gerçekten de öyle düşünüyorlardı. Onun hakkında harika şeyler...

“Senin algılaman tamamen doğru ve açık olmayabilir mi?” dedim. “Böyle bir olasılık var mı?”

Hiçbir şey söylemedi.

Ona karısının da korkuyor olmasının muhtemel olup olmayacağını sordum. İncitici şeyler söylediği zaman, bunun yapmayı bildiği tek şey ve büyürken, korktuğu zaman yapması gereken hakkında aldığı tek eğitim olduğunu. Birini incitirseniz, diğer insanı da incitirsiniz ki, onlar da korksun. Eğer ikiniz de korkarsanız, o artık korkunç olmaktan çıkmıştır.

Koparın. Onun hikâyesi olduğunu bildiğimiz o buzı koparın.

Sizin hikâyeniz de buzlu değil mi? Benimki öyle. İçinde fazla uzun kaldığınız zaman bir ürperti hissetmiyor musunuz? Her şeyi kaybedebileceğiniz ve her şeyin yanlış gideceği ve hatta bazı şeylerin hiç de yolunda gitmeyeceği düşüncesi sizi ürpertmiyor mu?

Gerçekten hayatınızı yaşadığınızda (“Hayatını her güzel âniyle yaşa” diyen kadını hatırladınız mı?), gerçekten her güzel âni yaşadığınızda, o zaman “bir yerlere varıp varmayacağınızı” düşünmüyorsunuz. Çünkü şimdiki anda yaşıyorsunuz. Aslında “bir yere varmak” terimi yalnızca hikâyelerde kullanılan bir terimdir. Hikâyeler, bir şekilde sonuçlanır, mutlu son ya da mutsuzlukla.

Ama hayat? Hayat řu anda yařanmak zorundadır. Hayır, o dűřündűğünüz “řu anda” deęil. Dűřündűğünüz “řimdi”de deęil. “Gűvenli” gelecekteki o “řimdi”de deęil.

Şu andaki “şimdi” de.

21. Bölüm

Şimdi İmkânsızı Deneyeceğiz

“Yaptığınız işi geliştirmek için imkânsızı deneyin”

– Bette Davis

Genellikle işim, insanların kendilerini iyiden harikaya götürmek için kullanacakları büyüülü bir anahtar bulmaktır ve sanırım onu buldum. Büyüklüğe giden büyüülü anahtar, sezgilere aykırı bir şey yapmak ve işinizin “zor kısmı”nın peşine düşmektir.

Birçok insan bunu yapmak istemez. İşlerinin kolay (ve huzurlu) tarafına odaklanmak ister. Ama zor kısma odaklanmak, neyin zor olduğunu bulmak ve bunu daha çok yapmak size daha çok yardımcı olur. Daha az değil.

Birçoğumuz zor olandan kaçınıyoruz. Ta ki kendimizi gerçekten büyük olmaya adayana kadar. O zaman iş değişir. O zaman zor olanı ararız.

Mesela, diyelim ki sporda, basketbolda, çok büyük olmak

istiyorsunuz ve iyi atış yapabiliyor, iyi pas verebiliyorsunuz ama top tutuşunuz (özellikle top sürmeniz) pekiyi değil. Sizin için basketbolun zor tarafı budur; topu elinizden alınmadan salonun bir ucundan diğerine sektirmek... Şimdi artık bunu bildiğiniz için, eğer basketbolda çok iyi olmak istiyorsanız, her gün daha fazla top sürme pratiği yapacaksınız. Tıpkı Pete Maravich'in çocukken yaptığı gibi onunla kafayı bozacaksınız (Bir gün harika biyografik film Pistol'ü kiralamalı ve Maravich'in okulda ders aralarında, merdivenlerde, markete, mutfaktan yatak odasına giderken, topu nasıl gece gündüz sektirdiğini görmelisiniz. Sonra da koltuğunun altında top sıkıştırılmış olarak uyuyordu.). Zor kısmı, kolay kısma, en iyi bölüme çevirdi.

Bill Gates her zaman müşteri şikâyetlerinin (birçok şirket sahibi için en zor kısım) onun için işinin en favori kısmı olduğunu söylemiştir. Onları onurlandırır ve üzerlerinde çalışırdı ve ortaya çıkardığı sırlar etrafında Microsoft'un yeni sistemlerini kurardı.

Bill Gates zor kısma odaklanarak çok başarılı hale geldi. Şahsi olarak 40 milyar dolardan fazla parası var ve bu benim fikrime göre çok fazla. Birçoğumuz bunun yarısıyla ömür boyu rahat rahat geçinir.

Tiger Woods ve onun atış koçu, Tiger'ın videolarını izler ve nerede zayıf olduğunu yakalamaya çalışırlar. Bir zayıf noktasını bulmak için yanıp tutuşurlar. Çünkü bu, onun çalışmalarını yoğunlaştırmak istediği bölümdür.

Birçoğumuz bunun tersini yapar. Kuvvetli yönlerimizi bilmek isteriz ki, onları kullanarak gevşeyelim. Onlarda saklanalım. O yüzen iyi olduğunuz şeyin, muhteşem olmanızı engellediği gerçekten doğrudur.

Birçok harika öğretmen ustalık konusu hakkında kitap yazmıştır ve benim favorim George Leonard ve kitabı "Mas-

tery”dir. Zor kısma yönelmekten korkmayan insanları inceleyen, bir işte nasıl ustalaşılacağına dair kendi versiyonumu yarattım. Bir şeyde nasıl muhteşem olunur?

İlk olarak şu soruyu bir düşünün: Eğer iki oğlunuz varsa ve biri aletlerle çalışmaktan hoşlanıyor, diğeri hoşlanmıyorsa, hangisi aletlerle çalışmak konusunda daha iyi olacaktır? Ya da iki kızınız var: Birisi piyano çalmaktan hoşlanıyor, gerçekten çalmak için uğraşıyor! Diğeri nefret ediyor. Hangisi, daha sonraki hayatında, piyano çalmakta daha iyi olacak? Bu soruların cevaplarını biliyorsunuz.

Ustalığa giden yol zevk almaktan geçer.

Ama nefret ettiğiniz bir şeyi yapmaktan zevk almayı nasıl öğreneceksiniz?

İlk olarak, gerçekten bu işi yapıp yapmak istemediğinize karar verin. Her şeyde ustalaşamazsınız. Seçmek zorundasınız. Yolculuğunuzun doğası düşünüldüğünde, hangi becerilerde ustalaşmak istiyorsunuz? Sonra bir tanesini seçin: Bunu gerçekten yapmak istiyor musunuz? Ne yapmak istediğiniz düşünülrse, bu işte ustalaşmak size hizmet edecek mi?

Eğer cevap evetse, o zaman durmayın! Ustalık devrelerinden geçmenin zamanı geldi.

İlk devre korkudur. Korkuyorum. Denemeye korkuyorum. Diyelim ki, kendi özel uçağımla uçmak istiyorum. İlk olarak korkuyorum. Yeni herhangi bir şeyi öğrenmenin, kendi öz değerimize potansiyel bir zarar riski olduğunu unutmayın. Böyle durumlarda hepimiz korkarız. Bazıları değişmek-tense mahvolmayı tercih eder. Bu gerçek değişikliği temsil eder. O yüzden, ilk devre korkudur.

İkinci devre nefrettir. Bundan nefret ediyorum! Bir uçuş dersim var, ama bu derslerden nefret ediyorum (Bir şeyi yapmaktan nefret etmek ustalığa giden yolda ikinci devredir).

Üçüncü devre umursamazlıktır. Pek aldırımıyorum. Bırakabilirim de, devam edebilirim de.

Dördüncü devre hoşlanmaya başlamaktır. Bundan hoşlanmaya başlıyorum!

Beşinci devre sevgidir. Bunu yapmayı seviyorum. Bunu yaparken, zamanın nasıl geçtiğini fark etmiyorum bile.

Beş devre. Her biri kendinizi bir öncekinden daha iyi hissettiriyor. Öyleyse bu devrelerden nasıl geçiyorum? Buna cevap: Zor olan kısmı yaparak. Bir şeyi ne kadar yaparsam, o kadar severim. Aynı zamanda bir şeyi ne kadar seversem, o kadar yaparım –her ikisi de doğru ama hangisinin önce geldiği önemli değil. Biri her zaman diğerine yönlendirecektir. Yapmak hoşlanmaya ve hoşlanmak da yapmaya yol açar (o da hoşlanmaya ve o da daha fazla yapmaya).

Tüm bu ustalık devrelerinin nasıl yarıda kesilip, hikâyeler tarafından sabote edilebileceğini görebilirsiniz. Eğer birinci devredeysen ve korku hissediyorsan, o zaman bunu denemek için bile çok korktuğumu söyleyen hikâyeyi anlayabilirim. Eğer ikinci devredeysen ve bu işlemde nefret ediyorsan, o zaman yine hikâyemi yaratabilirim: bundan nefret ediyorum. Ondan sonra ustalığa giden merdivenleri ikinci devrede terkedebilirim ve bunun hakkında anlatacak güzel bir hikâyem de olur: “Uçmayı seviyordum ama derslerden nefret ediyorum. Yapmak zorunda olduğumuz çalışmadan nefret ediyorum.” Üçüncü devrede olan insanların hikâyesini de unutmayın. Ağırılık çalışmaktan hoşlanıyor musunuz? “Bırakabilirim de devam edebilirim de. Ama beni sıkıyor.”

Bir işte gerçekten ustalaşmak için, hangi devrede olduğunuzu bilmeniz ve kendinizi bir hikâyeye uydurarak bu devrede dondurmamanız çok önemlidir. Ustalığa en iyi, süreci yıkma-

ya çalışan tüm hikâyeleri görmezden gelen ve aşan saf, devamlı bir çabayla ulaşılır.

Hikâyemin, insanları (ve kendimi) inandırmak için o kadar uğraştığım bu hikâyenin, aslında beni aşağıya çektiğini ve benim hayattan tam olarak zevk almamı engellediğini fark etmek benim için tam bir şok. Bunu gördükçe, bir aptal tarafından anlatılan bir hikâyede yaşadığıma inanıyorum.

Alan Watts, bu dünyanın üzerimize saldıgı büyü hakkın-da konuşurken, sebebinin diğer insanların, diğer ulusların ve paranın bize bu kadar çok korku ve endişe hissettirme gücünden kaynaklandığını anlatıyor. Watt hikâyemizin konusundan bahsediyor (öylesine ilgi çekici bir konu ki, oyun olduğunu unuttuğumuz derecede bir bağlılıkla ağına çekiliyoruz).

Memphis takımının oyuncusu takımına maçı kaybettiren serbest atışları kaçırdığında, sadece hayatının bir oyun olduğunu unutmakla kalmadı aynı zamanda basketbolun da bir oyun olduğunu geçici olarak unuttu.

Yarattığımız dramaların içine böyle çekiliyoruz.

Bu bana “Leonard” diye adlandıracağım biriyle yediğim yemeği hatırlatıyor. Leonard’la iyi başlayan akşam yemeği, Leonard’ın bana evliliklerinde çok şansız olduğunu ve dördünün de dramatik bir şekilde bittiğini söyleyene kadar sürdü. Talihli olmadığını söyledi. Kadınlar yeterince dürüst değildi ve birçoğu onun parasının peşindeydi. Psikolojik problemlerini flört evresinde gizlemişlerdi. Leonard, bana onların hikâyesinin, gerçekliklerinden daha iyi olduğunu söylüyordu.

Ama Leonard, kendisinin de bu hikâyelerde bir rol oynadığını görmeye isteksizdi. İlişkiler birlikte yaratılır. İnsanların başına öylece gelivermezler. Leonard’a bana, “adi heriflerle” bir evlilikte sıkışıp kaldıklarını söyleyen sayısız kadını hatırl-

lattığını söyledim. Sanki onlar bu evliliğe giden ilişkiyi yaratmakta hiç rol oynamamış gibi. Sanki hiç yoktan bir adi herif tarafından kandırılmış gibi. Sanki yukardaki evrende birisinin “adi herifler için üretilmiş bir silahı” vardı ve bu kadınları çoklu adi herif vuruşlarıyla vurmuştu ve sonra bu kadınların hepsi bir araya gelmiş ve vuruldukları fakat evlendikleri adi herifler hakkında hikâyelerini paylaşmışlardı. Bu hikâyeyi bu kadar canlı tutan diğer kadınların onu desteklemesidir ve kısa bir süre sonra iyi bir ilişki bulmak şanslarını da azaltır çünkü her şey rasgele görünür.

Kendimizi adi herifler ve kötü eşler hakkındaki hikâyelerle boşuna korkuturuz. Kendi korkularımız ve işlevsizliğimizin hikâyelerini kendimiz yaratırız. Ron ve karısı Mary, Santa Monica Üniversitesi’ni yönetiyorlar ve vizonları kendi değerini bilmeyen bazı insanların karşılaştıkları problemler sonrasında ortaya çıkan psikolojik bozukluklara çare bulmak. İnsanlar, diğer insanlarla psikolojik bir çatışmada kilitlenmiş ve kaybolmuş olarak “sadece” insan olduklarını düşünüyor. Ruhla olan ilahi bağlantılarını anlamıyorlar. İnsanların kendileri hakkındaki iç hikâyeleri neredeyse her zaman negatiftir çünkü bu şekilde programlanmışlardır.

İnsanların kendileri hakkında ilk duyduğu iletişimlerde genelde negatiftir çünkü bu iletişimlerde öğretim ve düzeltme amacıyla yapılmıştır. “Odan felaket durumunda. Matematikten nasıl kalırsın? Ev ödevin nerede? Lütfen büyükannene gitmeden önce başka bir şey giy. Kız kardeşini rahatsız etmeyi bırak. Neden hiç söz dinlemiyorsun? Lütfen sınıf arkadaşlarına daha fazla saygı göstermeye çalışır mısın?”

Bunlar anılarınızı canlandırıyor mu? Konu sizken, hikâye genellikle olumsuzdu. Tabii ki, arada sırada hakkınızda iyi şeyler söylendiği de oldu ama onlar asla olumsuz eleştiriler gibi ihtiras ve içtenlikle dile getirilmediler. O yüzden hakkı-

nızda söylenen iyi şeylere asla inanmadınız. Onlara asla güvenmediniz.

Ron Hulnick, Chardin'i tekrarlayarak "Ama biz, ilahi bir deneyim yaşamaya çalışan insanlar değiliz," diyor. "Biz, insanlık deneyimi yaşayan ilahi varlıkları."

Şimdi artık hikâyenizi tam anlamıyla görebiliyorsunuz.

Tıpkı kiraladığınız DVD gibi, hikâyenizin de alternatif sonuçları olabilir. Ya da – daha da iyisi- hiç sonu olmayabilir. Gerçekte, belki aslında hikâye bile yoktur. Sadece siz, sadece ben, sadece şimdi. Şu andaki zaman...

Şu anda, tam burada olduğunuz zaman, siz bir kaplansınız. Sıçramaya hazırlanan.

William Blake o güçlü şiirini "Kaplan! Kaplan! Gecenin ormanında ısıltı ısıltı yanan parlak yalaza," hakkında ve kaplanın gözlerindeki hayatın sorunlarını yutan ateş, vücut ve zihin eylemdeyken parlak yanan ruhun ateşi hakkında yazdı.

Bu yüzden her engelin şıfası, eyleme geçmektir. Tıkanmış ve yazmakta güçlük çeken yazarlar kendileri hakkındaki bir hikâyede takılıp kalmışlardır. Yazar, tıkanmasına şıfa bulmak (ve birçoğu bu meslek katili psikolojik dehşeti iyileştirmek için her şeyi dener) için, sadece "Bugünlerde yazamıyorum. Yazmaya oturuyorum ve hiçbir şey çıkmıyor," diyen hikâyeyi terk etmelidirler. Şıfa yazmaktır. Herhangi bir saçmalık yazın. Kötü bir bölüm yazın. Sadece yazın, yazın ve yazın. Böyle yapıldığı zaman olanlar şaşırtıcıdır. Tıkanıklık geçmiştir. Kelimeler, ruhtan bedene serbestçe akmaktadır ve sonra beden zihine, beyinden ellere, ellerden klavyeye ve klavyeden gecenin ormanlarına... Daire, dünya dönüp, gökyüzü dans eder ve yazar bir şair haline gelirken, dönmeye devam eder.

Billy bana teşekkür etmek istedi. Elimi sıkı ve iki ay önce

“kurban hikâyesini geride bırakıp hayatınıza sahip çıkmak” hakkındaki bir seminerime katıldığını söyledi. Ruhunuza sahip çıkmak. Bir sonraki eylemlerinizi hakkındaki hikâyesiz heyecanınıza sahip çıkmak.

Billy bir beyin tümörü olduğunu ve o seminerde, beyin tümörü hakkında geçerli bir kurban hikâyesiyle oturduğunu söyledi.

“Bunun geçerli olduğunu söyleyebilirim,” dedim.

Ama Billy seminerin onu, acısına nasıl cevap vereceği seçenekleri de dâhil olmak üzere, sahiplenmediği şeyleri sahiplenme yeteneği hakkında uyandırdığını da söyledi.

“Sadece acıyı, bu tümör hakkındaki kurban hikâyemin bir parçası olarak kabul ettim,” dedi. “Bu kurban hikâyesiyle görmemi sağladığınız şey, seçeneklerim olabileceğiydi. Gerçekten her şeyi denememiştim. Hatta nerdeyse, insanlara, her zaman acı içinde olduğumu söylemekten zevk alıyordum.”

Billy bu hikâyeden vazgeçti ve eyleme geçti. Doktorunun karşısına çıktı ve ona ağrı kesicilerinin ne kadar etkisiz olduğundan bahsetti. İşe yarayan bir şey almak konusunda direkti. Doktoru soruna el attı ve kısa süre sonra Billy’i tamamen değişik bir ilaç programına yerleştirdi. Program işe yaradı ve Billy artık kendini her gün harika hissetmeye başladı. Pantolon cebinden yeni hap şişesini çıkararak bana gösterdi.

“Acı çekmiyorum,” diye gülümsedi. “En azından bugünlük. Ama bu benim için yeterli! Kimin bugünden fazlası var ki?”

Billy’nin yeni hikâyesiyle hoş bir sürpriz yaşamıştım çünkü beyin tümörü kelimelerini sarfettiği anda ona haklı bir gerekçe olan bir kurban hikâyesi bağışlamakta çok çabuk davranmıştım. Bu tarz şeyler karşısında geri adım atmaya eğilim-

liyizdir. Ama o anda, Billy, benden daha çok bir sahipleniciydi. Sahiplenici kavramını öğretmek ayrı bir şeydir, yapmak ise çok ayrı bir şey. Kendimi öğrencisi George Brett'in ortalama 400 atış yapmasını izleyen koç Charlie Lau gibi hissettim.

George Brett topa vurma hakkındaki bilgilerini Charlie Lau'dan öğrenmişti çünkü ustalalaşmaktaki devrelerden geçmeye gönüllüydü. Brett sıradışıydı. Bugünkü atletlerin birçoğu öyle değil. Sık sık, silahlar ya da uyuşturucular yüzünden erkenden ölüm ilanlarında yer alıyorlar. Cinayetden tutuklanıyor, ya da kumar skandallarına karışıyorlar. Kısa süre sonra, tüm o paranın ya da yıldız gücünün onlar için yeterli olmadığını anlıyorsunuz

Siz, kendiniz için yeterli değilseniz, başka hiçbir şey yeterli değildir.

Para mutluluğa dönüşmez. Hatta mutluluğun ulaşılmaz olmasının en büyük sebebi olabilir. Çünkü büyük bir çaba harcamak için gerekli olan teşviği yok edebilir. Kahramanca bir yolculuk yapmayı gereksiz hissettirebilir. O zaman kahramanlık yolculuğu, boşluğu doldurmak için zevk satın almaya çalışmakla yer değiştirebilir.

Kısa süre önce bir dergi yazarı, NBA basketbol oyun kurucusu Jason Terry'e televizyonda kaç programa katıldığını sordu ve Terry "50'nin üzerinde," diye cevap verdi.

Bu cevabı okudum ve merak ettim. 40 program yetmez miydi?

O 50 televizyondan toplamda ne kadar eğlence elde edebilirsiniz?

Görünüşe göre Jason Terry, hikâyesine televizyonları ekleyip duruyordu. Çünkü bir seçeneğe göre, eğer hikâye sizi mutlu etmiyorsa, ona ekleme yapmaya devam edersiniz. Seyahat ekleyin. Deneyim toplamaya ve dünyanın her tarafın-

dan kartpostal anları biriktirmeye çalışın. (Dünya seyahati, eğer diğer insanlara anlatmaya izniniz olmasaydı, sizin için aynı değeri taşır mıydı? Nereye isterseniz gidebilirsiniz ama nerde bulunduğunuzu söyleyemezsiniz). Ya da nesneler ekleyin – Bazı insanlar hikâyelerine sanat eserleri eklerler; bazıları hikâyelerine ekleme yapmak için şirketler satın alır. Bazıları arabalar satın alır ve sonra diğer insanların onları bu arabalarda gördüklerine emin olur.

Bill Gates tam tersi yöne doğru gidiyor. Şu anda tamamen hayırseverlik peşinde. Parasını dağıtıyor. Hikâyesine çok ekleme yaptı ama şimdi onu dağıtıyor, tıpkı bir uçağın acil iniş yapmadan önce benzini boşaltması gibi.

Gördüğümüz gibi, öz geçmiş şişirme, insanların hikâyelerine ekleme yapmalarının başka bir saçma yolu. Aynı zamanda, yeni eşler ve sevgililer de hikâyenizi dergi kapaklarına yerleştirebilir. (Benim hakkında ne dediğiniz umrumda değil, sadece ismimi doğru heceleysin. Şimdi artık, hiç yeteneği olmadan, hiçbir şey başarmadan, sadece ünlü olduğum için ünlü olmanın mümkün olduğunu biliyorum)

Bizi bu çılgınlığın içinden çekip çıkaran âna dönersek. O, zamandan bağımsız âna. Bu an sonsuzdur –sonu yok demek değildir– zamanın ötesinde anlamına gelir. “Zaman uçup gittiğinde” gittiğimiz yerdir. Linear saatin –zamanın geçişini belirten– artık işlemediği yerdir. (Hikâyelerin varolmak için linear zamana, bir başlangıca, bir krize ve bir sona ihtiyaçları vardır.)

O yüzden hile, hikâyenizi yere atmaktır. Onu yere koyun ve sonra işe koyulun. Bu hikâyeyi yere bırakmak bir çanta dolusu taşı yere koymak ve bir süre serbestçe koşmak gibidir. Belki bir tef bile kapmak isteyebilirsiniz. Şimdi dansediyorsunuz, bir eliniz deniz tarafından gölgelenerek sallanıyor. Diğer bir titreşimsel dalgaboyuna geçmek için müziğe uzanırız. Ve dansederiz. Dansın güzelliği, bir yere varmak için

dansetmiyor olmanızdır. Zeminde A noktasından B noktasına gitmek için dansediyor olmayacaksınız. O yüzden insanların “Elimden geldiğince hızlı dansediyorum,” demesi çok komiktir.

İnsanlar dansedebilir, ilahi söyleyebilir, şarkı söyleyebilir, ya da bir duayı büyüleyici olana kadar tekrar tekrar söyleyebilir - tıpkı Hey Jude’un bitişi gibi, tekrar tekrar, bir kez daha, sonsuza kadar.

Sonsuz zaman döngüsü içindeki o âna girdiğimizde, bunu genellikle çok büyük bir çaba sarfettiğimiz bir şeyi yaparken gerçekleştiririz. Uzun mesafe koşucusunun en üst noktaya ulaştığı o an. Atletlerin içine girdiği “o özel alan”. Bir müzisyen için sahnedeki zamansız anlar. Başarılarının yüksekliği, çabalarının derinliği ile belirlenir. Yazarlar da bu zamana karşı duran anları, sık sık, bir tıkanıklık döneminin arkasından bulduklarını bildirirler. Kötü giden bir yazma döneminin hemen ardından saf bir akışın dünyasına geçerler.

Birçok kez, yazarlar, ressamalar ve sanatçılar “Bu eser nereden çıktı bilmiyorum! Ben değildim! Benim içimden geldi,” derler. Tüm ilhamlı çalışmalar böyledir. Bir çocuğun korkusunu giderecek şeyi, yatma zamanı geldiğinde bulabilen iyi bir ebeveynin ilhamlı çalışması gibi. Artıklarla doğru birleşimi keşfederek harika bir aile yemeği yapmak ve “Bu fikir nereden aklıma geldi bilmiyorum. Mutfağa girdiğimde yorgun olduğumu zannediyordum ve aniden kendimi işe koyulmuş buldum,” demek gibi. Bunlar ilahi varlıkların, insan deneyimleri yaşamalarıdır.

Bu içi taşlarla dolu sırt çantasını yere bırakmak ve işe koyulmak her şeyi buna değer kılan şeydir. Orada gerçek bir neşe vardır. Sadece bir görevi alıp, onu gerçekten ilgi duyduğunuz bir şeye dönüştürmek... Onunla dans etmeyi öğrenirsi-

niz. Ya da üzücü bir şarkıyı ele alıp... onu daha iyi hale getirmeyi.

T.E. Lawrence iyi ve kötü şans hakkındaki hikâyelerin kandırıcı doğasını biliyordu. Kendi bestelediğimiz üzücü şarkıları da. Adamlarının ona satmaya çalıştığı hikâye çocuğun kum fırtınasında ölmek için kaybolmasının Allah'ın iradesi olduğuydu. Lawrence geri döndü ve çocuğu kendi taze hikâyesini yazmak için kurtardı.

Sizin hikâyenizle de böyle olabilir. Eğer bu sabah uyanıyorsanız, o zaman üzerinde yazmaya başlayacağınız taze bir sayfanız var demektir.

Ve kendiniz için doğup parlayan bir güneşiniz.

“Bir adamın gerçek gücü büyürken
Ve bilgisi genişlerken
İzleyebileceği her yol daralır
Ta ki hiçbir şey seçmeyip
Ama sadece ve tamamıyla
Yapması gerekeni yapana kadar...”

– Ursula K. Le Guin
Yerdeniz Büyücüsü

